

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ
ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

ÖZET BİLDİRİ KİTABI
22-24 MAYIS 2025

ERZİNCAN SYMPOSIUM II ON CURRENT LEGAL ISSUES
JUDICIAL PROCEDURES IN TURKISH LAW

ABSTRACT PROCEEDINGS BOOK
22-24 MAY 2025

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ YAYINI
ERZİNCAN 2025

ISBN 978-605-67884-9-9

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ
ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

22-24 MAYIS 2025

ÖZET BİLDİRİ KİTABI

ISBN 978-605-67884-9-9

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ayhan Döner
Doç. Dr. Ercan Yaşar
Dr. Öğr. Üyesi Nagehan Okumuş
Dr. Öğr. Üyesi Murat Uyumaz
Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Kübra Özerol

Sekreteryaya

Arş. Gör. Ogün Usta
Arş. Gör. Ahmet Töresin Odluyurt
Arş. Gör. Reyhan Zeynep Erdemir
Arş. Gör. Merve Efnan Temiz Altuntaş
Arş. Gör. Enes Çolak

Dizgi ve Mizanpaj

Arş. Gör. Maide Polat
Arş. Gör. Miraç Fırat Çoğan

Bu eserin tüm hakları Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'ne aittir. Fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz, kaynak gösterilmedikçe resim, şekil vb. kullanılamaz. Kitapta ileri sürülen görüşlerin hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.

Yayın Türü: Elektronik

ISBN 978-605-67884-9-9

İletişim Bilgileri

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı Mimar Sinan Mah. 24070 - Merkez / Erzincan
Telefon: +90 (446) 225 17 41-42-43
Faks: +90 (446) 225 17 45

Erzincan, Ekim 2025

BİLİM KURULU*

- Prof. Dr. Abdurrahman Eren (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Cem Budak (İstanbul Ticaret Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayhan Ceylan (İstanbul Ticaret Üniversitesi)
Prof. Dr. Bahtiyar Akyılmaz (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Cem Baygın (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
Prof. Dr. Enver Bozkurt (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)
Prof. Dr. Feridun Yenisey (Bahçeşehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Hilmi Ünsal (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Özbay (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Subaşı (İstanbul Ticaret Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan Üzülmez (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fadıl Yıldırım (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fatih Uşan (Ankara Medipol Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Serdar Özbek (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Tevfik Gülsoy (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Mahmut Koca (İstanbul Medipol Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhammet Emin Ruhi (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat Doğan (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Nihat Bulut (İstanbul Medipol Üniversitesi)
Prof. Dr. Nuran Koyuncu (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Ramazan Çağlayan (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Sabahattin Yürekli (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Sururi Aktaş (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
Prof. Dr. Şaban Kayıhan (İstanbul Ticaret Üniversitesi)
Prof. Dr. Şafak Narbay (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Şükrü Yıldız (İbn Haldun Üniversitesi)
Prof. Dr. Vahit Doğan (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Yavuz Atar (İbn Haldun Üniversitesi)
Prof. Dr. Yücel Acer (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Yücel Oğurlu (Balıkesir Üniversitesi)

---

* Bilim Kurulu üyeleri alfabetik sıraya göre gösterilmektedir.

ÖNSÖZ

22-24 Mayıs 2025 tarihleri arasında yüz yüze ve çevrim içi olarak “Türk Hukukunda Muhakeme Usulleri” konulu Hukukun Güncel Meseleleri Erzincan Sempozyumu’nun ikincisi düzenlenmiştir. Sempozyumda 11 oturumda 45 bildiri sunulmuştur. Sunulan bütün bildiriler hakem incelemesinden geçmiştir.

“Türk Hukukunda Muhakeme Usulleri” başlığıyla gerçekleştirdiğimiz bu sempozyum boyunca, yalnızca hukukun teorik yönlerini değil; aynı zamanda pratiğe yansıyan, toplumsal hayata doğrudan dokunan meseleleri hakkında fikir alışverişinde bulunduk.

Sempozyumda emeği geçen tüm düzenleme kurulu üyelerine, moderatörlerimize, akademik ve idari personelimize, hakemlik ve oturum başkanlığı yapan değerli hocalarımıza, bildirileriyle katkı sağlayan akademisyen ve uygulayıcılara ve en önemlisi ilgiyle takip eden siz değerli katılımcılara yürekten teşekkür ediyorum. Bundan sonra düzenleyeceğimiz nice çevrimiçi veya yüz yüze bilimsel faaliyetlerde görüşmek dileğiyle...

Düzenleme Kurulu Adına
Prof. Dr. Ayhan Döner

Erzincan, 11 Ekim 2025

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY / Prof. Dr. Şükrü YILDIZ

Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihine İlişkin Sorunlar	1
Problems Relating to the Date of Notice in Electronic Notification	2

Doç. Dr. Can CANPOLAT

Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Yapısal Bir Değerlendirme	3
A Structural Evaluation on the Summary Criminal Procedure in Criminal Procedure Law	4

Doç. Dr. Salimya GANIYEVA

Milletlerarası Ticari Tahkimde Delillerin Temini Bakımından Hakemlerin Yetkisi Üzerine Bir Değerlendirme	5
An Evaluation on the Jurisdiction of Arbitrators in International Commercial Arbitration in Terms of Provision of Evidence	6

Doç. Dr. Cemal Fazıl KARAKAŞ

Konkordato Yargılama Usulü	7
Procedure of Concordat Proceedings	9

Doç. Dr. Nurdan ORBAY ORTAÇ / Dr. Öğr. Üyesi Belin KÖROĞLU ÖLMEZ

Karayolu Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasına (Trafik Sigortası) İlişkin Verilen Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 08.05.2024 T. 2023/12689 E. 2024/4377 K. Sayılı Kararının Dava Şartı Arabuluculuk ve KTK m. 97 Kapsamında Değerlendirilmesi	12
An Examination of the Decision of the 4th Civil Chamber of Turkish Supreme Court (8 May 2024, Case No. 2023/12689, Decision No. 2024/4377) Regarding the Compulsory Financial Liability Insurance for Highway Motor Vehicles within the Scope of Mandatory Arbitration and Article 97 of the HTC	14

Doç. Dr. Murat Can PEHLİVANOĞLU

Haciz İşlemi Gerçekleştiren İcra Memurunun Takdir Yetkisi ve Sermaye Şirketlerinin Mallarının Üçüncü Kişilerin Alacaklıları Tarafından Haczi Sorunu	16
Discretionary Authority of the Enforcement Officers Conducting Seizure and the Problem of Seizure of the Assets of Capital Companies by Third Parties' Creditors	17

Doç. Dr. Ercan YAŞAR

Seçilmesi, Görevlendirilmesi ve İlişkinin Sona Ermesi Boyutlarıyla Ceza Muhakemesinde Müdafilik	19
Defense in Criminal Procedure with Dimensions of Selection, Assignment and Termination of Relationship	20

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Doç. Dr. Hakan A. YAVUZ

Ceza Muhakemesinde Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Seri Muhakeme Usulü ve Uygulaması..... 21

Accelerated Procedure as an Alternative Method to Prosecution in Criminal Procedure and its Practice 22

Dr. Öğr. Üyesi Elif AĞCA

Milletlerarası Yetki Sözleşmelerinin Üçüncü Kişilere Teşmili 24

The Extension of International Jurisdiction Agreements to Third Parties 25

Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKDUMAN

Uluslararası Arabuluculukta Sulh Anlaşmalarının İcrası 26

Enforcement of Settlement Agreements in International Mediation.....27

Dr. Öğr. Üyesi Sencer Abdullah AKKOYUNLU

2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci ve 13'üncü Maddeleri ile 659 Sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 12'nci Maddesinde Yer Alan Düzenlemeler Göz Önünde Bulundurularak İdari Başvuru Sonucu Beklenmeden Tam Yargı Davası Açılıp Açılmayacağı ve Zimni Ret Süresinin Kaç Gün Olarak Kabul Edileceğinin Değerlendirilmesi 30

Taking into Account the Provisions Contained in Articles 11 and 13 of the Administrative Trial Procedure Law No. 2577 and Article 12 of the Decree with the Force of Law No. 659 on the Conduct of Legal Services in Public Administrations and Private Budget Administrations within the Scope of the General Budget, Evaluating Whether it is Possible to File a Full Judicial Case Without Waiting for the Result of an Administrative Application and How Many Days the Implied Rejection Period will Be Accepted.....32

Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

Çekin İadesine (Çekin İstirdatına) Yönelik Olarak Açılan Davanın Ticari Dava Şartı Arabuluculuk Sürecine Tâbi Olup Olmadığı Meselesi..... 34

The Issue of Whether the Lawsuit Filed for the Return of the Cheque (Restitution of the Cheque) is Subject to the Mandatory Commercial Mediation Process 35

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin AŞLAR ÜÇYILDIZ

Taşıma Hukuku İhtilaflarının Ticari ve Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi 38

Evaluation of Transportation Law Disputes in Terms of Mandatory Mediation in Commercial and Consumer Disputes.....39

İÇİNDEKİLER

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDEMİR

Hakem/Hakem Heyetinin Anayasa m. 9'a Göre Yargı Yetkisine Sahip Bulunup Bulunmadığı Hususunun ve Olması Gereken Hukuk Bakımından Anayasa m. 9'daki Mevcut Düzenlemenin Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi 40

An Assessment of the Judicial Authority of the Arbitrator/Arbitral Tribunal under the Article 9 of the Turkish Constitution and the Suitability of the Current Provision in Terms of Normative Legal Requirements 42

Dr. Öğr. Üyesi Bedriye Tuğçe BALABAN

Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İcra ve İflas Kanunu Çerçevesinde Geçici Hukuki Koruma Kararlarına Karşı Hukuki Çare Olarak İtiraz 44

Objection as a Legal Remedy Against Temporary Legal Protection Orders Under, the Code of Civil Procedure and the Enforcement and Bankruptcy Code 45

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe CEBECİOĞLU HALDIZ

Uluslararası Adalet Divanı'nın Muhakeme Usulü: Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Gazze Şeridi'nde Uygulanması (Güney Afrika/İsrail) Davası 47

Procedure of the International Court of Justice: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel).....48

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇELİK

7499 Sayılı Kanun ile "İcra Mahkemesinin Kararlarına Karşı Kanun Yollarına Başvurma" Konusunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi 50

Evaluation of the Amendments Made by Law No. 7499 on "Application to Legal Remedies Against the Decisions of the Execution Court" 51

Dr. Öğr. Üyesi Yeşim ÇELİK

Anayasa Mahkemesinin Pilot Kararları Çerçevesinde Makul Sürede Yargılanma Hakkının Korunması 53

Protection of the Right to Trial Within a Reasonable Time Within the Context of the Pilot Decisions of the Turkish Constitutional Court 55

Dr. Öğr. Üyesi Aysel ÇETİNKAYA UYAR

Dijitalleşen Dünyada Ticari Defterlerin Delil Niteliği ve Medeni Yargılama Açısından Değerlendirilmesi..... 57

The Evidentiary Value of Commercial Books in a Digitalized World and Their Evaluation in Terms of Civil Procedure 58

Dr. Öğr. Üyesi Hasan İBA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 206/1'in Hukuki Niteliği 60

The Legal Nature of CPC (Turkish Criminal Procedure Code) Article 206/1 61

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARATAŞ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Dilek Genç/Türkiye Kararı Bağlamında Vergi Yargılamasında Tanık Dinlenme(me)sinin Değerlendirilmesi 62

Evaluation of the Hearing of Witness in Tax Trial Procedure in the Context of the "Dilek Genç v. Türkiye" Decision of European Court of Human Rights 63

Dr. Öğr. Üyesi Mine KASAPOĞLU TURHAN

İdari Yargıda Parasal Sınırlara İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi..... 65

An Evaluation of the Constitutional Court Decisions Regarding Monetary Thresholds in Administrative Jurisdiction.....66

Dr. Öğr. Üyesi Funda KAYA BOZOK

Gizli Soruşturma Yapan Adli Kolluk Görevlisinin Elde Ettiği Delillerin Hukuka Uygunluğunun Değerlendirilmesi..... 69

Evaluation of the Legality of the Evidence Obtained by the Judicial Law Enforcement Officer Conducting an Undercover Investigation.....70

Dr. Öğr. Üyesi Sedat KAYA

Görevsizlik Kararı ve Zorunlu Arabuluculuk İlişkisi Üzerine 72

On the Relationship Between the Decision of Incompetence and Mandatory Mediation.....73

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha KILIÇPARLAR

Tanık Koruma Tedbirlerinin Ceza Muhakemesinde Adil Yargılanma Hakkına Etkisi ... 75

The Effect of Witness Protection Code on the Right to A Fair Trial in Criminal Procedure.....76

Dr. Öğr. Üyesi Cansu KORKMAZ

Basit Yargılama Usûlünde Delillerin İbrazına Dair Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi 78

Evaluation of Judicial Decisions on the Submission of Evidence in the Simple Jurisdictional Procedure.....79

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KUTLU DOĞAR

Kat Mülkiyeti Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasına İlişkin Sorunlar 81

Problems Related to Mediation as Condition of Litigation in Condominiums.....82

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Dr. Öğr. Üyesi Arzu LALOĞLU

İcra ve İflas Kanunu ile Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Yer Verilen Haciz Hükümlerinin Kamu Alacaklarının Ayrıcalığı Bakımından Karşılaştırması 84

Evaluation of the Attachment Provisions of the Enforcement and Bankruptcy Code and the Procedure Code for Collection of Public Receivables in Terms of the Privilege of Public Receivables.....85

Dr. Öğr. Üyesi Nagehan OKUMUŞ

Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Ücretine İlişkin Sorunlar 86

Problems Regarding Mediation Fees in Consumer Disputes 88

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Kübra ÖZEROL

Türkiye'deki Tarım Faaliyetlerine Avrupa Yeşil Mutabakat Kapsamında Getirilen İdari ve Mali Yükümlülüklerin Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi 90

Financial Obligations Imposed on Agricultural Activities in Turkey Within the Scope of the European Green Deal 91

Dr. Öğr. Üyesi Özlem SARI FİDAN

Boşanma Davası Açıldıktan Sonra Ortaya Çıkan Yeni Delillerin Dava Sürecine ve Davanın Hukuki Sebebine Etkisinin Değerlendirilmesi 93

An Evaluation of the Impact of Newly Emerged Evidence after the Filing of a Divorce Case on the Trial Process and the Legal Grounds of the Case.....94

Dr. Öğr. Üyesi Vildan SEZİŞLİ

Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkında Yönerge Kapsamında Yabancı Boşanma Kararlarının İlgili Kütüklere Tesciline İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış..... 95

A Critical Review of the Regulation on Registering Foreign Divorce Decrees in the Relevant Registers Within the Scope of the Blue Card Holders Registry and the Directive on the Keeping of Declared Population Events 96

Dr. Öğr. Üyesi Burak TAŞ

Hukukun Genel Bir İlkesi Olarak Tabii Savcı İlkesi 99

The Natural Prosecutor Principle as a General Principle of Law 100

Dr. Öğr. Üyesi Gaye TUĞ LEVENT

Dava Şartı Arabuluculukta Tüketicinin Aleyhine Yapılan Ücret Anlaşmaları 101

Fee Allocation Agreements Against the Consumer in Mandatory Consumer Mediation Proceedings 102

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Dr. Öğr. Üyesi Sercan TOKDEMİR

Türk Yargı Teşkilatında Ceza Soruşturmaları ve Kovuşturmalarında Hedef Süre Uygulaması: Adil Yargılama Hakkının İhlali Mi? 103

Target Time Application in Criminal Investigations and Prosecutions in the Turkish Judiciary: Is It a Violation of the Right to A Fair Trial? 104

Dr. Öğr. Üyesi Murat UYUMAZ

Çekişmesiz Yargıda “İlgili” Kavramının Çekişmeli Yargıdaki “Taraf” Kavramı ile Karşılaştırılması: Medeni Usul Hukuku Bakımından Teorik ve Uygulamalı Bir Değerlendirme..... 107

A Comparative Analysis of the Concept of the “Interested Person” in Non- Contentious Proceedings and the Concept of the “Party” in Contentious Proceedings: a Theoretical and Practical Assessment in Terms of Civil Procedural Law..... 108

Dr. Öğr. Üyesi Elif Banu VARLI

Türk Rekabet Hukukunda Uzlaşma ve Taahhüt Prosedürleri: Mevcut Durum, Güncel Gelişmeler ve AB Hukuku ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme 110

Settlement and Commitment Procedures in Turkish Competition Law: Current Status, Recent Developments and A Comparative Analysis with EU Law..... 111

Dr. Öğr. Üyesi Can YÖNEY

HMK m. 85’te Düzenlenen Teminattan Muafiyet Hâllerinin Türk Mahkemelerinde Dava Açan, Davaya Katılan veya Türk İcra Dairelerinde İcra Takibinde Bulunan Yabancılar Bakımından Uygulanabilirliği 112

Applicability of the Exemptions from Security for Costs Regulated under Article 85 of the Turkish Code of Civil Procedure for Foreigners Filing a Lawsuit, Intervening in a Case, or Initiating Enforcement Proceedings in Turkish Courts or Enforcement Offices..... 113

Av. Arb. Dr. Özlem BORA

Arbuluculuk Sürecinde Müzakere Aşamasında Yapay Zeka Tabanlı Yazılımların Kullanımının Değerlendirilmesi 115

Evaluation of the Use of Artificial Intelligence-Based Software in the Negotiation Phase of Mediation..... 116

Arş. Gör. Dr. Muhammed K. GANBARİ

TBK m. 215/I ve Avukatlık Kanunu m. 35/I İlişkisi Üzerine..... 118

On the Relationship Between Art. 215/I of TCO and Art. 35/I of Attorneyship Law 119

Dr. Ömür Kadri SARI

İdari Yargılama Usulünde Davacı Gerçek Kişi Ölümünün Sonuçları..... 121

The Legal Consequences of the Death of a Natural Person Plaintiff in Administrative Judicial Procedure..... 122

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II
TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ
22-24 Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

Arş. Gör. Miraç Fırat ÇOĞAN

6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 115/A Maddesinde Düzenlenen Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Zimmet Suçuna Özel Soruşturma Usulü 125

Special Investigation Procedure for Embezzlement Crime in Crypto Asset Service Providers Regulated under Article 115/A of the Capital Markets Law No. 6362..... 126

Arş. Gör. Ahmet Töresin ODLUYURT

Bireylere Sağlanacak Hukuki Himaye Perspektifinden İdari Yargıda Yargılamanın Yenilenmesi Sebeplerinin İncelenmesi 127

Examination of the Reasons for Renewal of Proceedings in Administrative Jurisdiction from the Perspective of Legal Protection to be Provided to Individuals 128

Av. Mehmet Can DALARDIÇ

Tahkimde Uzaktan Duruşmalar ve Hukuki Dinlenilme Hakkı 131

Remote Hearings in Arbitration and the Legal Right to be Heard..... 132

Zehra Nur ERİM

Yargılamanın Yenilenmesinde İcranın Durdurulması ve İadesi 134

Suspension and Restitution of Execution in Renewal of Proceedings 135

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihine İlişkin Sorunlar

  Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY*

  Prof. Dr. Şükrü YILDIZ**

ÖZET

Doğrudan tebligatın bir türü olan elektronik tebligatta araya kimse girmeksizin muhatabın elektronik posta kutusuna tebligat evrakı gönderilmektedir. Teb. K. m. 7/ a hükmü uyarınca, tebligata elverişli bir elektronik adres kullanılması suretiyle elektronik ortamda tebligat yapılması mümkündür. Bu anlamda elektronik tebligat, mevcut vasıtaların hukuk düzeninde kalmaya devam etmesi kaydıyla, tebligat vasıtalarına internetin eklenmesi olarak tanımlanabilir.

Tebligat Kanunu m. 7/ a, f. 5 ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 9/ 6'a göre, elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. Bu düzenleme, muhatabın elektronik tebligat adresini her gün kontrol edemeyeceği veya kendisi de açıkça izin vermedikçe onun yerine başkasının da bu adrese erişmesinin mümkün olamayacağı düşüncesiyle getirilmiştir.

Muhatabın kendisinin elektronik tebligatı söz konusu beş (5) günlük süreden önce öğrenmesi halinde, tebliğ edilme tarihinin başlangıcı için beş günlük sürenin sona ermesinin beklenmesinin gerekip gerekmediği de önemli bir sorundur. Başka bir ifadeyle, elektronik tebliğ edilme tarihinin muhatapça okunma tarihi olarak kabul edilip edilmeyeceği hususu gerek Türk hukuk doktrini gerekse kazai içtihatlarda tartışmalıdır. Beş günlük süre beklenmeksizin muhatabın elektronik tebligat adresine girme anının bildirim gerçekleştiği an olarak görülebileceğini belirten görüşler olduğu gibi, tebligatın ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunun, tebliğ tarihi olarak sayılması gerektiği görüşü de bulunmaktadır.

Çalışmada özellikle tebligat işleminde asıl amacın muhatabın bilgilendirilmesi (ve bunun belgelendirilmesi) olması nedeniyle, mesajın okunmasına rağmen bu beş günlük sürenin beklenmesini haklı kılan bir sebep bulunmadığı, UETS'deki delil ve belgelendirme sisteminin, beşinci günden önce açılan elektronik tebligatları hiçbir şüpheye vermeksizin tespit etmeye imkan verdiği ve muhatap veya vekilinin, beşinci günden önce tebligatı açması durumunda, açtığı gün ve saat tebligata delil olarak zaten işlendiği sonucuna ulaşmıştır.

Ayrıca konunun adli tatil bakımından da doğuracağı sonuçların yanısıra dürüstlük kuralı ile bağlantılı olan sonuçların bulunduğu da görülmektedir. İşte bu bildiride konuya ilişkin görüşler çerçevesinde olması gereken hukuk bakımından bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

** İbn Haldun Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

Anahtar Kelimeler: Tebligat, Elektronik Tebligat, Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi, Adli Tatil, Beş Günlük Süre.

Problems Relating to the Date of Notice in Electronic Notification

ABSTRACT

In electronic notification, which is a type of direct notification, the notification document is sent to the electronic mailbox of the addressee without anyone intervening. Pursuant to Art. 7/ a of the Notification Law, it is possible to serve notification electronically by using an electronic address suitable for notification. In this sense, electronic notification can be defined as the addition of the internet to the means of notification, provided that the existing means remain in the legal order.

Pursuant to Article 7/ a, f. 5 of the Notification Law and Article 9/ 6 of the Electronic Notification Regulation, notification by electronic means shall be deemed to have been made at the end of the fifth day following the date on which it reaches the electronic address of the addressee. This regulation has been introduced with the idea that the addressee cannot check his/her electronic notification address every day or that it is not possible for someone else to access this address instead of him/her, unless he/she expressly authorizes it.

In the event that the addressee learns about the electronic notification before the said five (5) day period, it is also an important question whether the expiration of the five-day period should be waited for the commencement of the date of notification. In other words, the issue of whether the date of electronic notification should be accepted as the date of reading by the addressee is controversial both in the Turkish legal doctrine and in the case law. There are opinions stating that the moment the addressee enters the electronic notification address without waiting for the five-day period can be considered as the moment the notification is realized, as well as opinions stating that five days following the date of receipt of the notification.

The study concludes that there is no justification for waiting for this five-day period despite reading the message, especially since the main purpose of the notification process is to inform the addressee (and to document this), that the evidence and documentation system in the UETS allows to identify electronic notifications opened before the fifth day without any doubt, and that if the addressee or his/her attorney opens the notification before the fifth day, the day and time of opening is already recorded as evidence in the notification.

In addition to the consequences of the issue in terms of judicial vacation, it is also seen that there are consequences related to the rule of honesty. In this paper, it is tried to reach a conclusion in terms of the law that should be within the framework of the opinions on the subject.

Keywords: Notification, Electronic Notification, Date of Notification in Electronic Notification, Judicial Vacation, Five-Day Period.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Yapısal Bir Değerlendirme

  Doç. Dr. Can CANPOLAT*

ÖZET

Seri muhakeme usulü, 17.10.2019 tarih ve 7188 sayılı Kanun ile Ceza Muhakemesi Kanunu'na ilave edilmiştir. Kanun'un genel gerekçesi ile CMK m. 250'yi yeniden düzenleyen 23 üncü maddenin gerekçesinde, seri muhakeme usulü yönünden bazı hususların altı çizilmiştir. Bu kapsamda kanun koyucu, Kıta Avrupası'nda bazı ülkelerin ceza muhakemesi mevzuatında, ceza uyuşmazlığının sonlandırılmasında kullanılan farklı yöntemlerin varlığına işaret etmiş, yargının iş yükü sorununa değinmiş, ayrıca ceza muhakemesinde “mecburilik” ve “takdirilik” ilkeleri ile bu ekseninde haksızlık içeriği zayıf olan bazı suçlar açısından uyuşmazlığın seri bir şekilde çözülmesini temin etme ihtiyacına vurgu yapmıştır. Kanımızca bu sayılanlar, bir yandan seri muhakemenin hukuki niteliğini, ihdas gerekçelerini ve fonksiyonunu ortaya koymak açısından üzerinde durulması gereken önemli hususlardır. Öte yandan bunların, sistem tartışmasının da hareket noktası olduğu söylenebilir.

Çalışmada bu meseleler, şu sorular etrafında tartışılmaktadır: “Seri muhakeme, alternatif çözüm yöntemi olarak kabul edilebilir mi? Bu usul, 7188 sayılı Kanun'un gerekçesinde belirtilen amaçlara ulaşmaya elverişli midir? Bu elverişlilik yalnızca şekle ilişkin midir? Seri muhakeme, CMK'nın benimsediği genel usul sistemini değiştirmiş midir yoksa sisteme ilave edilmiş istisnai bir usul müdür? Mevcut sistem içerisinde bu usulün meşruiyeti nasıl tespit edilmelidir?”. Tartışmanın çerçevesinin bu şekilde belirlenmesi hem pragmatiktir; hem de metodolojik açıdan sistemli bir değerlendirmeye olanak sağlayacaktır.

7188 sayılı Kanun'un gerekçesinde kanun koyucunun, Kıta Avrupası'nda muhtelif ülkelerde geçerli olan bazı usullere atıfta bulunarak seri muhakemeyi sisteme dahil ederken karşılaştırmalı hukuktan istifade edildiğine vurgu yapması nedeniyle yasama çalışmalarının, karşılaştırmalı ceza hukuku metodolojisine uygun yürütülüp yürütülmediği de değerlendirilmelidir. Bu hususta özellikle Anayasa Mahkemesi'nin, seri muhakemeye -ve basit yargılamaya- ilişkin olarak norm denetimi faaliyeti kapsamında verdiği kararlarındaki tespit ve açıklamalar da irdelenerek bir sonuca ulaşmak gerekir.

Tebliğde, yukarıda zikredilen konuların bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutulacak, teorik ve uygulamaya matuf sonuçlar ortaya konularak tartışılacaktır.

* Yalova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

Anahtar Kelimeler: Seri Muhakeme Usulü, Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Metodolojisi, Alternatif Çözüm Yöntemleri, Özel Muhakeme Usulleri, Ceza Uyuşmazlığının Çözümünde İstisnai Yöntemler.

A Structural Evaluation on the Summary Criminal Procedure in Criminal Procedure Law

ABSTRACT

The summary criminal procedure was incorporated into the Criminal Procedure Code (CMK) by the Code numbered 7188 on October 17, 2019. The preamble of that Code and the ratio of Article 23, which amends CMK Article 250, highlight certain key aspects regarding the summary criminal procedure. In this context, the legislator has pointed to the existence of various methods used in the criminal procedure legislation of some Continental European countries to resolve criminal disputes, addressed the issue of the judiciary's workload, and emphasized the need to ensure the swift resolution of criminal disputes, particularly for offenses with minor wrongful content, in light of the principles of "the principle of mandatory prosecution" and "the principle of prosecutorial discretion" in criminal procedure. In our view, these points are significant matters that warrant consideration, as they elucidate the legal nature, ratio, and function of the summary criminal procedure. At the same time, they can be regarded as the starting point for a broader systemic discussion.

These issues should be argued within the context of the following questions: "Can the summary criminal procedure be regarded as an alternative dispute resolution method? Is this procedure suitable for achieving the objectives outlined in the preamble of the Code No. 7188? Is this suitability merely formal in nature? Has the summary criminal procedure altered the general procedural system adopted by the CMK, or is it an exceptional procedure added to the current system? How should the legitimacy of this procedure be assessed within the current framework?" Framing the discussion in this manner is both pragmatic and conducive to a methodologically systematic evaluation.

Given that the legislator, in the preamble of Law No. 7188, referred to procedures prevalent in various Continental European countries and emphasized the use of comparative law in integrating the summary criminal procedure into the current system, it is also necessary to assess whether the legislative process was conducted in accordance with the methodology of comparative criminal law. In this regard, particular attention should be paid to the findings and statements in the decisions of the Constitutional Court concerning the serial trial procedure—and the simplified trial procedure—within the scope of review of norms, in order to reach a conclusion. This paper will subject the aforementioned issues to a holistic evaluation, presenting theoretical and practice-oriented conclusions for discussion.

Keywords: Summary Criminal Procedure, Comparative Criminal Law Method, Alternative Dispute Resolution Methods, Special Criminal Procedures, Exceptional Procedures in Resolving Criminal Disputes.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Milletlerarası Ticari Tahkimde Delillerin Temini Bakımından Hakemlerin Yetkisi Üzerine Bir Değerlendirme

  Doç. Dr. Salimya GANIYEVA*

ÖZET

Bir uyuşmazlığın adil olarak çözümlenmesinde deliller büyük öneme sahiptir, çünkü deliller, dava konusu hakka dayanak teşkil eden bir vakıanın ispatı için başvuru vasıtalarıdır. Üstelik uyuşmazlığın devlet mahkemesi ya da tahkimde görülmesinin önemi yoktur. Zira hem mahkeme hem tahkimde yargılama bağımsız ve tarafsız hâkim ve hakem/hakemler tarafından yapılmakta ve delillerin takdir edilmesi sonucunda uyuşmazlığın kesin bir şekilde çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Fakat söz konusu yabancı unsurlu uyuşmazlıklar olunca gerek ilgililer tarafından ve gerekse davaya bakan hâkim/hakemler tarafından delillerin temini zorlaşabilmekte, çünkü dava ile ilgili önemli delillerin yabancı ülkelerde bulunması mümkün olabilmektedir. Bunun nedeni ise, yabancı unsurlu davalarda çoğu zaman davanın görüldüğü yargı alanı ile delillerin bulunduğu mahal birbirinden farklılaşabilmektedir. Ancak usul hukukuna ve hususen delillere ilişkin kuralların kamusal nitelikte olması ve bu sebeple uygulama alanlarının ülke ile sınırlı kalması, milli mahkemelerin başka ülkelerdeki delillere ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bu durumu dikkate alan devletler, delillerin toplanması ile ilgili adli yardım niteliğinde iki ve çok taraflı sözleşme akdetme yoluna gitmektedirler. Çok taraflı sözleşmelerden; 1954 tarihli *Hukuk Usulüne Dair La Haye Sözleşmesi* ile 1970 tarihli *Hukuki ve Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında La Haye Sözleşmesi* büyük önem arz etmektedir. Ancak sözleşmeler kapsamında yabancı devletlerde (istinabe usulü ile) delil toplanması (yazılı belge, şahit, keşif vb) hususunda akit devletlerin *adli makamlarına* yetki tanınmış ve hakem mahkemelerinden söz edilmemiştir. Daha açık bir ifadeyle, konu bağlamında hakem mahkemelerine yetki tanınmamıştır. Hal böyle olunca hakem mahkemeleri, yabancı ülkelerde bulunan delillerin temini için ancak tâbi oldukları devlet mahkemesinden yardım isteyebilecektir. Bu durum ise yargılama sürecinin uzamasına yol açacaktır ki tahkimin amacı bu değildir.

Yukarıdakilere istinaden tebliğimizde, milletlerarası ticari tahkimde delillerin temini bakımından hakemlerin sınırlı yetkisine değinilecek ve buna ilişkin bazı önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası Ticari Tahkim, Hakem, Deliller, Delillerin Toplanması, Uluslararası Sözleşmeler.

* Atatürk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

An Evaluation on the Jurisdiction of Arbitrators in International Commercial Arbitration in Terms of Provision of Evidence

ABSTRACT

Evidence is of great importance for the fair resolution of a dispute, because evidence is the means used to prove a fact that serves as the basis for the right in question. Moreover, it does not matter whether the dispute is heard in a state court or in arbitration. This is because in both court and arbitration, the proceedings are conducted by independent and impartial judges and arbitrators/arbitrators, and it is aimed to resolve the dispute definitively as a result of the appreciation of the evidence. However, when it comes to disputes with a foreign element, it may be difficult for both the parties concerned and the judges/arbitrators to obtain evidence, because it may be possible to find important evidence related to the case in foreign countries. The reason for this is that, in cases with foreign elements, the jurisdiction where the case is heard and the location of the evidence may differ from each other. However, the public nature of the rules concerning procedural law and especially evidence, and therefore the limitation of their application to the country, makes it difficult for national courts to access evidence from other countries. Taking this into account, states have resorted to concluding bilateral and multilateral agreements on legal aid for the collection of evidence. Among the multilateral conventions, the La Hague Convention on Civil Procedure of 1954 and the La Hague Convention on the Taking of Evidence in Foreign Countries in Civil and Commercial Matters of 1970 are of great importance. However, the conventions authorize the judicial authorities of the contracting states to take evidence (written documents, witnesses, discovery, etc.) in foreign states (by way of the procedure of rogatory) and do not mention arbitral tribunals. In other words, arbitral tribunals are not authorized in the context of the subject matter. As such, arbitral tribunals can only request assistance from the court of the state to which they are subject to obtain evidence from foreign countries. This would prolong the proceedings, which is not the purpose of arbitration.

Based on the foregoing, this declaration will address the limited jurisdiction of arbitral tribunals in international commercial arbitration in terms of the production of evidence and make some suggestions in this regard.

Keywords: International Commercial Arbitration, Arbitrator, Evidence, Collection of Evidence, International Conventions.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Konkordato Yargılama Usulü

  Doç. Dr. Cemal Fazıl KARAKAŞ*

ÖZET

I

Daha önce İcra ve İflas Kanunu'nda bulunan konkordato hükümleri 7101 ve 7155 sayılı Yasalarla önemli bir değişikliğe tâbi tutulmuştur.

Türk hukukunda esasen kayda değer bir müktesebatı bulunmasına rağmen 2003 ilâ 2018 yılları arasında iflasın ertelenmesi kurumunun borçluya sağladığı olanaklar nedeniyle neredeyse hiç uygulanmayan konkordato bir anlamda unutulmuş ve geçmişteki deneyimlerin dışlanmasına bağlı olarak aksayan yeni bir yargılama usulü çerçevesinde uygulanır olmuştur. Oysa her yasa değişikliği kimi zaman geçmişin üzerine inşa edildiği, kimi zaman geçmişe bir tepki olarak ortaya çıktığı düşünülerek yorumlandığında kendisinden beklenen sonucu verecektir.

Bu tebliğde anılan yasal düzenlemelerin geçmişe bir tepki olmayıp, konkordato kurumunun gelişen çağa ayak uydurabilmesi ve uygulamanın yaşayabileceği birtakım sorunların önlenmesi amacıyla kabul edildiği fikrinden yola çıkılarak konkordato yargılama usulü ortaya konulmaya ve uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm önerilmeye çalışılmaktadır.

II

İlk olarak belirtilmesi gereken iki husus konkordato tasdik yargılamasının bir çekişmesiz yargı işi ve bu çerçevede basit yargılama usulüne tâbi olduğudur.

Başlangıçta ve özellikle mühlet içinde taraflarca hazırlanma/getirilme ilkesi cari iken, tasdik yargılaması komiserin raporunu tevdi etmesi ile başlamakta ve konkordato tasdik koşulları bakımından re'sen araştırma ilkesi uygulanmaktadır.

III

Geçici ve kesin mühlet aşamasında gözlemlenen en büyük yanılğı mahkemelerin ve bir bakıma komiserlerin dosya üzerindeki hakimiyetinin sınırlarından haberdar olmamasıdır.

Gerek geçici mühlette gerek kesin mühlette mühlet kararı verilmesi ile birlikte dosya aslı konkordato komiserine teslim edilmelidir (İİK m. 290/I; 304). Konkordato komiseri (tıpkı yazı işleri müdürü, katip ya da mübaşir gibi) mahkemenin bir görevlisidir. Dosya onun hakimiyet alanında kalmalı, şikayetler (İİK m. 290/IV) ve nisaba dahil edilecek alacak tutarlarının belirlenmesi (İİK m. 302/VI) gibi mahkemeye başvuruyu gerektiren haller dışında

* Hâkim, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi.

dosya mahkemede tutulmamalıdır. Bu haliyle gerek borçlu gerek alacaklılar bütün iletişimi komiserle kurmalıdır.

Dosyanın komisere tevdiinin bir sonucu olarak mahkeme başlangıçta bir duruşma günü de belirlememelidir. Uygulamada sıklıkla geçici mühlette üç ayın son günü (İİK m.287/IV), kesin mühlete ise bir yılın son günü (İİK m.289/III) duruşma günü olarak belirlenmektedir. Oysa komiser iş ve işlemlerini mümkün olan en kısa sürede tamamlamalı ve azami süre olan mühlet sürelerinin dolmasını beklemeden dosyayı (ve raporunu) mahkemeye tevdi ederek uzatmalar, kesin mühlet ve tasdik yargılaması için mahkemeyi harekete geçirmelidir. Dosyanın yasada ve mahkeme kararında belirtilen mühlet içinde mahkemeye sunulmaması komiserin sorumluluğunu gerektirmekte olup, bunun sonucu istemin usulden reddidir. Mahkemenin dosyayı komiserden istemek gibi bir görevi bulunmamaktadır. İşlerini aksatan, mühleti kötü/verimsiz kullanan komiserin borçlu ve alacaklılar tarafından şikayet edilmesi ve gerektiğinde değiştirilmesinin sağlanması her zaman mümkündür.

IV

Tasdik yargılaması aşaması da komiserin dosyayı ve raporunu mahkemeye tevdi etmesi ile başlar (İİK m.304/I). Komiser kesin mühlet içinde dosyayı mahkemeye sunmamışsa mahkeme dosyanın sunulmasını istemekle görevli değildir. Bu haliyle bir karar vermesine de gerek bulunmamaktadır. Dosya ve rapor mühletin dolmasından sonra mahkemeye tevdi edilmişse mahkemece yapılacak iş, yine istemin usulden reddine karar vermekten ibaret olmalıdır.

Dosya ve rapor mühlet içinde ve özellikle ileri sürülebilecek birtakım itirazların mahkemece incelenmesine yetecek süre bırakılacak biçimde mahkemeye tevdi edilmelidir. Uygulamada sıklıkla görüldüğü üzere komiserlerin mühletin bitimine birkaç gün kala dosyayı tevdi etmesi hukuki ve cezai sorumluluğu gerektirmektedir. Ancak bu yola tevessül edildiğine hiç rastlanmamıştır.

V

Bu uygulama UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) bakımından sorun doğurabilecek niteliktedir. Ancak unutulmamalıdır ki aslolan yasalardır, UYAP değil.

Uygulamada bazı mahkemelerin geçici veya kesin mühlet kararı ile dosyaya karar numarası vererek kaydı kapattıkları; tasdik, ret ya da iflas kararını ek karar olarak verdikleri görülürken bazı mahkemelerin mühlet kararlarını ara kararı olarak verdiği ve tasdik, ret ya da iflas kararını nihai karar olarak vererek esas kaydını kapattıkları görülmektedir. Bu uygulamaların kararların sıhhati ve karara karşı gidilecek yasa yolları konusunda bir sorun yarattığı söylenemez.

VI

Konkordato yargılaması bakımından yasa yolları denetimi aşaması da yerleşmiş değildir. Geçmişte mühletin dolması mutlak bir usulden ret nedeni sayılırken, günümüzde bu hususta büyük bir tolerans bulunduğu gözlemlenmektedir.

Mühlet içinde iflasın açılması halinde (İİK m.292/son) borçlunun veya şirket yetkilisinin davet edilmesi usulü, Yasa'da açık düzenleme bulunmamasına rağmen tasdik aşamasında da aranmaktadır. Bu uygulama gereksizdir. Özellikle usule ilişkin hukuka aykırılıkların bozma nedeni yapılması için aranan "açıkça ileri sürülme" ve "kararın sonucunu etkileme" (HMK m.371/1-ç) ölçütleri burada bulunmamaktadır. Öte yandan iflasın ilk derece veya bölge adliye mahkemesince açılmış olması üzerine tasfiyeye başlanmış, iflas avansının büyük bir kısmı harcanmışken böyle usuli bir bozma üzerine verilen sonraki iflas kararı ve yeni tasfiye de çeşitli sorunları gündeme getirmektedir.

Sonuç

Konkordato Türk hukuku için yeni bir borç ödeme ve iyileştirme kurumu olmayıp geçmiş birikimden yararlanılması yerine bunun terk edilmesi yargılama usulünde sorunlara yol açmıştır. Geçmiş müktesebattan yararlanılması sorunların asgari düzeye inmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Hukuk Yargılaması, İcra ve İflas Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İflas.

Procedure of Concordat Proceedings

ABSTRACT

I

The concordat provisions previously regulated in the Execution and Bankruptcy Law (İcra İflas Kanunu - İİK) have undergone significant changes with Laws Numbered 7101 and 7155.

Although the institution of concordat had a significant practice background in Turkish law, it was almost never applied between 2003 and 2018 due to the opportunities provided to the debtor by the institution of postponement of bankruptcy. In a sense, concordat was forgotten, and consequently, it began to be implemented within the framework of a flawed new judicial procedure resulting from the exclusion of past experiences. However, every legislative change will yield its expected results only when interpreted with the understanding that it is sometimes built upon the past and sometimes emerges in reaction to the past.

This paper proceeds from the assumption that the aforementioned legal amendments were not intended as a reaction to the past but rather to adapt the concordat institution to contemporary needs and to prevent certain foreseeable problems in practice. Accordingly, it seeks to set out the procedural aspects of concordat proceedings and propose solutions to issues encountered in practice.

II

Firstly, two points must be stated: the concordat approval proceedings by the court constitute a non-contentious jurisdiction matter and, within this framework, are subject to the simplified procedure.

While the principle of party presentation/submission prevails initially and particularly during the moratorium/deadline period (mühlet), the approval proceedings commence with the commissioner submitting their report, and the principle of ex officio investigation applies concerning the conditions for concordat approval.

III

The greatest misconception observed during the temporary and definitive moratorium periods is the courts'—and to some extent, the commissioners'—lack of awareness regarding the limits of their authority over the case file.

Once either a temporary or a definitive moratorium period is granted, the original case file must be delivered to the concordat commissioner (İİK Art. 290/I; 304). The concordat commissioner is an officer of the court (just like the clerk of court, secretary, or bailiff). The file should remain under their control, and except in cases requiring application to the court, such as complaints (İİK Art. 290/IV) and determination of the amount of claims to be included in the quorum (İİK Art. 302/VI), the file should not be kept at the court. In this setup,

both the debtor and the creditors should conduct all communication through the commissioner.

As a consequence of entrusting the file to the commissioner, the court should also refrain from setting a hearing date at the beginning. In practice, it is common for the last day of the three-month temporary moratorium. (İİK Art. 287/IV) or the last day of the one-year definitive moratorium (İİK Art. 289/III) to be set as the hearing date. However, the commissioner should complete their work and procedures as quickly as possible and, without waiting for the maximum deadline periods to expire, should submit the file (and their report) to the court, thereby prompting the court to act regarding extensions, the definitive moratorium, and the approval proceedings. Failure to submit the file to the court within the deadline specified in the law and the court decision incurs the commissioner's liability, the consequence of which is the procedural dismissal of the request. The court does not have a duty to request the file from the commissioner. It is always possible for the debtor and creditors to file a complaint against a commissioner who neglects their duties or uses the deadline period poorly/inefficiently, and to ensure their replacement if necessary.

IV

The approval proceedings phase also begins when the commissioner submits the file and their report to the court (İİK Art. 304/I). If the commissioner has not submitted the file to the court within the definitive deadline, the court is not obligated to request its submission. In this situation, there is no need for the court to issue a decision either. If the file and report are submitted to the court after the deadline has expired, the court's action should again be limited to deciding on the procedural dismissal of the request.

The file and report should be submitted to the court within the deadline, and particularly in a manner that allows sufficient time for the court to examine any potential objections that might be raised. The common practice observed where commissioners submit the file just a few days before the deadline expires necessitates legal and criminal liability. However, resorting to such action has never been observed.

V

This practice may pose problems concerning UYAP (National Judiciary Informatics System). However, it must be noted that the law prevails over UYAP.

In practice, while some courts are observed to assign a decision number to the file with the temporary or definitive moratorium decision and close the record, issuing the approval, rejection, or bankruptcy decision as a supplementary decision, other courts issue deadline decisions as interim decisions and close the main record by issuing the approval, rejection, or bankruptcy decision as the final decision. It cannot be said that these practices create a problem regarding the validity of the decisions or the legal remedies available against them.

VI

The stage of review through legal remedies in concordat proceedings is also not well-established. While in the past, the expiration of the deadline was considered an absolute reason for procedural dismissal, nowadays great tolerance is observed in this regard.

The procedure of summoning the debtor or company representative in case of bankruptcy opening during the deadline period (İİK Art. 292/last paragraph) is also sought during the approval stage, despite no explicit provision in the Law. This practice is unnecessary. Particularly, the criteria required for procedural irregularities to constitute grounds for reversal – namely being “explicitly asserted” and “affecting the outcome of the decision” (HMK Art. 371/1-ç, Code of Civil Procedure) – are not met here. Furthermore, if

bankruptcy has been declared by the first instance court or the regional court of appeal, and liquidation has commenced with a significant portion of the bankruptcy advance already spent, a subsequent bankruptcy decision following such a procedural reversal, and a new liquidation process, also raise various problems.

Conclusion

Concordat is not a new debt payment and restructuring institution for Turkish law. The abandonment of past accumulated knowledge, rather than benefiting from it, has led to problems in the judicial procedure. Making use of past jurisprudence and experience will help minimize such problems.

Keywords: Concordat, Civil Procedure (Proceeding), Execution and Bankruptcy Law, Code of Civil Procedure, Bankruptcy.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Karayolu Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasına (Trafik Sigortası) İlişkin Verilen Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 08.05.2024 T. 2023/12689 E. 2024/4377 K. Sayılı Kararının Dava Şartı Arabuluculuk ve KTK m. 97 Kapsamında Değerlendirilmesi

  Doç. Dr. Nurdan ORBAY ORTAÇ*

  Dr. Öğr. Üyesi Belin KÖROĞLU ÖLMEZ**

ÖZET

Çalışmaya konu Yargıtay kararı, karayolu motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortasına (trafik sigortası) ilişkin olup zarar görenin, zarar sorumlusunun sigortacısına dava yolu ile başvurduğu hallerde dava açılmadan önce uyuşmazlığın dava şartı arabuluculuk yoluna götürülmesine gerek olmadığı yönünde görüş içermektedir. Kararın gerekçesinde şu ifadeye yer verilmiştir; “... 6102 sayılı TTK’nın 5/A maddesi ile getirilen düzenlemede, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması bir dava şartı olarak kabul edilmiştir. Ne var ki karayolları motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortası 2918 sayılı Kanun ile düzenlendiğinden karayolları motorlu araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortacısına karşı açılacak davalar zorunlu arabuluculuk dava şartına tabi değildir.”. Somut olayda davanın görüldüğü ilk derece mahkemesi asliye ticaret mahkemesi olup Yargıtay, görev yönünden herhangi bir inceleme yapmamıştır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu m. 97 hükmü uyarınca “Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.”. Sorumluluk sigortalarında zarar görenin, zarar sorumlusunun sigortacısına başvuru hakkı ise TTK m. 1478 hükmünde düzenlenmiştir. Anılan madde gerekçesine göre “Söz konusu madde ile zarar gören üçüncü kişinin doğrudan doğruya sigortacıya talep karşı talep ve dava hakkı düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 1310 uncu maddesinde sadece yangın dolayısıyla sorumluluk sigortaları ile ilgili olarak doğrudan doğruya dava hakkı düzenlenmiştir. Ancak, söz konusu Kanun dışında da, özellikle zorunlu sorumluluk sigortalarında, doğrudan doğruya talep ve dava hakkı

* Kırıkkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

** Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

kanunlarla (Karayolları Trafik Kanununda ve Borçlar Kanununda olduğu gibi) ya da genel şartlarla kabul edilmiştir. Sorumluluk sigortalarında asıl amaç her ne kadar sigortalının üçüncü kişiye vermiş olduğu zarar nedeniyle ödeyeceği tazminata bağlı olarak mal varlığında meydana gelen azalmanın telafisi de (olsa), bunun yan sonucu zarar görenin de bir an önce zararının giderilmesini ve sigortalının ödeme güçsüzlüğüne karşı üçüncü kişilerin korunmasıdır. Ayrıca, zarar görenin doğrudan doğruya sigortacıya başvurması da zarar veren durumundaki sigortayı rahatlatıcı bir etki yaratacak ve sigortalının da sorumluluk sigortası ile sağlamak istediği amaca daha kolay ulaşmasını sağlayacaktır. Fakat getirilen düzenleme hiçbir şekilde sorumluluk sigortasını üçüncü kişi lehine sözleşme durumuna sokmaz. Zira, halen menfaati sigorta edilen bizzat sigortalının kendisidir. ”. Görüldüğü üzere 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe giren TTK m. 1478 hükmü tüm sorumluluk sigortalarını kapsayan anılan sigortalara münhasır bir düzenleme olup zarar görenin, zarar sorumlusunun sigortacısına doğrudan dava yöneltmesine imkân vermektedir. Nitekim bu husustan doğan uyuşmazlıklar da TTK m. 4/1-a uyarınca mutlak ticari davadır.

Söz konusu Yargıtay kararına konu edilen trafik sigortasına ilişkin uyuşmazlıkta, davacı zarar görenin yöneltmiş olduğu talebin, TTK’da değil KTK’da yer alması sebebi ile dava şartı arabuluculuğa tabi olmadığına hükmedilip görevli mahkeme bakımından tartışma yapılmaması bir çelişki oluşturmaktadır. Zira ticari dava şartı arabuluculuktan söz edebilmek için öncelikle eldeki uyuşmazlığın ticari davaya vücut vermesi gerekir. TTK’nın ticari davalara ilişkin m. 4 hükmünde, 2918 sayılı Kanundan doğan uyuşmazlıklar ticari dava sayılmadığı gibi; 2918 sayılı Kanunda da bu Kanundan doğan uyuşmazlıkların ticari dava olduğuna ilişkin bir hüküm mevcut değildir. Buna ek olarak, zarar gören ile zarar sorumlusunun sigortacısı ve/veya zarar sorumlusu arasında görülecek bir dava, her iki tarafın da ticari işletmesine ilişkin olmayıp nispi ticari davaya da vücut vermeyecektir. Yargıtay’ın mevcut gerekçelendirmesi de dikkate alındığında; ilgili kararda TTK m. 1478’e dayandırılmayan talebin, asliye ticaret mahkemesinin görev alanında olmadığı sonucuna da varılabilecektir.

Yargıtay’ın ilgili kararı neticesinde gündeme gelebilecek bir diğer çelişki, sorumluluk sigortaları özelinde dava şartı arabuluculuk bakımından ikili bir ayrıma gidilmesi sonucu doğurmasıdır. Bu karar çerçevesinde, trafik sigortaları bakımından zarar görenin zarar sorumlusunun sigortacısına açacağı dava öncesinde dava şartı arabuluculuk söz konusu olmayacakken; diğer sorumluluk sigortaları bakımından TTK m. 4, 5/A ve 1478 hükümleri sebebi ile dava şartı arabuluculuk yolunun tüketilmesi gerekecektir.

Konuya ilişkin açıklığa kavuşturulması gereken bir diğer husus ise KTK m. 97’de düzenlenen, sigortacıya başvurulmasına yönelik dava şartıdır. Arabuluculuk yoluna gidilmesinin, KTK m. 97’de öngörülen dava şartını karşılayıp karşılamadığı ve yine trafik sigortası özelinde arabuluculuğun dava şartı olduğu kabul edilirse KTK m. 97 kapsamında sigortacıya başvurunun, arabuluculuğa başvuruya ilişkin dava şartının da gerçekleşmesine sebep olup olmayacağının da değerlendirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk, Dava Şartı Arabuluculuk, Trafik Sigortası, Sorumluluk Sigortası, Zarar Gören.

An Examination of the Decision of the 4th Civil Chamber of Turkish Supreme Court (8 May 2024, Case No. 2023/12689, Decision No. 2024/4377) Regarding the Compulsory Financial Liability Insurance for Highway Motor Vehicles within the Scope of Mandatory Arbitration and Article 97 of the HTC

ABSTRACT

The decision of the Court of Cassation subjected to the study is related to the compulsory financial liability insurance for highway motor vehicles (traffic insurance) and contains the opinion that in cases which the injured applies to the insurer of the damaging party via litigation, it is not necessary to submit the dispute to mediation before filing a lawsuit. The reasoning of the decision includes the following expression; “... *With the provision regulated by Article 5/A of the TCC No. 6102, applying to a mediator before filing a lawsuit about the payment of a certain amount of money whose subject is receivables and compensation claims, has been accepted as a cause of action. However, since the compulsory financial liability insurance for highway motor vehicles is regulated by the Code No. 2918, the lawsuits filed against the insurer of the compulsory financial liability for highway motor vehicles insurance are not subject to the mandatory mediation.*”. In the mentioned case, the first instance court that the case was heard is the commercial court and the Court of Cassation has not made any examination of jurisdiction.

According to the Article 97 of the Highway Traffic Code No. 2918, “*The injured must make a written application to the relevant insurance institution before filing a lawsuit within the limits mentioned in the compulsory financial liability insurance. In case that the insurance institution does not respond in writing within 15 days from the date of application or there is a dispute about the response on not meeting the application, the injured may file a lawsuit or apply to arbitration within the framework of Code No. 5684.*”. The right of the injured to apply to the insurer of the damaging party is regulated by Article 1478 of the Turkish Commercial Code. Pursuant to the preamble of the mentioned article, “*The mentioned article regulates the right of the injured who is a third party to file a claim and lawsuit directly against the insurer. In Article 1310 of the Code No. 6762, the right of direct claim regulated only about the fire liability insurances. However, other than the mentioned Code, especially in compulsory liability insurances, the right to claim and file a lawsuit directly has been accepted by codes (as in the Highway Traffic Code and the Code of Obligations) or general conditions. Although the main purpose of liability insurances is to compensate the decrease in asset of the insured due to the compensation to be paid because of the damage caused by him to the third party, the side result of this is also to compensate the injured as soon as possible and to protect third parties against the insolvency of the insured. Moreover, the direct application of the injured to the insurer will make a relaxing effect on insured in damaging position and will enable the insured to achieve the purpose of the liability insurance more easily. Yet, the regulated provision by no means makes the liability insurance a third party favor contract. Since, it is still the insured whose interests are insured.*”. As can be seen, Article 1478 of the TCC, which entered into force on July 1, 2012, is an exclusive provision about all liability insurances and let the injured to file a direct lawsuit against the insurer of the damaging party. Thus, disputes arising from this matter are absolute commercial lawsuits according to Article 4/1-a of the TCC.

In the dispute about the traffic insurance subjected to the mentioned decision of the Court of Cassation, it is a contradiction to rule that the claimant injured is not subject to mediation as a cause of action since this claim is included in the HTC, not the TCC, but not discussing the court jurisdiction. Then, in order to mention mediation as a cause of action, primarily the present dispute must give rise to a commercial lawsuit. In Article 4 of the TCC which regards commercial lawsuits, neither disputes arising from Code No. 2918 are considered as commercial lawsuits nor there is a provision in Code No. 2918 mentioning that disputes arising from this Code are commercial lawsuits. Furthermore, a lawsuit between the injured and the insurer of the damaging party and/or the damaging party will not be related to the commercial enterprise of both parties and not create a relative commercial lawsuit. Considering the present reasoning of the Court of Cassation, it may be concluded that the claim not based on Art. 1478 of the TCC, is not within the jurisdiction of the commercial court of first instance.

Another contradiction according to the mentioned decision of the Court of Cassation is the consequence of a dual division in scope of mediation as a cause of action for liability insurances. According to this decision, there will be no mandatory mediation before the lawsuit filed by the injured to the insurer of the damaging party for traffic insurances, on the other hand due to the Articles 4, 5/A and 1478 of the TCC the mandatory mediation process will have to be taken for other liability insurances.

Another matter that shall be clarified is the application to the insurer which is regulated as a cause of action in Article 97 of the HTC. It shall be examined whether going to mediation meets the cause of action mentioned in Article 97 of the HTC, and also shall be determined if the mediation is accepted as a cause of action for traffic insurance, whether the application to the insurer within the scope of Article 97 of the HTC will fulfill the cause of action about the application to mediation.

Keywords: Mediation, Mediation as Cause of Action, Traffic Insurance, Liability Insurance, Injured.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Haciz İşlemi Gerçekleştiren İcra Memurunun Takdir Yetkisi ve Sermaye Şirketlerinin Mallarının Üçüncü Kişilerin Alacaklıları Tarafından Haczi Sorunu

  Doç. Dr. Murat Can PEHLİVANOĞLU*

ÖZET

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (“İİK”) uyarınca yapılan haciz işlemlerinde üçüncü kişi nezdinde bulunan borçlu malları konusunda icra memuruna tanınan takdir yetkisi, “muhakeme usulü” kavramının kapsamında değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, Yargıtay H.G.K. E. 2017/347 K. 2019/837 T. 02/07/2019 kararında (“Karar”), İİK rejiminde icra memuruna maddi hukuk kurallarına göre üçüncü kişinin mülkiyet iddiasının doğru olup olmadığını araştırma ve inceleme yetkisi verilmediği, memurun haczi istenen malın üçüncü kişiye ait olduğuna ilişkin iddia üzerine haciz yapmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. Karar, sermaye şirketi ortağı olan veya sermaye şirketiyle organik bağı bulunduğu iddia edilen kişilerin kişisel borçları nedeniyle sermaye şirketinin mallarının haczedilmesi şeklindeki fiili uygulamaya ivme kazandırmıştır. Hal böyle olunca, sermaye şirketlerinin özellikle İİK m. 97 ve İİK m. 99 hükümlerine dayanan dava yükü artmaktadır. Bu durum 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 133 uyarınca ortakların kişisel alacaklıları ve TTK m. 125(1) uyarınca ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği için öngörülen yasal rejimin, İİK hükümlerinde somutlaşan muhakeme usulü yoluyla üçüncü kişi alacaklıları lehine değişmesine yol açmaktadır. Oysa Kararın karşı oyunda da açıklandığı üzere, üçüncü kişi nezdinde bulunmasına rağmen alacaklı tarafından haczi istenen malların borçlunun olduğu konusunda uygun emare bulunmayan hallerde icra memurunun haciz talebini reddetme yetkisinin bulunduğu kabul edilmesi gereklidir. Nitekim İİK m. 85(1) hükmünde sadece borçlunun mallarının haczedilmesinin ve İİK m. 82’de icra memurunun haczin caiz olup olmadığını takdir yetkisinin düzenlenmiş olması, bu kabulü gerektirmektedir. Üstelik icra memurunun şikayet sonucunda kaldırılacak bir haczi daha baştan hiç yapmaması, ayrıca istihkak iddiasını inceleyen icra mahkemesi tarafından dikkate alınacak İİK m. 97/a hükmünü daha baştan en azından “ilk bakışta” (*prima facie*) değerlendirmesi, devletin kişilerin mülkiyet hakkı konusundaki pozitif yükümlülüklerinin de gereğidir. Aksi yaklaşım sermaye şirketleri bakımından gerek TTK m. 133 gerekse TTK m. 125(1) hükmünü anlamsızlaştırmaktadır. Üçüncü kişi durumundaki sermaye şirketinin malvarlığına bu şirketin ortağının veya şirketle organik bağı bulunduğu iddia edilen diğer kişilerin borçlarının tatmini için başvurma imkanı alacaklıya muhakeme usulü yoluyla tanınmamalıdır. Bu noktada

* İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, Ekonomi ve Finans Programı.

organik bağ kuramının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 2 uyarınca uygulama alanı bulduğu da dikkate alınmalıdır. Nihayetinde haciz işleminin hukuki sonuçları düşünüldüğünde, icra memurunun haksız haciz işlemine karşı şikayet ve dava yolunun açık olmasının sermaye şirketinin süreç içerisinde yaşadığı mağduriyetin giderilmesindeki etkinliği sorgulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İcra Memurunun Takdir Yetkisi, Haciz İşlemi, Sermaye Şirketlerinin Ortaklarının Kişisel Alacaklıları, Organik Bağ, İstihkak İddiası.

Discretionary Authority of the Enforcement Officers Conducting Seizure and the Problem of Seizure of the Assets of Capital Companies by Third Parties' Creditors

ABSTRACT

The discretionary authority granted to the enforcement officer regarding debtor's property in the possession of a third party in the seizure process conducted pursuant to the 2004 numbered Enforcement and Bankruptcy Law ("EBL") should be considered within the scope of the concept of "judicial procedure". In the decision of the Yargıtay (Court of Cassation) H.G.K. E. 2017/347 K. 2019/837 T. 02/07/2019 ("Decision"), it was stated that in the EBL regime, the enforcement officer is not given the authority to investigate and examine whether the third party's ownership claim is correct according to the rules of substantive law, and that the officer cannot refrain from seizing upon the claim that the property sought to be seized belongs to a third party. Decision has accelerated the practice of seizing the property of a capital company due to the personal debts of the shareholders of a capital company or who are alleged to have an organic connection with a capital company. As such, the caseload of capital companies, especially based on EBL Art. 97 and Art. 99, increases. This situation changes the legal regime articulated in 6102 numbered Turkish Commercial Code ("TCC") Art. 133 for the personal creditors of the shareholders and TCC Art. 125(1) for the legal personality of commercial companies, in favor of the creditors of third parties through the judicial procedure laid down by the EBL. However, as explained in the dissenting opinion of the Decision, it should be accepted that the enforcement officer has the authority to reject the seizure request in cases where there is no appropriate indication that the property in possession of a third party that is requested to be seized by the creditor belongs to the debtor. The fact that EBL Art. 85(1) only regulates the seizure of the property of the debtor and EBL Art. 82 regulates the enforcement officer's authority to evaluate whether the seizure of a particular property is permissible, necessitates this acceptance. Moreover, the enforcement officer shall not carry out a seizure that can be lifted as a result of a complaint and shall, at least "prima facie" in advance, take into consideration that the enforcement court examining the replevin claim evaluates the presumption of ownership articulated in EBL Art. 97/a. These are requirements of the state's positive obligations to protect the property rights of persons. An opposite approach also renders TCC Art. 133 and Art. 125(1) meaningless with respect to capital companies. The opportunity to apply to the property of a capital company for the satisfaction of the personal debts of the shareholder of the company or other persons who are claimed to have an organic connection with the company shall not be granted through a rule of judicial procedure. It should also be considered that the organic connection theory finds application in accordance with 4721 numbered Turkish Civil Code Art. 2. Finally, when the legal consequences of the seizure process are taken into consideration, the effectiveness of

the right to complain and sue the unfair seizure process in eliminating the aggrievement experienced by the capital company during the process, should be questioned.

Keywords: Discretionary Authority of Enforcement Officer, Seizure Procedure, Personal Creditors of Shareholders of Capital Companies, Organic Connection, Claim of Replevin.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Seçilmesi, Görevlendirilmesi ve İlişkinin Sona Ermesi Boyutlarıyla Ceza Muhakemesinde Müdafilik

  Doç. Dr. Ercan YAŞAR*

ÖZET

Ceza muhakemesinde iddia, savunma ve yargılama makamları bulunmaktadır. Şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatına müdafii denilmekte ve müdafii isimden de anlaşılacağı üzere bu makamlardan savunma makamında yer almaktadır.

Muhakeme sürecinde şüpheli veya sanığın müdafii olarak yer almak iki şekilde mümkündür. Birincisi ihtiyari müdafiliktir. Bu müdafilik türünde bir avukat şüpheli veya sanığın ihtiyarıyla müdafilik vasfını almakta ve bu görevi üstlenmektedir. Bu halde bir müdafii seçiminden söz edilmektedir (CMK m. 149/1). İkinci müdafilik türü ise zorunlu müdafiliktir. Bu halde kişi çeşitli sebeplerle kendisine bir müdafii atamamakta yahut atayamamakta ve bu atama kendisi dışında bir müdahale ile yapılmaktadır. Bu halde bir müdafii görevlendirilmesinden söz edilmektedir (CMK m. 150/1).

Müdafinin seçilmesi veyahut görevlendirilmesi müdafilik ilişkisinin sona ermesi boyutlarıyla özellik arz edebilmektedir. Kişinin kendi ihtiyarıyla seçmiş olduğu müdafinin işi bir başka avukata kısmen yahut tamamen devretmesi mümkün olduğu gibi, bu şekilde bir tevkil yahut devir yoluna başvurmadan müdafilik ilişkisini sonlandırabilir. Aynı şekilde şüpheli veya sanık da müdafii ile olan bu ilişkisini tek taraflı olarak sonlandırabilir.

Zorunlu müdafilikte durum biraz daha farklı olabilmektedir. Zorunlu müdafinin görevlendirilmesinde şüpheli veya sanığın bir etkinliği olmadığı için bu ilişkinin sonlandırılmasında da bir etkinliği olamamaktadır. Keza müdafinin bu durumda görevini devretmesi yahut tevkil yoluna başvurmamasının mümkün olup olmadığı da teoride tartışmalıdır.

Müdafii seçim veya görevlendirilmesinde önem arz eden bir diğer husus ise müdafinin aynı dosyada birden fazla şüpheli/sanığın savunmasını üstlenmesi ve veya bir veya birkaç şüpheli/sanığın savunmasını üstlenmesinin yanı sıra bir veya birkaç müşteki/katılan vekilliğini üstlenmesi halidir. Bu durumda tarafların menfaatlerinin çatışması söz konusu olabilmekte ve bu sebeple müdafilik yapma kısmen de olsa yasaklanabilmektedir yahut müdafilik ilişkisi sona ermekte yahut sona erdirilebilmektedir.

Bildiri sunumu ile başta müdafilik kurumunun hukuki niteliğine ilişkin kısa bilgi verilecek, akabinde müdafii seçimi, görevlendirilmesi, müdafilik ilişkisinin sona ermesi hallerine değinilecek bu sona erme hallerinin ihtiyari ve zorunlu olanları üzerinde

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

durulacaktır. Bu çerçevede müdafî azli, yasaklanması ve çekilmesi hallerine uygulama boyutlarıyla yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Müdafî, Savunma Makamı, Müdafilikte Menfaatlerin Çatışması, Müdafinin Azli, Müdafinin Çekilmesi, Müdafilikten Yasaklanma.

Defense in Criminal Procedure with Dimensions of Selection, Assignment and Termination of Relationship

ABSTRACT

In criminal proceedings, there are prosecution, defense and trial authorities. The attorney who defends the defendant (suspect or the accused) in the criminal proceedings is called the defense attorney (defence lawyer) and as can be understood from the name, the defense attorney is a part of defence authority.

It is possible to be a defense attorney of the suspect or the accused in two ways during the trial process. The first is voluntary/private defense. In this type of defense, a private defence attorney acquires the qualification of defense at the request of the suspect or the accused and undertakes this duty. In this case, it is called the selection of a defense attorney (CMK Art. 149/1). The second type of defense is obligated defense (so called public defender). In this case, the defendant does not or cannot appoint a defense attorney for himself/herself for various reasons and this appointment is made by institutions. In this case, it is called the assignment of a defense attorney (CMK Art. 150/1).

The selection or assignment of a defense attorney may be specific in terms of the termination of the defense relationship. It is possible for a defense attorney who has been selected by the person's own will to partially or completely transfer the job to another attorney, and in this way, the defense attorney may terminate the defense attorney relationship without resorting to a transfer or assignment method. Similarly, the suspect or the accused may terminate this relationship with the defense attorney unilaterally.

The situation may be slightly different in obligated defense attorney (public defender). Since the defendant (suspect or accused) has no influence in the assignment of the obligated defense attorney, they also have no influence in terminating this relationship. Likewise, it is theoretically debatable whether the defense attorney can transfer their duty or resort to transfer in this case.

Another important issue in the selection or assignment of a defense attorney is the situation where the defense attorney assumes the defense of more than one defendant in the same file, or assumes the defense of one or more defendants as well as one or more complainants/participants. In this case, the parties' interests may conflict and for this reason, defense may be partially prohibited or the defense relationship may end or be terminated.

In the presentation of the paper, first, brief information will be given about the legal nature of the defense institution, then the selection, assignment and termination of the defense relationship will be mentioned and the optional and mandatory termination cases will be emphasized. In this context, the cases of dismissal, prohibition and withdrawal of defense will be included with their application dimensions.

Keywords: Defense Attorney, Defense Authority, Conflict of Interests in Defense, Dismissal of Defense Attorney, Withdrawal of Defense Attorney, Prohibition from Defense.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ceza Muhakemesinde Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Seri Muhakeme Usulü ve Uygulaması

  Doç. Dr. Hakan A. YAVUZ*

ÖZET

Adil yargılanma hakkı, uluslararası insan hakları belgeleriyle güvence altına, bireylerin hakkaniyetli, tarafsız ve bağımsız bir mahkeme önünde yargılanmasını temin eden temel bir haktır. Günümüzde suç tiplerinin çeşitlenmesi ve suç oranlarındaki artış göz önünde bulundurulduğunda geleneksel ceza muhakemesi yöntemlerinin tüm suçlar bakımından eksiksiz bir şekilde uygulanması hem zaman hem de kaynak açısından zorluk arz etmektedir. Bu bağlamda, birçok ülkede adil yargılanma ilkesi korunmakla birlikte, usul ekonomisi ilkesine öncelik verilmekte ve kaynakların daha etkin kullanımı amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, özellikle *haksızlık içeriği az olan suçlar* bakımından aşırı dosya yükü ile baş edebilmek için *yargılamasız ceza olmaz ilkesinden (nulla poena sine iudicio/no punishment without trial)* bütünüyle veya belirli ölçülerde ayrılmak suretiyle vücut bulan; genel olarak “kovuşturmaya/kamu davasına alternatif yöntemler” olarak kabul edilen *diversiyon/ceza yargılaması yolundan çıkarma (diversion)* ve “alternatif kovuşturma yöntemleri” olarak kabul edilen *kısaltma/sadeleştirme/basitleştirme/hızlandırma (short-cut/abbreviated/expedited/accelerated proceeding)* gibi ifadelerle anılan iki temel yöntem bağlamında uygulama yapılmaktadır.

Kovuşturmaya alternatif yöntemler, suç niteliğindeki bir fiil hakkında kamu davası açılmasına yetecek ölçüde şüpheye ulaşılmasına ve kamu davası açılmasının önünde hukuki veya fiili bir engel de bulunmamasına rağmen meselenin kovuşturma evresine taşınmaksızın savcılık süjesinin kontrolünde ve/veya takdirinde, doğrudan veya mahkeme/hâkim onayına tabi olarak bir karar verilmesi suretiyle soruşturma evresini sonuçlandıran yöntemlerdir. Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda, bir kovuşturma yapılmasından feragat yöntemi olarak kabul ettiğimiz *takdir yetkisinin kullanılması suretiyle kamu yararı gerekçesiyle kovuşturmanın kararı verilmesi (Ceza Muhakemesi Kanunu - CMK m. 171)*, *kamu davasının açılmasının ertelenmesi (CMK m. 171/2 vd)*, *önödeme (TCK m. 75)* ve *uzlaştırma (CMK m. 253)* ile bir ceza kararname formu olarak kabul ettiğimiz seri muhakeme usulü (CMK m. 250) kovuşturmaya alternatif yöntemlerdir.

Seri muhakeme usulü, Kıta Avrupası Hukuk Sistemine dâhil olan birçok ülkede belirli farklılıklar da olsa yaygın bir şekilde uygulanan ceza kararnamesi (penal/punishment/punitive order) formlarından biridir. Ceza kararnamesi, büyük oranda

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

savcılık makamı tarafından kontrol edilen ve genellikle savcı tarafından bir yaptırım belirlenmesi suretiyle uygulanabilen yargılamasız ceza olmaz ilkesinin bir istisnasını teşkil eden mutabakata/kabule dayalı bir ceza muhakemesi yöntemi olarak kabul edilmektedir.

Seri muhakeme usulü, 17/10/2019 tarih ve 7188 sayılı Kanun'un 23. maddesi ile değiştirilen CMK'nın 250. maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Cumhuriyet savcısının kontrolündeki diğer yöntemlerden, koşullu feragat yöntemleri olarak kabul ettiğimiz; kamu davasının açılmasının ertelenmesi, ön ödeme ve uzlaştırma kapsamında verilen kovuşturamama kararlarından farklı olarak seri muhakeme usulünde bir "ceza yaptırımı" belirlenmektedir. Oysa diğer yöntemlerde koşul olarak şüphelinin aktif veya pasif katılımı ile katlanması gereken birtakım yükümlülükler öngörülmekte, şüphelinin bu koşullara uygun hareket etmesi halinde Cumhuriyet savcısınca kovuşturma yapma hak ve yetkisinden kamu adına feragat edilerek soruşturma evresi "kovuşturamama" kararı ile sonuçlandırılmaktadır. Buna karşın seri muhakeme usulünde soruşturma evresi bir yaptırım kararı ile sonuçlanmaktadır. Usulde, şüpheli ile Cumhuriyet savcısı arasında, kovuşturma yapılıp yapılmaması ya da cezanın türü ve miktarının belirlenmesi konusunda bir müzakere yapılmamakta, usulün uygulanması şüphelinin suçu kabulü ya da ikrarı koşuluna bağlanmamakta, yalnızca Cumhuriyet savcısı tarafından belirlenen yaptırıma ve yaptırımın uygulanma şekline ilişkin bir teklifte bulunulmakta, teklifin kabulü halinde bir mutabakat belgesi imzalanmaktadır. Mutabakat belgesinin talepnameye dönüştürülerek mahkemeye onaylanması halinde ise söz konusu mutabakat bir mahkûmiyet hükmüne dönüşmektedir.

Seri muhakeme usulü düzenlemesi yürürlüğe girdikten sonra, Anayasa Mahkemesi tarafından üç ayrı iptal kararı vermiştir.

Bu bildiriye, yöntemin özellikle Anayasa Mahkemesinin iptal kararları sonrasında aldığı biçim ve uygulaması, kurumun hukuki niteliği üzerinden bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Seri Muhakeme, Alternatif Yöntemler, Ceza Kararnamesi, Mutabakat, Adil Yargılanma.

Accelerated Procedure as an Alternative Method to Prosecution in Criminal Procedure and its Practice

ABSTRACT

The right to a fair trial is a fundamental right guaranteed by international human rights instruments, which ensures that individuals are tried before a fair, impartial and independent tribunal. Today, given the diversification of crime types and the increase in crime rates, it is difficult to fully apply traditional criminal procedure methods to all crimes, both in terms of time and resources. In this context, in many countries, while the principle of fair trial is preserved, the principle of procedural economy is prioritized and more efficient use of resources is aimed. In this context, the principle of "no punishment without trial" (nulla poena sine iudicio/no punishment without trial), which is embodied by departing from the principle of "no punishment without trial" in its entirety or to a certain extent in order to cope with the excessive caseload, especially for crimes with low unfairness content; Two main methods are applied in the context of two main methods, which are generally referred to as "alternative methods to prosecution/public prosecution", namely diversion/exclusion from the criminal proceedings and shortcut/abbreviated/expedited/accelerated proceeding, which are generally referred to as "alternative methods of prosecution".

Alternative methods to prosecution are methods that conclude the investigation phase by making a decision directly or subject to the approval of the court/judge, under the control and/or discretion of the prosecution subject, without moving the matter to the prosecution phase, although there is sufficient suspicion to initiate a public prosecution for a criminal act and there is no legal or de facto obstacle to the initiation of a public prosecution. In Turkish Criminal Procedure Law, the decision not to prosecute on the grounds of public interest through the exercise of discretion, which we consider as a method of waiver of prosecution (Criminal Procedure Code - CPC Art. 171), postponement of the opening of the public case (CPC Art. 171/2 et seq.), prepayment (CPC Art. 75) and reconciliation (CPC Art. 253), and the accelerated procedure (CPC Art. 250), which we consider as a form of criminal decree, are alternative methods to prosecution.

The expedited procedure is one of the forms of penal/punishment/punitive order, which is widely applied in many countries of the Continental European Legal System, albeit with certain differences. It is considered to be a consensual method of criminal procedure, which is largely controlled by the prosecution and constitutes an exception to the principle of no punishment without trial, which can usually be applied by the prosecutor by setting a sanction.

The accelerated procedure is one of the forms of the penal/punishment/punitive order, which is widely practiced, albeit with some variations, in many countries belonging to the Continental European Legal System. It is considered to be a consensual method of criminal procedure, which is largely controlled by the prosecutor's office and constitutes an exception to the principle of no punishment without trial, which can usually be applied by the prosecutor by setting a sanction.

The accelerated procedure is regulated under Article 250 of the Criminal Procedure Code, as amended by Article 23 of Law No. 7188 dated 17/10/2019. Unlike the other methods under the control of the public prosecutor, which we consider as conditional waiver methods; postponement of the opening of the public case, prepayment and non-prosecution decisions given within the scope of reconciliation, a "criminal sanction" is determined in the accelerated procedure. However, in other methods, certain obligations are stipulated as a condition that the suspect has to bear with active or passive participation, and if the suspect acts in accordance with these conditions, the right and authority to prosecute is waived by the public prosecutor on behalf of the public and the investigation phase is concluded with a "non-prosecution" decision. In contrast, in the accelerated procedure, the investigation phase concludes with a sanction decision. In the procedure, there is no negotiation between the suspect and the public prosecutor on whether or not to prosecute or to determine the type and amount of the penalty, the application of the procedure is not conditioned on the suspect's admission or denial of the crime, only a proposal is made by the public prosecutor regarding the sanction and the manner of its application, and if the proposal is accepted, a memorandum of understanding is signed. If the memorandum is approved by the court, the memorandum becomes a judgment of conviction.

After the accelerated procedure regulation entered into force, the Constitutional Court issued three separate annulment decisions.

In this presentation, the form and application of the procedure, especially after the annulment decisions of the Constitutional Court, will be subjected to an evaluation based on the legal nature of the institution.

Keywords: Accelerated Procedure, Alternative Methods, Penal Order, Consensus, Fair Trial.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Milletlerarası Yetki Sözleşmelerinin Üçüncü Kişilere Teşmili

  Dr. Öğr. Üyesi Elif AĞCA*

ÖZET

Yetkili olan bir mahkeme yerine tarafların seçtikleri bir başka mahkemede aralarında doğmuş ya da doğması muhtemel bir uyuşmazlığın çözümlenmesini istemeleri mümkündür. Bu istek ancak ve ancak tarafların bir başka mahkemeyi yetkili kılmaları suretiyle mümkündür. Taraflar, uyuşmazlıklarını halle yetkili mahkemeyi ya ayrı bir yetki sözleşmesi yapmak suretiyle ya da aralarındaki sözleşmeye bir yetki şartı koymaları suretiyle tayin edebileceklerdir.

Yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda, tarafların yapacağı yetki sözleşmesi, Türk Mahkemelerinin yetkilendirilmesine ilişkin olabileceği gibi, yabancı bir mahkemenin yetkili kılınmasına da dair olabilir. Bu durumda, yetki sözleşmesinin geçerliliğinin hangi hukuka göre belirleneceği önemli bir mesele haline gelmektedir. Örneğin, Türk Hukuku'nda, HMK m. 17 gereğince, yetki sözleşmesinin yalnızca tacirler veya kamu tüzel kişileri arasında yapılabileceği kabul edilmiştir. Dolayısıyla, HMK'nın uygulanacağı durumlarda, söz konusu yetki sözleşmesinin taraflarının ya tacir ya da kamu tüzel kişisi olması gerekmektedir. Ancak, dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da kesin yetkinin söz konusu olmadığı durumlarda yetki itirazının HMK m. 116 uyarınca ilk itiraz olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği meselesidir. Bu sebeple, yetki sözleşmesi HMK m. 17'ye uygun şekilde yapılmamış olsa dahi, taraflar bu hususu ilk itiraz olarak ileri sürmedikleri sürece, hâkimin yetki sözleşmesinin geçerliliğini kendiliğinden incelemesi söz konusu olmayacaktır. Yabancı bir mahkemenin yetkilendirilmesi durumunda ise söz konusu yetki sözleşmesinin geçerliliği, dava açılan yabancı mahkemenin kendi hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirilecektir.

Sayılan nitelikleri taşıyan milletlerarası yetki sözleşmeleri doktrin tarafından *bir borçlar hukuku sözleşmesi* olarak kabul edildiğinden, sadece tarafları arasında etkili olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Buna rağmen, temsil, halefiyet, ortaklık ve ortaklar arası ilişkiler, garanti sorumluluğu, üçüncü kişi yararına sözleşmeler, dürüstlük kuralı, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, devlet birimleri veya teşebbüsleri tarafından akdedilen sözleşmeler ile usul hukukuna ilişkin birtakım durumlarda yetki sözleşmelerinin sadece kendisine taraf olanları değil harici üçüncü kişileri de kapsaması mümkündür.

Milletlerarası yetki sözleşmelerinin tarafı olmayan üçüncü kişilere hangi hallerde teşmil edilebileceğinin inceleneceği bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, milletlerarası yetki sözleşmelerinin niteliği, tarafları ve nisbilik ilkesinin milletlerarası yetki sözleşmelerindeki etkisi üzerinde durulacaktır.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise milletlerarası yetki sözleşmelerinin üçüncü kişilere teşmilini gerektiren maddi hukuk ve usul hukuku müesseseleri karşılaştırmalı hukuk çerçevesinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası Yetki Sözleşmesi, Üçüncü Kişi, Yetki Sözleşmelerinin Teşmili, Nispiyet İlkesi, Kesin Yetki, Milletlerarası Yetki.

The Extension of International Jurisdiction Agreements to Third Parties

ABSTRACT

It is possible for the parties to request the resolution of a dispute that has arisen or is likely to arise in a court other than the competent court chosen by the parties. This request can only be made if the parties designate another court as competent. The parties can designate the court competent to resolve their dispute either by entering into a separate jurisdiction agreement or by including a jurisdiction clause in their contract.

In disputes with a foreign element, the jurisdiction agreement made by the parties may involve either the jurisdiction of Turkish courts or that of a foreign court. In this case, determining which law will apply to assess the validity of the jurisdiction agreement becomes an important issue. For example, under Turkish law, according to Article 17 of the Civil Procedure Code (HMK), jurisdiction agreements are considered valid only between merchants or public legal entities. Therefore, in cases where the Civil Procedure Code (HMK) applies, the parties to the jurisdiction agreement must either be merchants or public legal entities. However, another point to note is whether the jurisdiction objection, in cases where there is no absolute jurisdiction, will be evaluated as a preliminary objection under Article 116 of the HMK. For this reason, even if the jurisdiction agreement is not made in accordance with Article 17 of the HMK, the court will not automatically examine the validity of the jurisdiction agreement unless the parties raise this issue as a preliminary objection. In cases where a foreign court is designated as competent, the validity of the jurisdiction agreement will be assessed according to the legal rules of the foreign court where the lawsuit is filed.

International jurisdiction agreements that have the characteristics mentioned above are considered by doctrine as contracts under the law of obligations, and therefore, it would not be wrong to say that they are only effective between the parties. However, in certain situations, such as representation, succession, relationships between partners, guarantee liability, contracts for the benefit of third parties, the principle of good faith, lifting the corporate veil, contracts made by state units or enterprises, and procedural law matters, jurisdiction agreements may affect not only the parties but also third parties.

This study, which examines when international jurisdiction agreements can be extended to third parties, consists of two main sections.

In the first part of the study, the nature of international jurisdiction agreements, their parties, and the effect of the principle of relativity in international jurisdiction agreements will be discussed.

In the second part, the material law and procedural law institutions that require the extension of international jurisdiction agreements to third parties will be examined in a comparative law framework.

Keywords: International Jurisdiction Agreement, Third Party, Extension of Jurisdiction Agreements, Principle of Relativity, Exclusive Jurisdiction, International Jurisdiction.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Uluslararası Arabuluculukta Sulh Anlaşmalarının İcrası

  Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKDUMAN*

ÖZET

Birçok ülkede olduğu gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olan arabuluculuk müessesesi, 2012 yılında kabul edilen “6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK)” ile Türk hukuk sistemine de girmiştir. 2013 (mülga) ve 2018 yıllarında Kanun’un uygulanmasını gösteren yönetmelikler çıkarılmıştır. HUAK kapsamında taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır. Taraflar arabuluculuk sürecinde avukatla temsil edilmiş ve sonunda taraflar ve avukatları ile arabulucu tarafından birlikte bir tutanak imzalanmışsa, 1136 sayılı “Avukatlık Kanunu” uyarınca ilam niteliğinde belge teşkil ettiğinden dolayı bu tutanağın icra edilebilirlik niteliği kazanması için, kanunlarda icra edilebilirlik şerhi alınmasının zorunlu kılındığı haller hariç, mahkemeye sunulmasına gerek bulunmamaktadır. Sulh anlaşması, ilam niteliğinde belge sayıldığı için taraflardan birinin üstlendiği edimi yerine getirmemesi halinde ilamlı icraya başvurulabilir. HUAK’da arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması halinde üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmayacağı düzenlenmiştir. Böylelikle sulh anlaşması, şerh olsun veya olmasın kanunen bağlayıcı bir belge halini almıştır.

Türk hukukunda arabuluculuk, yabancılık unsuru taşıyanlar da dahil olmak üzere tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde uygulanabilmektedir. Ancak HUAK’da yabancı unsurlu uyuşmazlıkların hangi kriterlere bağlı olarak Kanun kapsamına girebileceği konusunda bir düzenleme yoktur. HUAK’a göre gerçekleşen milletlerarası nitelikli bir uyuşmazlığın arabuluculukla çözülmesi sonucu varılan sulh anlaşması, Türkiye’de yukarıda özetlendiği şekilde icraya konabilir. Türkiye’de gerçekleşmesine rağmen HUAK kapsamına girmeyen bir arabuluculuk sonucu varılan sulh anlaşması, Konvansiyon uyarınca icraya konulabilir. Yurtdışında HUAK kapsamı dışında gerçekleşen arabuluculuk sonucu varılan sulh anlaşması, mahkeme kararı haline dönüştürülürse yabancı ilamların tanınması ve tenfizi hükümlerine göre icra edilebilir. İlam haline dönüştürülmeyip sadece ilam niteliğinde belge vasfını kazanırsa, icrası sadece bu niteliği tanıyan ülkelerde mümkündür. Tahkimde ise hakemlerin sulh anlaşması yapılmadan önce atanmaları halinde, sulh anlaşmasının hakem kararına dönüştürülmesi ve bu hakem kararının tenfizi genel olarak kabul edilmektedir.

* İzmir Ekonomi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

Arabuluculuk-tahkim kararlaştırıldığı durumlarda da tarafların yaptığı sulh anlaşması, kolaylıkla hakem kararı olarak tenfiz kabiliyetine sahip olmaktadır.

HUAK kapsamına girmeyen sulh anlaşmalarının icrası meselesi, 5718 sayılı “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)”ta düzenlenmemiştir. Fakat bu konuda 2019 yılında Singapur’da imzalanan “Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu”nun onaylanması 2021 tarihli Kanun ile uygun bulunmuştur. Konvansiyon’un uygulama alanına girebilmek için; sulh anlaşmalarının yazılı şekilde arabuluculuk sonucu yapılmış olması, milletlerarası nitelik taşıması, ticari olması ve açıkça dışlanan konulara ilişkin olmaması gerekmektedir. Konvansiyon’un sadece ticari uyuşmazlıklarda kolaylık sağlamasından dolayı milli düzenlemeler yapılması yine de gereklidir. Ayrıca, Konvansiyon’un sulh anlaşmalarının basit ve hızlı bir şekilde sınır ötesi icrasını mümkün kılma amacını gerçekleştirebilmesi için çok sayıda devletin taraf olması ve Konvansiyon’u iç hukukuna dahil etmesi gereklidir. Bu süreçte Konvansiyon ile uyumlu şekilde hazırlanmış olan 2018 tarihli “Milletlerarası Ticari Arabuluculuk ve Arabuluculuk Sonucunda Varılan Sulh Anlaşmalarına Dair UNCITRAL Model Kanun”dan yararlanılması mümkündür. HUAK’da Konvansiyon’a paralel değişiklikler yapılmış ve ek m. 17/A ile milletlerarası sulh anlaşmalarının icrası için yetkili ve görevli mahkeme belirtilmiştir.

Singapur Konvansiyonu ile arabuluculuk sonucu varılan sulh anlaşmalarının sınır ötesi icrası mümkün olmuş ve bu sayede bir maddi hukuk sözleşmesi yeni bir statü kazanarak kolayca icra edilebilir hale gelmiştir. HUAK hükümlerine göre gerçekleşmeyen ve Türkiye’de arabuluculuk lisansı olmayan bir Türk vatandaşının Türkiye’de gerçekleştirdiği arabuluculuk faaliyeti sonucu yapılan sulh anlaşması diğer şartları taşımak koşuluyla Türkiye’de Konvansiyon kapsamında icra edilebilecektir. Konvansiyon, tanıma ve tenfiz hükümlerine göre mahkeme veya hakem kararı olarak icra edilebilen sulh anlaşmalarına uygulanmamaktadır. Ayrıca, sulh anlaşmasının tarafları Konvansiyon’un uygulanmaması yönünde anlaşmışlarsa, icra talebine Konvansiyon hükümleri uygulanmayacaktır. Konvansiyon, arabuluculuk sonucunda varılan sulh anlaşmalarının icrası konusunda özel bir yöntem öngörmemiş, icranın nasıl yapılacağı konusundaki takdiri ilgili ülkeye bırakmıştır. Anlaşmaların icrası için bazı ülkelerde doğrudan icra merciine başvurulabilecekken, diğer bazı ülkelerde mahkemeden alınacak bir karar sonrasında icra mümkün olabilecektir. Türkiye’de uluslararası nitelikli sulh anlaşmalarının icra edilebilirlik kabiliyeti, yetkili mahkeme tarafından verilecek bir “icra edilebilirlik şerhi” sonrasında sağlanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Arabuluculuk, Yabancı Unsurlu Arabuluculuk, Sulh Anlaşmalarının İcrası, Hukuk Uyuşmazlıkları Arabuluculuk Kanunu, Singapur Konvansiyonu.

Enforcement of Settlement Agreements in International Mediation

ABSTRACT

As in many countries, the mediation institution -one of the alternative dispute resolution methods- has also entered the Turkish legal system with the adoption of the “Law No. 6325 on Mediation in Private Law Disputes (HUAK)” in 2012. Regulations implementing the Law were issued in 2013 (now repealed) and 2018. Within the scope of the HUAK, if the parties reach an agreement at the end of the mediation process, they may request

an annotation regarding the enforceability of this agreement. An agreement containing this annotation is considered as a document with the force of a court judgment. If the parties were represented by a lawyer during the mediation process and a record was signed by the parties, their lawyers (in commercial disputes only lawyers) and the mediator altogether, this record constitutes a document with the force of a court judgment under the “Attorneyship Law No. 1136” except for cases where obtaining an enforceability annotation is required by law. Therefore, there is no need to submit it to the court to gain enforceability. Since the settlement agreement is considered as a document with the force of a court judgment, if one of the parties fails to fulfill his/her obligation, enforcement proceedings based on a judgment may be initiated. The HUAK stipulates that if an agreement is reached at the end of the mediation process, the parties cannot file a lawsuit regarding the agreed matters. Thus, the settlement agreement becomes a legally binding document, whether or not it includes an annotation.

In Turkish law, mediation can be applied to the resolution of private law disputes arising from transactions and matters over which the parties have the freedom to dispose, including those involving a foreign element. However, the HUAK does not include any provisions regarding the criteria for determining the disputes involving a foreign element within the scope of the Law. According to the HUAK, a settlement agreement reached through mediation in an international dispute can be enforced in Türkiye as summarized above. **A settlement agreement reached through mediation conducted in Türkiye, but falling outside the scope of the HUAK, may still be enforceable under the “United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation of 2019,” signed in Singapore.** On the other hand, **a settlement agreement resulting from mediation conducted abroad and outside the scope of the HUAK can be enforced in Türkiye through the recognition and enforcement of foreign judgments, provided that it has been converted into a court decision in the foreign jurisdiction.** If it is not converted into a judgment but merely acquires the status of a document with the force of a court judgment, its enforcement is only possible in countries that recognize this status. In arbitration, if arbitrators are appointed before a settlement agreement is reached, the conversion of the settlement agreement into an arbitral award and the enforcement of this arbitral award are generally accepted. In cases where mediation-arbitration (med-arb) is agreed upon, the settlement agreement made by the parties can easily be enforced as an arbitral award.

The issue of the enforcement of settlement agreements that do not fall within the scope of the HUAK is not regulated in the “Law No. 5718 on Private International Law and Procedural Law (MÖHUK)”. However, the approval of the Singapore Convention was accepted through the Law passed in 2021. In order to fall within the scope of the Convention, the settlement agreements must be in writing, result from mediation, have an international character, be commercial in nature and not relate to issues explicitly excluded from the Convention. Since the Convention only facilitates commercial disputes, national regulations are still necessary. Moreover, for the Convention to achieve its goal of enabling the simple and rapid cross border enforcement of settlement agreements, it is necessary for a large number of states to become parties to the Convention and incorporate it into their domestic laws. In this process, it is possible to benefit from the “UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and Settlement Agreements Resulting from Mediation of 2018,” which has been prepared in alignment with the Convention. Amendments have been made to the HUAK in parallel with the Convention, and through the addition of Art.

17/A, the competent and authorized court for the enforcement of international settlement agreements has been designated.

The Singapore Convention has made the cross border enforcement of settlement agreements reached through mediation possible, thereby allowing a substantive law contract to acquire a new status and become easily enforceable. According to the provisions of the HUAK, a settlement agreement resulting from the mediation activity conducted by a Turkish citizen who does not have a mediation license in Türkiye and whose mediation does not comply with the HUAK can still be enforced in Türkiye as per the Convention, provided it meets the other required conditions. The Convention does not apply to settlement agreements that can be enforced as a court judgment or arbitral award under the recognition and enforcement provisions. Additionally, if the parties to the settlement agreement have agreed that the Convention will not apply, the provisions of the Convention will not be applied to the enforcement request. The Convention does not provide a specific method for the enforcement of settlement agreements resulting from mediation, leaving the discretion regarding how enforcement is to be carried out to the relevant country. In some countries, enforcement may be initiated directly with the enforcement authorities, while in other countries, enforcement may be possible only after obtaining a court decision. In Türkiye, the enforceability of international settlement agreements can be ensured after an “enforceability annotation” is issued by the competent court.

Keywords: International Mediation, Mediation With Foreign Element, Enforcement of Settlement Agreements, Law on Mediation in Private Law Disputes, Singapore Convention.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci ve 13'üncü Maddeleri ile 659 Sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 12'nci Maddesinde Yer Alan Düzenlemeler Göz Önünde Bulundurularak İdari Başvuru Sonucu Beklenmeden Tam Yargı Davası Açılıp Açılmayacağı ve Zimni Ret Süresinin Kaç Gün Olarak Kabul Edileceğinin Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Sencer Abdullah AKKOYUNLU*

ÖZET

İlgililerin idari işlemler dolayısıyla doğrudan tam yargı davası açmak yerine 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesine göre önce idareye başvuruda bulunarak haklarının yerine getirilmesini (zararlarının tazminini) istemeleri, başvurularının reddedilmesi halinde idare aleyhine tam yargı davası açmaları mümkündür. Çünkü İYUK'un 11'inci maddesinde "iptal davası-tam yargı davası" ayrımı yapılmaksızın "idari dava" açmadan önce idari işlemlere karşı idareye başvurulabileceği öngörülmüş ve idari işlemlere karşı doğrudan doğruya tam yargı davası açılacağı hükmünün yer aldığı İYUK'un 12'nci maddesinde ilgililerin haklarını ihlal eden (kendilerini zarara uğratan) bir idari işlem dolayısıyla "11'inci madde uyarınca idareye başvurma haklarının saklı olduğu" hükmüne yer verilmiştir.

İYUK'un 11'inci maddesinde olduğu gibi 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 12'nci maddesinde de idari işlemler dolayısıyla haklarının ihlal edildiğini iddia edenlerin idari başvuruda bulunabilecekleri öngörülmüş olup, söz konusu başvuru sulh başvurusudur.

Hem İYUK'un 11'inci maddesinin hem de 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesinin konusunun idari işlemlere karşı yapılan ihtiyari idari başvurular olması itibarıyla İYUK'un 11'inci maddesi ile 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi aynı konuya sahiptir. Her ikisinin de idari eylemlere karşı dava açmadan önce zorunlu olarak idari başvuruda bulunmaya ilişkin olmaları bakımından ise İYUK'un 13'üncü maddesi ile 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi aynı konudadır.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı.

Gerek idari işlemlere karşı dava açmadan önce ihtiyari olarak yapılan idari başvurular bakımından gerekse de idari eylemlere karşı dava açmadan önce zorunlu olarak yapılan idari başvurular bakımından 659 sayılı KHK ile İYUK aynı konuda çıkarılmış düzenlemeleri içermekle birlikte 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesinde, İYUK'un 11'inci maddesinden farklı olarak başvuru sonuçlanmadan dava açılmayacağı öngörülmüş ve İYUK'un 11'nci ve 13'üncü maddelerinden farklı olarak zımni ret süresi otuz gün değil altmış gün olarak belirlenmiştir. Buna göre 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi idari işlemlere karşı ihtiyari olarak yapılan idari başvurular bakımından İYUK'un 11'inci maddesi ile zımni ret süresi bakımından ise İYUK'un hem 11'inci hem de 13'üncü maddesi ile çatışmaktadır. 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi ile İYUK'un 11'inci ve 13'üncü maddeleri arasındaki çatışmanın giderilmesinde hukuk kurallarının (kanunların) çatışması halinde hangi hukuk kuralının (kanunun) uygulanacağına ilişkin esaslardan (ilkelerden) yararlanılması gerekmekte olup, 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi ile İYUK'un 11'inci ve 13'üncü maddeleri arasındaki çatışma bakımından önceki genel kanun – sonraki özel kanun” ve “önceki özel kanun – sonraki genel kanun” ilişkilerinde hangi kanunun uygulanacağına ilişkin esaslar göz önünde bulundurulurken değerlendirilmelerde bulunulacaktır.

659 sayılı KHK tüm idareleri değil yalnızca genel bütçe kapsamındaki idareleri ve özel bütçeli idareleri kapsadığından, idare esas itibarıyla tek taraflı olarak faaliyette bulunmakla birlikte 659 sayılı KHK kapsamında yapılan sulh başvuruları tarafların ortak iradeleri doğrultusunda hukuki işlem tesis edilmesi ile sonuçlandığından ve 659 sayılı KHK'da bir idari başvuru türü olarak sulh ayrıntılı biçimde düzenlendiğinden 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi özel nitelikli hukuk kuralı (özel kanun), İYUK'un 11'inci ve 13'üncü maddeleri ise genel nitelikli hukuk kuralı (genel kanun) niteliğine sahiptir.

İdari işlemlere karşı ihtiyari olarak yapılan idari başvurular bakımından İYUK'un 11'inci maddesi, 20.01.1982 tarihinde yürürlüğe girmiş olması itibarıyla önceki tarihli hukuk kuralı (önceki kanun), 659 sayılı KHK'nın 12'nci maddesi ise 02.11.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olması itibarıyla sonraki tarihli hukuk kuralı (sonraki kanun) niteliğine sahiptir. Ancak zımni ret süresi bakımından tersi bir durum söz konusudur. Zira 659 sayılı KHK'nın zımni ret süresini altmış gün olarak belirleyen 12'nci maddesi 02.11.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olması itibarıyla önceki tarihli hukuk kuralı (önceki kanun) niteliğine sahipken İYUK'un 11'inci ve 13'üncü maddeleri, söz konusu maddelerde daha önce altmış gün olarak belirlenmiş olan zımni ret süresini otuz güne indiren 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 14.07.2021 tarihinde yürürlüğe girdiğinden sonraki tarihli hukuk kuralı (sonraki kanun) niteliğine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İdari Başvurular, Zımni Ret Süresi, Hukuk Kurallarının (Kanunların) Çatışması, Özel Kanun, Genel Kanun.

Taking into Account the Provisions Contained in Articles 11 and 13 of the Administrative Trial Procedure Law No. 2577 and Article 12 of the Decree with the Force of Law No. 659 on the Conduct of Legal Services in Public Administrations and Private Budget Administrations within the Scope of the General Budget, Evaluating Whether it is Possible to File a Full Judicial Case Without Waiting for the Result of an Administrative Application and How Many Days the Implied Rejection Period will Be Accepted

ABSTRACT

Instead of directly filing a full remedy action due to administrative actions, the relevant parties may first apply to the administration and request compensation for their damages in accordance with Article 11 of the Administrative Procedure Law No. 2577, and if their applications are rejected, they may file a full remedy action against the administration. Because, in Article 11 of the Law on Administrative Procedure, it is foreseen that an application can be made to the administration against administrative acts before filing an “administrative lawsuit” without making a distinction between “action for annulment and full remedy action”, and in Article 12 of Law No. 2577, which includes the provision that a full jurisdiction lawsuit can be filed directly against administrative acts, it is stated that “the right to apply to the administration pursuant to Article 11” is reserved for those concerned due to an administrative transaction that harms them.

As in Article 11 of the Administrative Procedure Law, Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 on the Execution of Legal Services in Public Administrations and Special Budget Administrations within the Scope of the General Budget stipulates that those who claim that their rights have been violated due to administrative procedures may file an administrative application, and the application in question is a conciliation application.

Since the subject of both Article 11 of the Administrative Procedure Law and Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 are optional administrative applications against administrative acts, Article 11 of the Administrative Procedure Law and Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 have the same subject. Article 13 of the Administrative Procedure Law and Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 have the same subject, as they both concern the mandatory administrative application before filing a lawsuit against administrative conducts.

Although Decree With The Force Of Law No. 659 and the Code of Administrative Procedure have the same subject, both in terms of administrative applications made voluntarily before filing a lawsuit against administrative conducts and in terms of administrative applications made compulsorily before filing a lawsuit against administrative acts, Article 12 of Decree With The Force Of Law No. 659 stipulates that a lawsuit cannot be filed before the application is concluded, unlike Article 11 of the Code of Administrative Procedure, and unlike Articles 11 and 13 of the Code of Administrative Procedure, the implied rejection period is determined as sixty days, not thirty days. Accordingly, Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 conflicts with Article 11 of the Administrative Procedure Code regarding voluntary administrative applications against administrative acts, and with both Articles 11 and 13 of the Administrative Procedure Code regarding the implied

rejection period. In resolving the conflict between Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 and Articles 11 and 13 of the Code of Administrative Procedure, it is necessary to benefit from the principles regarding which legal rule (law) will be applied in case of conflict of legal rules (laws). In terms of the conflict between Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 and Articles 11 and 13 of the Code of Administrative Procedure, evaluations will be made by taking into consideration the principles regarding which law will be applied in the relationships of “previously dated general law - subsequent dated special law” and “previously dated special law - subsequent dated general law”.

Since Decree With The Force Of Law No. 659 does not cover all administrations but only administrations within the scope of the general budget and administrations with special budgets, and since the administration essentially operates unilaterally and since the applications for conciliation made within the scope of Decree With The Force Of Law No. 659 result in the establishment of legal proceedings in line with the common will of the parties, and since conciliation is regulated in detail as a type of administrative application in Decree With The Force Of Law No. 659, Article 12 of Decree With The Force Of Law No. 659 has the nature of a special legal rule (special law), while Articles 11 and 13 of the Code of Administrative Procedure have the nature of a general legal rule (general law).

With regard to administrative applications made voluntarily against administrative acts, Article 11 of the Code of Administrative Procedure is a previous legal rule (previous law) since it entered into force on 20.01.1982, while Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659 is a later legal rule (subsequent law) since it entered into force on 02.11.2011. However, the opposite is the case with regard to the implied rejection period. This is because Article 12 of the Decree With The Force Of Law No. 659, which sets the period of implied refusal as sixty days, entered into force on 02.11.2011, and therefore qualifies as an earlier legal rule (earlier law), while Articles 11 and 13 of the İYUK qualify as later legal rules (later law), as the Law No. 7331 on the Amendment of the Code of Criminal Procedure and Certain Laws, which reduced the period of implied refusal, which was previously set as sixty days, to thirty days, entered into force on 14.07.2021.

Keywords: Administrative Applications, Implied Rejection Period, Conflict of Legal Rules (Laws), Special Law, General Law.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Çekin İadesine (Çekin İstirdatına) Yönelik Olarak Açılan Davanın Ticari Dava Şartı Arabuluculuk Sürecine Tâbi Olup Olmadığı Meselesi

  Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ*

ÖZET

06.12.2018 tarihli ve 7155 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile 6102 sayılı TTK'ya eklenen 5/A maddesinin ilk halinde, ticari dava niteliğindeki davalardan konusu bir miktar para olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce, arabulucuya başvurulması bir dava şartı olarak düzenlenmişti. Ancak uygulamada “*alacak ve tazminat talepleri*” dışındaki diğer bazı dava türleri bakımından da bu sürecin tüketilmesi gerekip gerekmediği meselesinin tartışmalara yol açtığı ve farklı yargı kararlarının verildiği de görülmüştü. Söz konusu tartışmalar ve görüş ayrılıkları özellikle, taraflar arasındaki uyuşmazlığın bir ticari dava olarak nitelendirildiği hallerde *itirazın iptali*, *menfi tespit* ve *istirdat davaları* gibi özellik arz eden dava türleri ekseninde gerçekleşmişti. Yaşanan tereddütlerin giderilebilmesi amacıyla 28.03.2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile TTK m. 5/A hükmünde yer alan bu ibare “...*para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında...*” şeklinde değiştirilmiş; hüküm bu haliyle 01.09.2023 tarihinde yürürlüğe girmiş ve konu, bu dava türleri bakımından nispeten bir netliğe kavuşturulmuştur. Ancak uygulamada, açılan bazı davalarda davanın türü bakımından kullanılan kavramlar nedeniyle, bu davalar bakımından da ticari dava şartı arabuluculuk sürecinin tüketilmesi gerekip gerekmediği konusunda yine bazı tereddütlerin yaşandığı görülmektedir. Bu konuda verilebilecek örneklerden biri de Yargıtay 11. HD'nin 25.12.2024 tarihli kararıdır. Yapılacak olan Sempozyumunuz kapsamında tarafımızca sunulmak istenilen Bildirimizin de çıkış noktasını teşkil edecek olan söz konusu bu kararda Yüksek Mahkeme, *ilk derece mahkemesi tarafından “çek istirdadı davası”nın da TTK m. 5/A'da belirtilen “istirdat davası” kapsamında ticari dava şartı arabuluculuğa tabi olduğu ve bu süreç tüketilmeden açılan davanın esasa girilmeden usulden reddinin gerektiği yönünde verilen ve istinaf mahkemesince de yerinde bulunan kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına karar vermiştir (Bkz. Y. 11. HD., T. 25.12.2024, E. 2024/1595, K. 2024/9423 sayılı karar).*

TTK m. 5/A gereğince ticari dava şartı arabuluculuğa tâbi olan “*istirdat davası*”, hakkında icra takibi başlatılmış olan bir kişinin, ödeme emrine itiraz etmemesi ya da itirazının kaldırılması nedeniyle icra baskısı altında esasında borçlu olmadığı bir parayı ödemek mecburiyetinde kalması sonucunda, ödemiş olduğu bu paranın 2004 sayılı İİK m. 72 hükmü çerçevesinde kendisine iade edilmesi amacıyla açmış olduğu davadır. İstirdat davası esasında

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

borçlu olmadığı halde icra takibi sürecinde sayılan bu sebeplerle ödeme yapmak zorunda kalan bir kişinin hakkını koruma amacı taşımaktadır. Borcun ödendiği tarihten itibaren bir yıl içinde açılması gereken bu dava şayet aynı zamanda TTK m. 4 gereğince bir “*ticari dava*” niteliği taşımakta ise davanın açılmasından önce ticari dava şartı arabuluculuk sürecinin de tüketilmesi gerekmektedir. Aksi durumda açılan dava usulden reddedilecektir (HUAK m. 18/A).

Uygulamada “*çekin istirdadı davası*” olarak adlandırılan dava ise TTK m. 818/1, s bendinin atfı ile çekler hakkında da uygulama alanı bulacak olan TTK m. 757 ilâ 763 hükmü kapsamında hukuken geçerli olan bir çeki, iradesi dışında elinden çıkan hamilin bu çeki elinde bulunduran kişinin kim olduğunu bilmesi halinde senedin iadesine yönelik olarak ona karşı açacağı davadır (TTK m. 758, m. 763). Bu dava, esasında TMK’da düzenlenen taşınır davası niteliğinde olmakla birlikte, buradaki davanın olumlu sonuçlanabilmesi için TTK m. 792 hükmü gereğince, çek eline geçmiş bulunan yeni hamilin, kötünietli olması ya da iktisabında ağır kusuru bulunması gerekir. Zira ancak böyle bir durumda yeni hamilin, çeki iade etme yükümlülüğü söz konusu olacaktır.

TTK’da “*İade Davası*” şeklinde düzenlenmiş olan bu dava, öğretisi ve uygulamada “*çekin istirdadı davası*” biçiminde ifade edilmektedir. Ancak çekin istirdadını konu alan bu davada, esasında İİK m. 72 hükmü anlamında, icra takibi çerçevesinde ve icra baskısı ile ödenmiş bir çek bedelinin iadesine yönelik bir talepte bulunulmamaktadır. Aksine burada, eşya hukuku anlamında taşınır olarak kabul edilen ve hâlâ geçerliliği bulunan ancak sahibinin elinden herhangi bir sebeple çıkan çekin, hamili tarafından, senedi elinde bulunduran ve kim olduğu da bilinen yeni hamile yönelik olarak çekin kendisine iade edilmesi talebiyle bir dava açılmaktadır. Söz konusu iade sürecinin ardından hamil, çek bedelini muhatap banka nezdindeki düzenleyen hesabından tahsil edebilecek ya da çekin karşılıksız kalması durumunda müracaat hakkını kullanabilecektir.

Tebliğimizin amacı uygulamada *çekin istirdadı davası* olarak adlandırılan ve çekin iadesini konu alan bu davanın, TTK m. 5/A kapsamında yer alan bir “*istirdat davası*” olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği ve ticari dava şartı arabuluculuk sürecine tâbi olup olmadığı konusunda ortaya çıkan sorulara akademik bir bakış açısı ile farklı alternatifleri de göz önünde bulundurarak bir cevap verebilmek ve verilen yargı kararlarını da dikkate alarak görüşümüzü ortaya koyabilmektir.

Anahtar Kelimeler: İstirdat Davası, Çekin İadesi Davası, Ticari Dava, Dava Şartı, Ticari Dava Şartı Arabuluculuk Süreci.

The Issue of Whether the Lawsuit Filed for the Return of the Cheque (Restitution of the Cheque) is Subject to the Mandatory Commercial Mediation Process

ABSTRACT

In its initial version of Article 5/A, which was added to the TCC No. 6102 with Article 20 of the Law No. 7155 dated 06.12.2018, it was regulated that prior to filing lawsuits of a commercial nature involving claims for monetary debts or compensation, the subject matter of which is a sum of money, application to mediation would be a mandatory procedural requirement. However, in practice, it has been observed that the issue of whether this process should be exhausted for certain other types of lawsuits, other than ‘claims for debts and compensation,’ has led to discussions, and different judicial decisions have been made so far

due to these discussions. These discussions and disagreements were particularly centered on specific types of actions, such as the annulment of objections or negative declaratory and restitution actions, where the dispute between the parties is characterized as a commercial lawsuit. In order to resolve the uncertainties experienced, the content in Article 5/A of the Turkish Commercial Code (TCC), amended by Article 31 of Law No. 7445 dated March 28, 2023, was revised as "...claims for monetary debts, compensation, annulment of objection, negative declaratory, and restitution actions...". This revised provision came into effect on September 1, 2023 and it can be claimed that it has provided relative clarity on these types of lawsuits. However, in practice, due to the well-established concepts used in some lawsuits regarding their classification, it is still observed that uncertainties persist about whether the mandatory commercial mediation process must also be exhausted for these lawsuits. One example that can be given in this regard is the decision of the 11th Civil Chamber of the Court of Cassation, dated 25.12.2024. In this decision, which will also constitute the starting point of our Paper to be presented within the scope of your Symposium to be held at the same time, the High Court has decided to approve the decision of the court of first instance that a 'restitution of a check lawsuit' is subject to commercial litigation mediation within the scope of the 'action for restitution' specified in Article 5/A of the TCC and that the lawsuit filed without exhausting this process should be dismissed procedurally without going into the merits, and that the decision of the court of appeal is in accordance with the procedure and the law (For the relevant Court of Cassation decision, see Y. 11th HD, T. 25.12.2024, E. 2024/1595, K. 2024/9423).

Pursuant to Article 5/A of the TCC, an 'action for restitution', which is subject to mediation as a condition of commercial litigation, is a lawsuit filed by a person against whom enforcement proceedings have been initiated for the return of the money that he/she has paid as a result of being obliged to pay a money that he/she does not actually owe under the pressure of enforcement due to his/her failure to object to the payment order or the removal of his/her objection, within the framework of Article 72 of the Enforcement and Bankruptcy Code (EBC) No. 2004. In essence, the restitution case aims to protect the rights of a person who has to make a payment due to these reasons listed in the enforcement proceedings, although he/she is not a debtor. This lawsuit, which must be filed within one year from the date of payment, is subject to the mandatory commercial mediation process if it also qualifies as a 'commercial lawsuit' under Article 4 of the Turkish Commercial Code (TCC). Otherwise, any such lawsuit filed without completing the mediation process will be procedurally dismissed. (Art. 18/A of the Law on Mediation in Legal Disputes).

In practice, a lawsuit referred to as a 'restitution of a check' is based on the provisions of Article 818/1, subsection (s) of the Turkish Commercial Code (TCC), which also applies to checks through the scope of Articles 757 to 763 of the TCC. This legal action allows a holder, whose valid check has been removed from his/her possession without his/her consent, to file a claim against the individual in possession of the check, provided he/she knows the identity of the holder, demanding the return of the document. (TCC Articles 758, 763). This lawsuit, fundamentally characterized as a movable property claim under the Turkish Civil Code (TCC), can only be successfully resolved if, pursuant to Article 792 of the Turkish Commercial Code (TCC), the new holder who possesses the check acted in bad faith or demonstrated gross negligence in acquiring it. Only in such cases would the new holder be obligated to return the cheque.

This lawsuit, regulated under the TCC as an 'action for restitution,' is considered the 'action for restitution of a cheque' in doctrine and practice. However, in this lawsuit for the

recovery of a cheque, no claim is made for the return of a cheque that has been paid within the framework of an enforcement proceeding and under the pressure of execution, as defined in Article 72 of the Enforcement and Bankruptcy Code (EBC). On the contrary, in this case, a lawsuit is filed by the bearer of the cheque, which is regarded as movable property under the law of property and still valid, but which has been removed from the holder's possession for any reason. The bearer files the lawsuit against the new holder of the cheque, whose identity is known, requesting that the cheque to be returned. After the return of the cheque, the bearer may collect the cheque amount from the issuing account at the recipient bank or exercise the right of recourse in the event the cheque bounces.

The purpose of our presentation is to address the questions regarding whether the lawsuit, referred to in practice as the 'action for restitution of a cheque,' can be classified as a 'action for restitution under the scope of Article 5/A of the TCC. Additionally, it aims to determine whether this lawsuit is subject to the commercial litigation mediation process, from an academic perspective, considering different alternatives, and to present our opinion in light of judicial decisions.

Keywords: Action for Restitution, Lawsuit for Restitution of a Check, Commercial Lawsuit, Cause of Action, Mandatory Procedural Requirement for Commercial Mediation.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Taşıma Hukuku İhtilaflarının Ticari ve Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Yasemin AŞLAR ÜÇYILDIZ*

ÖZET

Taşıma hukuku, eşya ve yolcu taşımacılığında meydana gelen uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmayı amaçlayan bir hukuk dalı olarak kara yolu, deniz yolu, hava yolu ve demir yolu taşımalarını kapsamına alır. Ticaretin küresel ölçekte hızla gelişmesi ile taşıma sektörü büyümekte ancak taşıma işlemlerinin karmaşık yapısı ve küreselleşmenin etkisiyle taşıma hukuku uyuşmazlıkları her geçen gün daha da yaygınlaşmaktadır. Taşıma hukuku alanındaki uyuşmazlıklar, ekseriyetle taşıma sözleşmesinin ihlali, taşıyıcının yük ve gecikme zararından doğan sorumluluğu, eşyanın zıyayı, hasarı ve gecikme zararı gibi durumlardan kaynaklanmaktadır. Bu alandaki uyuşmazlıklar, kabotaj taşımasından kaynaklanabileceği gibi sınır ötesi taşımalardan da kaynaklanabilir. İkinci ihtimalde, uyuşmazlığın çözümü çok daha zor ve karmaşık bir hâle gelebilmektedir. Her ne kadar uluslararası taşıma hukuku uyuşmazlıklarının çözümünde tahkim, daha etkin bir rol oynasa da bu alanda meydana gelen uyuşmazlıkların çözümü için alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri olan arabuluculuğa da başvurulabilir. Yargı sistemindeki yükü hafifletmek, taraflar arasında daha hızlı ve esnek çözümler üretilebilmesini sağlamak amacıyla, hukukumuzda bazı uyuşmazlıklarda arabuluculuğa başvurulması zorunlu hale getirilmiştir. Zorunlu arabuluculuğa tâbi olan taşıma hukuku uyuşmazlıklarında arabuluculuk süreci, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 18/A hükmü gereğince yürütülür. Uygulamada dava şartı kapsamında olmayan taşıma hukuku ihtilafları için de zorunlu arabuluculuğa başvurulabilmekte veyahut tam tersine ihtilaf dava şartına tâbi olmasına rağmen arabuluculuk sürecine başvurulmaksızın dava açılabilir. Öte yandan taşıma sözleşmesinden doğan bazı uyuşmazlıklar, tüketici işleminden kaynaklandığı için tüketici uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuğa tâbi iken ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk yoluna başvurulabilmektedir. Bu tür yanlış uygulamaların önüne geçebilmek için dava şartı arabuluculuğa tâbi olan taşıma hukuku uyuşmazlıklarının kapsamının Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A hükmü ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 73/A hükmünden hareketle net olarak belirlenmesi elzemdir. Hangi taşıma hukuku uyuşmazlıklarının tüketici hangilerinin ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğunun, hangilerinin dava şartı arabuluculuk kapsamında değerlendirilemeyeceğinin tespiti gerekmektedir. Taşıma hukukunun uzmanlık gerektiren, teknik bir alan olması sebebiyle, bu çerçevenin doğru çizilmesi önem taşımaktadır. Bu

* Çankırı Karatekin Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

çalışmada taşıma hukukundan kaynaklanan ihtilaflar, tüketici ve ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk açısından değerlendirilecektir. Bu ihtilafların hangi şartlarla tüketici, hangi şartlarla ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuğa tâbi olacağı tespit edilecek ve konu örnekler üzerinden somutlaştırılacaktır. Bunun yanı sıra uygulamada karşılaşılan sorunlara değinilerek bu hususlarda çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk, Dava Şartı, Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk, Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk, Taşıma Sözleşmesi.

Evaluation of Transportation Law Disputes in Terms of Mandatory Mediation in Commercial and Consumer Disputes

ABSTRACT

As a branch of law that aims to resolve disputes arising in the transportation of goods and passengers, transport law covers land, sea, air and rail transportation. With the rapid development of trade on a global scale, the transportation sector is growing, but the complex structure of transportation transactions and the effect of globalization, transportation law disputes are becoming more and more common every day. Disputes in the field of law of carriage mostly arise from breach of the contract of carriage, liability of the carrier for cargo and delay damages, loss, damage and delay damages of the goods. Disputes in this area may arise from cabotage transportation or cross-border transportation. In the latter case, the resolution of the dispute may become much more difficult and complex. Although arbitration plays a more effective role in the resolution of international transportation law disputes, mediation, one of the alternative dispute resolution methods, may also be used to resolve disputes arising in this field. In order to alleviate the burden on the judicial system and to ensure faster and more flexible solutions between the parties, it has been made compulsory to apply for mediation in some disputes in our law. The mediation process in transportation law disputes subject to mandatory mediation is carried out in accordance with Article 18/A of the Law No. 6325 on Mediation in Civil Disputes. In practice, mandatory mediation may be applied for transportation law disputes that are not subject to the case condition, or on the contrary, although the dispute is subject to the case condition, a lawsuit may be filed without applying to the mediation process. On the other hand, since some disputes arising from the transportation contract arise from a consumer transaction, mediation is subject to mediation as a condition of litigation in consumer disputes, while mediation as a condition of litigation can be applied in commercial disputes. In order to prevent such misapplications, it is essential to clearly define the scope of transportation law disputes subject to mandatory mediation as per Article 5/A of the Turkish Commercial Code and Article 73/A of the Consumer Protection Law. It is necessary to determine which transportation law disputes are within the scope of mediation as a condition of litigation in consumer disputes and which are within the scope of mediation as a condition of litigation in commercial disputes, and which cannot be considered within the scope of mediation as a condition of litigation. Since transportation law is a specialized and technical field, it is important to draw this framework correctly. In this study, disputes arising from transportation law will be evaluated in terms of mandatory mediation in consumer and commercial disputes. The conditions under which these disputes will be subject to mandatory mediation in consumer disputes and mandatory mediation commercial disputes will be determined and the issue will be concretized through examples. In addition, the problems encountered in practice will be addressed and solutions will be proposed.

Keywords: Mediation, Case Condition, Mediation as a Case Condition in Commercial Disputes, Mediation as a Case Condition in Consumer Disputes, Carriage Contract.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hakem/Hakem Heyetinin Anayasa m. 9'a Göre Yargı Yetkisine Sahip Bulunup Bulunmadığı Hususunun ve Olması Gereken Hukuk Bakımından Anayasa m. 9'daki Mevcut Düzenlemenin Yerindeliğinin Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDEMİR*

ÖZET

Bilindiği üzere Devletin yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üç temel erki, Anayasamızda ifade edildiği şekli (m. 7-9) ile yetkisi bulunmaktadır. Anayasamızın “Yargı Yetkisi” başlıklı 9. maddesine göre “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*” Söz konusu yargı yetkisi, Devletin diğer yetkilerine göre kanaatimizce de daha özel ve ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Zira bu ayrıcalık, bu yetkinin devletin hem yasama hem de yürütme yetkisi kapsamında yerine getirdiği yasa koyma faaliyeti ile bu yasaların yürütülmesi sırasında yapılan işlemlerinin hukuka aykırılıklar barındırması ve bu aykırılıkların giderilerek işlemlerin hukuka uygunluğunun sağlanmasında, yargının görev üstlenmiş bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Yargı yetkisini tanımlamak amacıyla da organik (veya şekli) ve maddi ölçüt olmak üzere iki ölçüt geliştirilmiştir. Organik ölçüt, yargı yetkisini tanımlarken Anayasamızın 9. maddesindeki gibi bu yetki kendisine bırakılan “mahkemeleri” esas almaktadır. Bu ölçüte göre, mahkemelerin her türlü faaliyeti yargısal nitelik taşımaktadır. Ancak mahkemelerin bütün faaliyetleri yargısal nitelik taşımadığından organik ölçütün yargı yetkisini bütün unsurlarını kapsayacak şekilde tanımlaması mümkün olmadığından, doktrinde maddi ölçüt geliştirilmiştir. Ancak bu ölçüte verilen anlam ve içerik bakımından görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bilhassa anayasa ve idare hukukçularının esas aldığı maddi ölçüte göre, yargı yetkisi veya işlevinden bağımsız ve tarafsız mahkemelerce, hukuki uyumsuzlukların ve hukuka aykırılık iddialarının yargısal usuller çerçevesinde, objektif hukukun uygulanması yoluyla kesin olarak çözülmesi ve karara bağlanması yönündeki bir Devlet faaliyetidir. Aslında şekli ölçütü de kapsayan bu tanımlama medeni yargılama hukuku bakımından sadece hukuki uyumsuzlukları (yani davaları) kapsamı, başka bir ifade ile çekişmesiz yargı işlerini kapsam dışında bırakması bakımından medeni usul hukukçuları bakımından eleştirilmektedir. Kanaatimizce de bir başka eleştiri, bu yetkinin sadece mahkemelerce kullanıldığı şeklinde tanımlamalarda aranması gerekir. Bu kapsamda yargı yetkisi veya işlevini, objektif hukukun (soyut hukuk kurallarının), bağımsız ve tarafsız yargı organlarınınca yargısal usullere uygun olarak somut bir olaya yahut bir ilişkiye uygulanması şeklinde tanımlamak mümkündür.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

Anayasa m. 2’de ifadesini bulan hukuk devleti olmanın bir gereği olarak, hak arama hürriyetinin (AY m. 36) etkin bir şekilde kullanımını sağlamak için bu hürriyeti sağlayacak teşkilatın kurulması ve ilgililerin ihtiyaçlarını en elverişli şekilde karşılayacak şekilde işler bir halde tutulması Devletin bir görevidir. Bu bağlamda Anayasamızın 9. maddesinde yargı yetkisinin, mahkemelerce kullanılacağı açıkça düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi de çeşitli kararlarında somut norm denetimi (AY m. 152) kapsamında mahkemeyi tanımlarken, kuruluşu, görev ve yetkileri ile işleyişi ve yargılama usulünün kanunla düzenlenmiş olması, karar organlarının hâkimlerden oluşması, bu merciin Anayasa’da sayılan ve üstünde yüksek bir mahkemenin bulunduğu yargı kollarından birinin içinde yer alması, yargılama teknikleri uygulayarak uyuşmazlıkları çözmekle görevli kılınmış olması, merciin üyelerinin atanma, hak ve ödevlerinin, emekliye ayrılmalarının Anayasa’nın ön gördüğü mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre düzenlenmiş bulunması gerektiği şeklindeki kriterlere göre başka bir ifade ile “dar anlamda mahkeme” kavramını esas almıştır. Buna göre dar anlamda mahkeme kısaca, Devlet tarafından görevlendirilmiş bulunan ve yargılama yapmak suretiyle karar vermekle yetkilendirilmiş bulunan kuruluşları ifade etmektedir. Bu tanım Anayasamızın 9. maddesinde yargı yetkisinin kendisine bırakıldığı mahkeme kurumunu ifade etmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 407 vd. maddelerinde, Milletlerarası Tahkim Kanunu’nda “Tahkim” kurumu veya “tahkim yargılaması” düzenlenmiştir. Tahkim, bir hak üzerinde uyuşmazlığa düşmüş tarafların irade serbestisine dayanarak aralarındaki uyuşmazlığın çözümü hususunda karar verme yetkisini, devlet mahkemeleri yerine bir veya birkaç kişiye bırakmaları ve bu kişi veya kişilerce uyuşmazlığın incelenip icra edilebilir bir karar ile çözümüne denir. Devlet mahkemelerinin sahip olduğu bu yargı yetkisinin kendisine devredildiği, bu kişiye hakem, birden fazla hakeme hakem heyeti ve dahi “hakem mahkemesi” de denilmektedir. Mesleği hakimlik olmayan hakemlerin oluşturduğu “hakem mahkemeleri”, gerek Anayasanın 9. maddesinin lafzı gerekse Anayasa Mahkemesinin münferit kararlarındaki kriterler bağlamında dar anlamda mahkeme kavramına sokmak mümkün değildir. Ancak yargılama işlevi mahkeme dışında tahkim yolu ile de yerine getirildiğine göre bu durum, dar anlamda mahkeme kavramının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Hakem mahkemelerini de kapsar şekilde mahkeme kavramının anlamlandırılması halinde geniş anlamda mahkeme kavramına ulaşılmaktadır. Ancak gerek Anayasa m. 9 gerekse 5235 sayılı Kanun, HMK gibi diğer kanunlarda ise mahkeme kavramı ile ifade edilenin Devlet mahkemesi olduğuna şüphe bulunmamaktadır. Bu sebeple de kanaatimizce “hakem mahkemesine de yargı yetkisinin bırakılması” Anayasa’nın 9. maddesine aykırıdır. Bu durumda olması gereken hukuk bakımından ya Anayasa’nın 9. maddesindeki yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağına ilişkin hükme, “tahkim yargılamasına ilişkin hususlar saklı kalmak” şartıyla şeklinde hüküm eklemek ya da mahkemeler teşkilatına ilişkin Anayasa ve diğer kanunlardaki ilgili hükümlerde mahkemeden maksadın ayrıca “hakem, hakem heyeti veya hakem mahkemesini” de kapsadığının düzenlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Anayasa m. 9, Yargı Yetkisi, Dar Anlamda Mahkeme, Geniş Anlamda Mahkeme, Hakem Mahkemesi.

An Assessment of the Judicial Authority of the Arbitrator/Arbitral Tribunal under the Article 9 of the Turkish Constitution and the Suitability of the Current Provision in Terms of Normative Legal Requirements

ABSTRACT

As is well known, the State possesses three fundamental powers—legislative, executive, and judicial—as articulated in Articles 7 to 9 of the Constitution. Article 9, titled “Judicial Power,” provides that “Judicial power shall be exercised by independent and impartial courts on behalf of the Turkish Nation.” In our view, judicial power holds a more distinctive and privileged position compared to the other branches of State authority. This privileged status arises from the fact that judicial power is exercised within the domain of both the legislative and executive branches, and because acts carried out in the execution of these laws may involve unlawfulness, the judiciary assumes the responsibility of rectifying such unlawful acts and ensuring legal conformity.

To define judicial authority, two criteria have been developed: the organic (or formal) and the material criteria. The organic or formal criterion, as reflected in Article 9, is based on the delegation of judicial authority to “courts.” According to this view, all activities conducted by courts are considered judicial in nature. However, not all court activities inherently possess a judicial character, making the organic criterion insufficient to comprehensively define judicial authority. Consequently, the material criterion has been developed in legal doctrine. Nonetheless, there is considerable disagreement regarding the meaning and scope of this criterion. According to the material criterion, predominantly accepted by constitutional and administrative scholars, judicial authority constitutes a State function that involves resolving legal disputes and allegations of illegality by applying objective legal norms through judicial procedures, conducted by impartial courts independent from external influence. This definition, while encompassing the formal criterion, is critiqued by procedural law scholars for being limited to contentious judicial proceedings—i.e., lawsuits—thus excluding non-contentious proceedings. In our opinion, another criticism pertains to the assumption that this authority is exercised solely by courts. Accordingly, judicial authority may be defined as the application of objective legal rules to specific cases or relationships by independent and impartial judicial bodies in accordance with judicial procedure.

As a corollary of the rule of law, as stipulated in Article 2 of the Constitution, the State bears the responsibility of establishing and maintaining an institutional framework to ensure the effective exercise of the right to legal remedies (Article 36), thereby making this right functional and responsive to the needs of relevant stakeholders. As noted, Article 9 explicitly provides that judicial power shall be exercised by independent and impartial courts on behalf of the Turkish Nation. In interpreting the term “court” in the context of concrete norm review (Article 152), the Constitutional Court has, in various rulings, employed several criteria: the body must be established by law; its duties, powers, and procedures must be legally regulated; its decision-making members must be judges; it must belong to one of the constitutionally enumerated judicial branches and be subject to a higher court; it must resolve disputes through judicial methods; and the appointment, rights, duties, and retirement of its members must comply with constitutional principles ensuring judicial independence and tenure security—in short, the “court in the narrow sense.” Thus, in this narrow sense, a court refers to

institutions authorized by the State to adjudicate disputes. This definition corresponds to the judicial authority referred to in Article 9.

Articles 407 et seq. of the Code of Civil Procedure, along with the International Arbitration Law, regulate the institution of “arbitration” or “arbitral proceedings.” Arbitration involves disputing parties voluntarily transferring the authority to resolve their dispute to one or more individuals—rather than State courts—who then render a binding decision. The individual is referred to as an arbitrator, and a panel of such individuals may be termed an arbitration board or even an “arbitration court.” However, arbitration courts composed of individuals who are not professional judges cannot be included within the narrow definition of a court, neither according to the wording of Article 9 nor based on the Constitutional Court’s criteria. Nevertheless, since arbitration also fulfils a judicial function outside the State court system, this underscores the inadequacy of the narrow court definition. If the term “court” is interpreted to include arbitration courts, a broader definition emerges. However, it is clear that the term “court,” as used in Article 9 and in other legislative texts such as Law No. 5235 and the Code of Civil Procedure, refers exclusively to State courts. Therefore, in our view, the delegation of judicial authority to arbitration courts contradicts Article 9 of the Constitution. From a normative perspective, constitutional consistency requires either an amendment to Article 9 inserting a clause such as “without prejudice to matters concerning arbitral proceedings,” or a legal provision stating that, in the relevant constitutional and statutory provisions concerning judicial organization, the term “court” also encompasses arbitrators, arbitration boards, and arbitration courts.

Keywords: Constitution Article 9, Judicial Power, Court in the Narrow Sense, Court in the Broad Sense, Arbitration Court.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İcra ve İflas Kanunu Çerçevesinde Geçici Hukuki Koruma Kararlarına Karşı Hukuki Çare Olarak İtiraz

  Dr. Öğr. Üyesi Bedriye Tuğçe BALABAN*

ÖZET

Geçici hukuki koruma, henüz nihai hukuki koruma gerçekleşmeden, yargılamanın sonucu elde edilecek kararlar ortaya çıkacak durumun tehlikeye girmesine engel olmak amacıyla başvurulmuş hukuki korumayı ifade eder. Yargılamanın sonucunun, yargılamaya başlandığı anda ve bazı hallerde yargılamaya başlanmadan önceki süreci de kapsar şekilde güvence altına alınması gerekebilir. Güvence ancak kesin hukuki korumaya dair mahkemece hüküm verilinceye kadar, asıl yargılamayı tamamlayıcı niteliği haiz olan geçici hukuki koruma kararlarıyla elde edilir.

Medeni usul hukukunda, tarafların, mahkemelerce ve tahkim yargılamasında verilen kararlara karşı başvurabilecekleri bazı hukuki çareler bulunmaktadır. Uyuşmazlığın taraflarına veya yargılama sürecine dâhil olan üçüncü kişilere tanınan, bir hakkın elde edilmesi veya hak konusunun ifası amacıyla, mahkemece verilen karardaki varsa maddî veya usulî eksikliğin, yanlışlığın ve hataların ortadan kaldırılması için tanınan her türlü usulî başvuruya hukuki çare denilmektedir. Ancak kararların incelenmesi veya kanunda öngörülen koşullar gerçekleşirse yeniden gözden geçirilmesini sağlayan her hukuki çare veya başvuru yolu, teknik anlamda bir kanun yolu değildir. Zira kanun yolu, mahkemece verilen nihai karara karşı başvurulabilen ve bu kararın daha üst seviyedeki bir mahkeme tarafından hukuka uygunluğunun denetlenerek varsa eksiklerinin giderilmesini ve yanlışlıkların düzeltilmesini sağlamak amacıyla, taraflara verilmiş bir başvuru imkânıdır. Hukuki çare, kanun yollarını da kapsayan bir üst kavramı ifade ederken kanun yolu, hukuki çarenin özel bir türü olarak kabul edilmektedir. Başka bir deyişle her kanun yolu bir hukuki çare olarak değerlendirilebilirken, her hukuki çare bir kanun yolu olmayacaktır.

Bir hukuki çarenin kanun yolu olarak ifade edilebilmesi için dar anlamda kanun yolunun karakteristik iki özelliği olan, erteleyici ve aktarıcı etkilerinin bulunması gerekir. Bu çerçevede örneğin İİK m. 265/ I gereğince, ihtiyati haciz kararlarına karşı, öngörülen sebeplere istinaden itiraz yoluna gidilebilecektir. Ancak itiraz başvuru yolunda, kararı veren mahkemeye veya aynı derecede farklı bir mahkemeye yapılıp da bu mahkemece inceleneceğinden burada dar anlamda kanun yolunun aktarıcı etkisi, başka bir deyişle bir üst mahkeme tarafından incelenme hali bulunmadığı görülür. Bir başvuru aracında, kanun yoluna

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

ait özelliklerden herhangi biri mevcut değilse, başvuru yolunu hukuki çare olarak ifade etmek yerinde olur.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Onuncu Kısım Başlığı, "Geçici Hukuki Korumalar" altında m. 389 vd. hükümlerinde ihtiyati tedbir, diğer geçici hukuki korumalar ve bu kararlara karşı başvuru yollarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. HMK'dan başka İİK m. 257 vd. hükümlerinde düzenlenen İhtiyati Haciz de bir diğer hukuki koruma tedbiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mahkemelerce verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı gerek HMK'daki gerekse İİK'daki hükümler kapsamında kanunda öngörülen şartlar çerçevesinde sadece kanun yoluna değil aynı zamanda itiraza başka bir ifade ile hukuki çareye başvurulması mümkündür.

Tahkimde geçici hukuki koruma kararları HMK m. 414'te düzenlenmiştir. Hükmün ilk fıkrasına göre, aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yargılaması sırasında hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin talebi üzerine, bir ihtiyati tedbirin alınmasına veya delil tespitine karar verebilir. Ayrıca aynı hükmün beşinci fıkrası gereğince, mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararı, hakem veya hakem kurulu tarafından değiştirilebilir veya ortadan kaldırılabilir. HMK 389 vd. veya İİK m. 257 vd. nin aksine, HMK m. 414 vd. da hakemlerce verilecek ihtiyati tedbir kararlarına karşı başvurulacak hukuki çareye ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

Doktrinde hakemlerce verilecek geçici hukuki koruma kararlarına karşı gidilebilecek bir hukuki çarenin ya da kanun yolunun ne olduğu hususunda görüş birliği bulunmamaktadır. Bu sebeple bu kararlara karşı hangi hukuki çareye başvurulabileceğinin, kanun yolu olarak ise iptal davasına başvuru kabul edilecekse bu hususla birlikte iptal davasına başvuru halinde hangi sebeplere istinaden bu başvurunun yapılabileceğinin de açıkça düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Medeni Usul Hukuku, Geçici Hukuki Korumalar, İhtiyati Haciz, İhtiyati Tedbir, Hukuki Çare.

Objection as a Legal Remedy Against Temporary Legal Protection Orders Under, the Code of Civil Procedure and the Enforcement and Bankruptcy Code

ABSTRACT

Temporary legal protection refers to the legal measures taken to prevent a situation, which may arise from the final judicial decision, from being jeopardized before the ultimate legal protection is provided. The outcome of the litigation may need to be secured from the moment the case is initiated, and in some instances, even before the proceedings begin, in order to ensure the result. This security is achieved through temporary legal protection decisions, which complement the main litigation, until a final judgment is made regarding the definitive legal protection by the court.

In civil procedure law, there are certain legal remedies available to the parties that can be pursued against the decisions made by courts and in arbitration proceedings. Legal remedies refer to any procedural recourse granted to the parties involved in the dispute or third parties participating in the legal process, with the aim of obtaining a right or fulfilling the subject of a right, to eliminate any material or procedural deficiencies, errors, or mistakes in a decision made by the court. However, not every legal remedy or appeal route that allows

for the examination of decisions or the reconsideration of a decision if the conditions stipulated by law are met is technically considered a legal remedy. This is because a legal remedy, or “appeal,” refers to a recourse available against a final decision made by a court, through which its conformity with the law is reviewed by a higher-level court, ensuring any deficiencies are corrected and mistakes are rectified. While legal remedy refers to a broader concept that includes legal appeals, the appeal route is considered a specific type of legal remedy. In other words, every appeal route can be regarded as a legal remedy, but not every legal remedy will be an appeal route.

In order for a legal remedy to be considered a legal remedy by appeal in the strict sense, it must possess two characteristic features of an appeal remedy: suspensive and transmissive effects. In this context, for example, under Article 265/I of the Enforcement and Bankruptcy Law (ĪĪK), it will be possible to file an objection against precautionary attachment decisions based on the specified grounds. However, in the objection procedure, since the appeal is made to the court that issued the decision or another court of the same level for examination, the transmissive effect of the legal remedy in the strict sense, in other words, the review by a higher court, is not present. If neither of the characteristics of an appeal remedy is present in a particular avenue of appeal, it would be more appropriate to refer to the appeal route as a legal remedy.

The title of the Tenth Chapter of the Code of Civil Procedure, “Temporary Legal Protections,” includes provisions regarding precautionary measures, other temporary legal protections, and the legal avenues available against these decisions, under Articles 389 and following. In addition to the Code of Civil Procedure (HMK), Precautionary Seizure, regulated under Articles 257 and following of the Enforcement and Bankruptcy Law (ĪĪK), also emerges as another legal protection measure. Against the precautionary measures and precautionary seizure decisions issued by the courts, it is possible to appeal, not only through the legal remedies provided under the provisions of both the HMK and ĪĪK, but also to file an objection, in other words, seek another legal remedy, within the conditions foreseen by law.

The interim legal protection decisions in arbitration are regulated in Article 414 of the Civil Procedure Code (HMK). According to the first paragraph of the provision, unless otherwise agreed, during the arbitration proceedings, the arbitrator or the arbitral tribunal may, upon the request of one of the parties, decide to take an interim injunction or to conduct evidence preservation. Additionally, according to the fifth paragraph of the same provision, the interim injunction decision given by the court may be modified or eliminated by the arbitrator or the arbitral tribunal. Contrary to Articles 389 and following of the HMK or Article 257 and following of the Enforcement and Bankruptcy Law (ĪĪK), there is no explicit regulation in Articles 414 and following of the HMK regarding legal remedies against interim injunction decisions made by arbitrators.

There is no consensus on the legal remedy or legal recourse available against the temporary legal protection decisions to be made by arbitrators in the doctrine. Therefore, it would be appropriate to clearly regulate, along with the legal recourse to be applied if an annulment case is accepted as the legal remedy, the reasons for which such a recourse can be made in the case of filing an annulment lawsuit.

Keywords: Civil Procedure Law, Temporary Legal Protections, Precautionary Attachment, Provisional Measures, Legal Remedy.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Uluslararası Adalet Divanı'nın Muhakeme Usulü: Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Gazze Şeridi'nde Uygulanması (Güney Afrika/İsrail) Davası

  Dr. Öğr. Üyesi Ayşe CEBECİOĞLU HALDIZ*

ÖZET

Uluslararası Adalet Divanı (UAD), Birleşmiş Milletler'in ana yargı organı olup 1945 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Antlaşması ile kurulmuş ve 1946 yılında faaliyete geçmiştir. Merkezi Lahey'de bulunan Divan'ın kuruluşu ve işleyişi BM Antlaşması'nın 92-96. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bunun dışında, BM Antlaşmasına ek 70 maddelik bir statüsü bulunmaktadır. Bu Statü, BM Antlaşması'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Son olarak UAD'nin çalışmalarını ve işleyişini düzenleyen bir de iç tüzüğü bulunmaktadır.

Devletlerarası uyuşmazlıkları uluslararası hukuka uygun olarak çözmekle yetkili olan UAD, taraf devletlerin rızasına dayalı olarak yargı yetkisini kullanmakta ve uluslararası antlaşmalar, uluslararası teamül ve hukukun genel ilkelerine dayanarak kararlar almaktadır. Divan, aynı zamanda BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi gibi organlara hukuki danışma görüşleri sunabilmektedir.

Divan'ın devletlerarasındaki uyuşmazlıklar ile ilgili yetkilendirilmesi dört şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki devletler arasında yapılan genel veya özel nitelikli bir antlaşmaya, ilgili antlaşmadan doğan uyuşmazlıklar ile ilgili Divan'ın yetkili olacağına dair hüküm konulmasıdır. İkinci yol, aralarında uyuşmazlık çıkan tarafların bir tahkimnâme ile Divan'ı yetkilendirmesidir. Üçüncü olarak devletler, belirli bir hususta veya genel olarak kendilerinin taraf oldukları tüm uyuşmazlıklarda Divan'ın yetkili olacağına dair beyanda bulunabilirler. Son olarak devletler, taraf oldukları bir uyuşmazlık Divan'ın önüne götürüldüğü zaman Divan'ın yetkili olmadığına dair bir itirazda bulunmayarak zımnen Divan'ı yetkilendirebilirler. Divan, devletlerarası uyuşmazlıklar ile ilgili hiçbir davada otomatik olarak yetkili değildir. Divan'ın herhangi bir devletlerarası uyuşmazlığa bakabilmesi için muhakkak yetkilendirilmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla her bir dava için Divan'ın yetkisini ayrıca incelemek gerekmektedir.

Bir uyuşmazlıkta, esas hakkında karar verilinceye dek tarafların haklarının korunması ve uyuşmazlığın ağırlaşmasının önüne geçmek üzere Divan tarafından geçici tedbirlere başvurulabilmektedir. Divan'ın geçici tedbirlere başvurulabilmesi için, *ilk bakışta (prima facie)* yetkili olduğuna hükmetmesi yeterlidir. Bir diğer ifade ile Divan, ilk bakışta yetkili olduğunu düşündüğü uyuşmazlıklarda, mevcut şartlar gerektiriyorsa geçici tedbir kararı alabilir ancak daha sonra ilgili uyuşmazlıkta yetkili olmadığına kanaat getirip davaya bakmayı reddedebilir.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı.

Bununla birlikte Divan'ın esasa ilişkin kararları gibi geçici tedbir kararları da taraflar bakımından bağlayıcıdır. BM Antlaşması uyarınca, taraflardan biri Divan'ın kararını yerine getirmese diğeri Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir.

Bu çalışmada UAD'nin yargı yetkisine giren devletlerarası uyuşmazlıkların ne anlama geldiği, bir devletlerarası uyuşmazlıkta UAD'nin nasıl yetkilendirildiği, UAD'nin geçici tedbir kararları ve bu kararların hukuki etkisi ile bir davanın esastan incelenme süreci, *Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Gazze Şeridi'nde Uygulanması Davası* üzerinden ele alınacaktır. Söz konusu dava, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin, 29 Aralık 2023'te, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle İsrail aleyhine yaptığı başvuru ile başlamış ve halen devam etmektedir. Hem Güney Afrika hem de İsrail'in taraf olduğu bu Sözleşme'nin 9. Maddesi uyarınca taraf devletler arasında Sözleşme'nin uygulanması, yorumlanması veya yerine getirilmesi ile ilgili çıkabilecek uyuşmazlıklarda UAD yetkilidir.

Şu ana kadar bu davada Divan, ilk bakışta (prima facie) yetkili olduğuna hükmederek, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin talebi doğrultusunda geçici tedbir kararlarına başvurmuştur. Ardından 28 Ekim 2024'te de Güney Afrika yaklaşık 5000 sayfalık bir dosyayı Divan'a teslim etmiştir. İsrail'in bu dosyada yer alan iddia ve delillere 28 Temmuz 2025 tarihine kadar yanıt vermesi gerekmektedir. Bu tarihten önce İsrail UAD'ye yetkisizlik itirazında bulunabilir. İlk duruşma esnasında İsrail temsilcileri Güney Afrika ve İsrail arasında bir uyuşmazlık bulunmadığı için Divan'ın yetkili olmadığını dile getirdiler ancak resmi bir itirazda bulunmadılar. Böyle bir itirazda bulunulması halinde Divan, öncelikle yetkili olup olmadığı değerlendirmesini yapacaktır. Bu aşamada Divan'ın daha önceki davalarda bir devletlerarası uyuşmazlığı nasıl tanımladığı önem arz etmektedir Divan yetkili olduğuna hükmederse veya İsrail'den bu yönde bir resmi bir itiraz gelmezse davayı esastan incelemeye devam edecektir. Şayet olası bir yetki itirazı sonrasında Divan bu davada yetkili olmadığına hükmederse o zaman davayı reddedecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Adalet Divanı, Devletlerarası Uyuşmazlık, Yargı Yetkisi, Yetkisizlik İtirazı, Geçici Tedbir Kararları, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsrail, Gazze, Soykırım.

Procedure of the International Court of Justice: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel)

ABSTRACT

The International Court of Justice (ICJ), the main judicial organ of the United Nations, was established by the United Nations (UN) Charter in 1945 and became operational in 1946. The establishment and functioning of the Court, headquartered in The Hague, is regulated in Articles 92-96 of the UN Charter. In addition, it has a Statute of 70 articles annexed to the UN Charter. This Statute is an integral part of the UN Charter. Finally, the ICJ also has a by-law regulating its work and functioning.

The ICJ, which is authorised to settle inter-State disputes in accordance with international law, exercises its jurisdiction based on the consent of the States Parties and takes decisions on the basis of international treaties, international custom and general principles of law. The Court can also provide legal advisory opinions to bodies such as the UN General Assembly and the Security Council.

The Court is empowered to deal with disputes between states in four ways. The first of these is to include a provision in a general or special treaty between states that the Court will be competent in disputes arising out of the relevant treaty. The second way is the authorisation of the Court by the parties to the dispute through an arbitration agreement. Thirdly, states may declare that the Court shall be competent in a particular matter or in general in all disputes to which they are a party. Finally, when a dispute to which they are a party is brought before the Court, states may implicitly authorise the Court by not objecting that the Court is not competent. The Court is not automatically competent in any case concerning inter-State disputes. In order for the Court to hear any inter-State dispute, it must be authorised. Therefore, it is necessary to examine the Court's competence for each case separately.

In a dispute, the Court may resort to provisional measures in order to protect the rights of the parties and to prevent the aggravation of the dispute until the decision on the merits is rendered. In order for the Court to apply provisional measures, it is sufficient for the Court to rule that it has prima facie jurisdiction. In other words, the Court may decide on provisional measures in disputes where it considers that it has prima facie jurisdiction, if the circumstances so require, but may later refuse to hear the case if it considers that it does not have jurisdiction in the relevant dispute. However, like the Court's decisions on the merits, interim measures are binding on the parties. Pursuant to the UN Charter, if one party fails to comply with the Court's decision, the other party may apply to the Security Council.

In this study, the meaning of inter-state disputes falling within the jurisdiction of the ICJ, how the ICJ is authorised in an inter-state dispute, the ICJ's interim measures and the legal effect of these decisions, and the process of examining a case on the merits will be examined through the Case on the Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip. The case in question started on 29 December 2023 with the application filed by the Republic of South Africa against Israel for violating the 1948 United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Pursuant to Article 9 of this Convention, to which both South Africa and Israel are parties, the ICJ is competent in disputes between States Parties concerning the application, interpretation or fulfilment of the Convention.

So far, in this case, the Court has ruled that it has prima facie jurisdiction and has applied for interim measures at the request of the Republic of South Africa. Then, on 28 October 2024, South Africa submitted a file of approximately 5000 pages to the Court. Israel is required to respond to the allegations and evidence contained in this file until 28 July 2025. Before this date, Israel may submit an objection of lack of jurisdiction to the ICJ. During the first hearing, Israeli representatives stated that the Court did not have jurisdiction as there was no dispute between South Africa and Israel, but did not make a formal objection. If such an objection is made, the Court will first assess whether it has jurisdiction. At this stage, it is important how the Court has defined an interstate dispute in previous cases. If the Court decides that it has jurisdiction, or if no formal objection to this effect is received from Israel, it will proceed to examine the case on the merits. If, following a possible jurisdictional challenge, the Court finds that it does not have jurisdiction in this case, then it will dismiss the case.

Keywords: International Court of Justice, Inter-State Dispute, Jurisdiction, Objection of Lack of Jurisdiction, Interim Measures, Republic of South Africa, Israel, Gaza, Genocide.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

7499 Sayılı Kanun ile “İcra Mahkemesinin Kararlarına Karşı Kanun Yollarına Başvurma” Konusunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇELİK*

ÖZET

12.03.2024 tarih ve 32487 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 02.03.2024 tarih ve 7499 sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda (İİK) da önemli değişiklikler yapılmıştır. Genellikle kanunda yer alan sürelerle ilgili olan bu değişikliklerin bir kısmı ise icra mahkemesinin kararlarına karşı kanun yollarına başvuruya ilişkindir. İcra mahkemesinin istinaf edilemeyen kararlarının, istinaf süresinin ve bu kanun yoluna başvurulmasının sonucu ile ilgili hususların düzenlendiği “İstinaf yoluna başvurma ve incelenmesi” başlıklı İİK m. 363/f. 1, c. 2’de yer alan “İstinaf yoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür” şeklindeki hüküm, “İstinaf yoluna başvuru süresi tebliğ tarihinden itibaren iki haftadır” şeklinde değiştirilmiştir. Hükümdeki “tefhim” ifadesi madde metninden çıkarılarak sürenin sadece tebliğle başlayacağı düzenleme altına alınmıştır. Yapılan değişiklik hem kanunda olmayan, fakat uygulamada geliştirilen “süre tutum dilekçesi” şeklindeki uygulamaların hem de konuyla ilgili tereddütlerin sonlandırılması bakımından önemlidir. Sürenin “on gün” yerine “iki hafta” olarak düzenlenmesi de konuyla ilgili karışıklığı gidermiş ve düzenlemeyi, bu konudaki genel norm olan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun kanun yollarına başvuru süresine ilişkin hükümleriyle uyumlu hâle getirmiştir. Nitekim 7499 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde de kanun koyucunun bu konudaki amacı, “... hukuk yargılamasında, kanun yollarına başvuruda farklı sürelerle yer verilmesi, muhakeme sürelerinin adalete erişimini güçleştirebilmekte, hak arama yollarının kullanılmasında karışıklığa sebebiyet verebilmekte ve hak kayıplarına neden olabilmektedir. Bu sorunların önlenmesi için sürelerin olabildiğince yeknesak hâle getirilmesi gerekmektedir” şeklinde ifade edilmiştir. “Temyiz yoluna başvurma ve incelenmesi” başlığını taşıyan İİK m. 364’te ise ikinci fıkrada bir değişiklik yapılmıştır. “Yukarıda belirtilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır” şeklinde kısım, “Birinci fıkrada belirtilen kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir; temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır” şeklinde değiştirilmiştir. Görüldüğü üzere, burada atıf yapılan kanun güncellenmiş ve konuyla ilgili bir tereddüt olmasa da temyiz süresinin iki hafta olduğu özellikle vurgulanmıştır. Genel anlamda ifade etmek gerekirse,

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

7499 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, burada sürelerin yeknesak hâle getirilip tefhim yerine sadece tebliğle başlayacağını öngörülmesi, hak arama hürriyetinin daha etkin kullanılması, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi bakımından olumlu değişikliklerdir. Bu bildiriye söz konusu değişikliklerin, önceki düzenlemelerle karşılaştırılarak etki ve sonuçlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İcra Mahkemesi, Kanun Yolları, Kanun Yollarına Başvuru Süresi, Tebliğ, Tefhim.

Evaluation of the Amendments Made by Law No. 7499 on “Application to Legal Remedies Against the Decisions of the Execution Court”

ABSTRACT

Through the “Law on Amendments to the Criminal Procedure Law and Certain Laws” dated 02.03.2024 and numbered 7499 published in the Official Gazette dated 12.03.2024 and numbered 32487, important amendments were made in the Execution and Bankruptcy Law No. 2004 (EBL). Some of these amendments, which are generally related to the periods in the law, are related to the application of legal remedies against the decisions of the execution court. The provision in Art. 363/1, 2 of the EBL titled “Application and examination of the appeal”, which regulates the non-appealable decisions of the execution court, the period of the appeal and the result of the application for this legal remedy, which reads “The period of application for appeal is ten days from the date of notification or pronouncement”, has been amended as “The period of application for appeal is two weeks from the date of notification”. The expression “the pronouncement” in the provision has been removed from the text of the article and it has been regulated that the period will start only with the notification. The amendment is important both in terms of terminating the applications in the form of “time keeping petition”, which is not in the law but developed in practice, and the hesitations on the subject. The regulation of the period as “two weeks” instead of “ten days” has eliminated the confusion on the subject and harmonized the regulation with the provisions of the Civil Procedure Law No. 6100, which is the general norm on this subject, regarding the period of application for legal remedies. As a matter of fact, in the general justification of Law No. 7499, the purpose of the legislator in this regard is stated as follows: “... in civil proceedings, the inclusion of different periods in the application of legal remedies may make it difficult to access justice, cause confusion in the use of remedies and cause loss of rights. In order to prevent these problems, it is necessary to make the periods as uniform as possible”. An amendment has been made in the second paragraph of Art. 364 of the EBL, which is titled “Application and examination of the appeal”. The part that reads “The appeal and examination of the above-mentioned decisions shall be made in accordance with the provisions of the Code of Civil Procedure” has been amended as follows: “The decisions referred to in the first paragraph may be appealed against within two weeks from the date of notification; the appeal and examination shall be made in accordance with the provisions of the Civil Procedure Law”. As can be seen, the law referred to here has been updated and it has been specifically emphasized that the appeal period is two weeks, although there is no hesitation on the subject. To put it in general terms, as stated in the general justification of Law No. 7499, the uniformisation of the time periods and the stipulation that they will start only with the notification instead of the pronouncement are positive changes in terms of more

effective use of the right to legal remedies, strengthening legal security and preventing loss of rights. This paper aims to evaluate the impact and consequences of these amendments by comparing them with the previous regulations.

Keywords: Execution Court, Legal Remedies, Application Period for Legal Remedies, Notification, Pronouncement.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Anayasa Mahkemesinin Pilot Kararları Çerçevesinde Makul Sürede Yargılanma Hakkının Korunması

  Dr. Öğr. Üyesi Yeşim ÇELİK*

ÖZET

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) 6. maddesinin 1. fıkrasına göre herkes yargılamalarının makul bir süre içinde adil bir şekilde yapılmasını isteme hakkına sahiptir. Adil yargılama hakkının uzantısı niteliğinde olan ve bu hakkı tamamlayan hakların başında makul sürede yargılanma hakkı gelmektedir. Makul sürede yargılanma hakkı da adil yargılanma hakkının bir alt dalıdır. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali ülkemizde önemli bir sorundur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) de Türkiye hakkında verdiği ilk pilot karar makul sürede yargılama yapılmamasına ilişkindir. AİHM, 20 Mart 2012 tarihli Ümmühan KAPLAN davasında, makul sürede yargılama yapılmamasına ilişkin Türkiye’de bu konuda yapısal bir sorun olduğunu ve etkili bir başvuru yolunun bulunmadığını belirterek pilot karar usulünün uygulanmasına karar vermiştir. AİHM’in bu tespiti ve ülkemizin AİHM önündeki ve uluslararası alandaki olumsuz imajının düzeltilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar kapsamında Ümmühan Kaplan kararından yaklaşık bir yıl sonra AİHM’e yapılan başvurulara ilişkin olarak tazminat yolu ile giderimine ilişkin 19.01.2013 tarih ve 6384 sayılı “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun (2.3.2024 tarih 7499 sayılı Kanunla ismi Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun olarak değiştirilmiştir)” kabul edilmiştir.

Bu arada, 2010 Anayasa değişikliği ile hukukumuzda giren bireysel başvuru yolu 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren fiilen uygulanmaya başlanmıştır. Dolayısıyla ülkemizde davaları makul sürede sonuçlandırılmayan ya da mahkeme kararlarının icrasına yönelik hak ihlali iddiasında olanlar AİHM’e başvuru yapmadan önce, Anayasa Mahkemesine (AYM) başvurmak zorundadırlar. Bu durum AYM için ciddi bir iş yükü oluşturmuştur. AYM, makul sürede yargılanma ile ilgili başvuruları her ne kadar karara bağlasa da diğer başvuruların yoğunluğu karşısında yetersiz kalmıştır. Bu sebeple daha etkin ve hızlı karar alınabilmesini sağlamak amacıyla 6384 sayılı Kanunla kurulan Tazminat Komisyonunun yetkileri 7145 sayılı Kanun ile bireysel başvuruları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Buna göre 31.7.2018 tarihi itibarıyla AYM önünde derdest olan başvurularla sınırlı olmak üzere Tazminat Komisyonuna başvurabilme imkanı getirilmiştir.

* Trabzon Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

Tüm bu gelişmelere rağmen AYM Nevriye Kuruç (B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararında makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapısal bir sorun olduğunu vurgulayarak bu yapısal sorunun giderilmesi amacıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için Anayasa'nın 40. maddesi gereğince bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun kurulması gerektiğini belirterek bir pilot karar usulünü uygulamıştır.

Nevriye Kuruç kararının yayımlanmasından sonra 6384 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinde 7445 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak 9.3.2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan başvurulara ilişkin Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı getirilmiştir. Ancak bu tarihten sonraki başvurular için yine herhangi bir usul öngörülmemiştir. Yani Anayasa Mahkemesinin pilot kararının gereği tam olarak yerine getirilmemiş, yalnızca Tazminat Komisyonunun yetkisi belli bir tarihe kadar derdest başvurular açısından genişletilmiştir. Ayrıca kararda belirtilen bireysel başvurunun ikincilliğini sağlamak üzere Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmadan önce müracaat edilebilecek idari veya yargısal bir başvuru yolu da kurulmamış haliyle, başvurular doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılmaya devam edilmiştir.

Tüm bu durumlar karşısında AYM önemli başka bir karar daha vermiştir. Keser Altıntaş başvurusu (B. No: 2023/18536, 25/7/2023) ile Mahkeme, Nevriye Kuruç kararında belirtilen ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmadan idari veya yargısal bir başvuru yolunun oluşturulmamasının, makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesine devam edilmesinin verilen pilot kararın anlam ve önemini ortadan kaldıracığını belirterek söz konusu hakka ilişkin başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği için düşme kararı vermiştir. Mahkeme artık ihlal iddiasına yönelik başvuruları incelemeyeceğini belirtmiştir.

Mahkeme, Keser Altıntaş başvurusunda başvuru yapılmadan önce makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla başvuru yapılabilecek idari veya yargısal başvuru yolunun ihdas edilmesi hâlinde anılan yolun etkili ve erişilebilir olup olmadığı, yeterli bir giderim sağlayıp sağlamadığı hususlarında Anayasa Mahkemesince yeniden bir değerlendirme yapacağını da ayrıca vurgulamıştır.

Son olarak 2.3.2024 tarih ve 7499 sayılı Kanun ile 6384 sayılı Kanunun başta ismi olmak üzere Tazminat Komisyonunun yetki alanı bireysel başvuruları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Artık tüketilmesi gereken zorunlu bir başvuru yolu olarak Tazminat Komisyonuna başvuru usulü benimsenmiştir.

Çalışmada, AYM'nin verdiği kararlar ve bu kararlar doğrultusunda yapılan değişikliklerin AYM içtihatına etkisi değerlendirilerek makul sürede yargılanma hakkının korunmasının mevcut durumu ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Makul Sürede Yargılanma, Pilot Karar, Tazminat Komisyonu, Düşme Kararı, Etkili Başvuru Yolu.

Protection of the Right to Trial Within a Reasonable Time Within the Context of the Pilot Decisions of the Turkish Constitutional Court

ABSTRACT

According to Article 6(1) of the ECHR, everyone has the right to a fair trial within a reasonable time. The right to be tried within a reasonable time is one of the rights that are an extension of the right to a fair trial and complement this right. The right to be tried within a reasonable time is a sub-branch of the right to a fair trial. Violation of the right to a trial within a reasonable time is an important problem in our country.

The first pilot judgement of the ECtHR on Turkey is related to the lack of a trial within a reasonable time. In the Ümmühan KAPLAN case dated 20 March 2012, the ECtHR decided to apply the pilot judgment procedure, stating that there is a structural problem in Turkey regarding the lack of trial within a reasonable time and that there is no effective remedy. Within the scope of this determination of the ECtHR and the ongoing efforts to improve the negative outlook of Turkey before the ECtHR and on the international platform, approximately one year later, the “Law on the Settlement of Certain Applications to the European Court of Human Rights through the Payment of Compensation (renamed as the Law on the Duties and Working Procedures and Principles of the Compensation Commission by Law No. 7499 dated 2.3.2024)” dated 19.01.2013 and numbered 6384 was adopted.

Meanwhile, the individual application procedure, which was introduced to our law with the 2010 Constitutional amendment, has been put into practice as of 23 September 2012. Therefore, in our country, those whose cases cannot be concluded within a reasonable time or who claim violation of rights regarding the execution of court decisions have to apply to the Constitutional Court before applying to the ECtHR. This situation has created a serious workload for the Constitutional Court. Although the Constitutional Court has decided on the applications related to trial within reasonable time, it has been insufficient in the face of the intensity of other applications. For this reason, in order to ensure more effective and faster decision-making, the powers of the Compensation Commission established by Law No. 6384 were extended by Law No. 7145 to include individual applications. Accordingly, it is now possible to apply to the Compensation Commission limited to the applications pending before the Constitutional Court as of 31.7.2018.

Despite all these developments, the Constitutional Court, in its Nevriye Kuruç (B. No: 2021/58970, 5/7/2022) decision, emphasised that there is a structural problem regarding the right to be tried within a reasonable time and applied a pilot decision procedure by stating that an effective remedy should be established before the individual application in accordance with Article 40 of the Constitution in order to compensate the damages arising from the violation of the right to be tried within a reasonable time in order to eliminate this structural problem.

After the publication of the Nevriye Kuruç judgement, the provisional Article 2 of Law No. 6384 was amended by Law No. 7445 and the possibility to apply to the Compensation Commission for the applications pending before the Constitutional Court as of 9.3.2023 was introduced. However, no procedure is foreseen for applications after this date. In other words, the requirements of the pilot judgement of the Constitutional Court have not been fully fulfilled, and only the competence of the Compensation Commission has been extended for

pending applications until a certain date. Moreover, in order to ensure the subsidiarity of the individual application as stated in the judgement, no administrative or judicial remedy was established before the application to the Constitutional Court, and applications continued to be made directly to the Constitutional Court.

Against this background, the Constitutional Court delivered another important judgement. with the Keser Altıntaş application (B. No: 2023/18536, 25/7/2023), the Constitutional Court stated that the failure to establish an administrative or judicial remedy without an application to the Constitutional Court in line with the principles set out in the Nevriye Kuruç decision, and the continuation of the first-hand examination of the allegations of violation of the right to be tried within a reasonable time by the Constitutional Court would eliminate the meaning and importance of the pilot decision and decided to dismiss the application as there was no reason justifying the continuation of the examination of the application regarding the right in question. The Court decided that it would not examine the applications regarding the alleged violation. The Court emphasised that in the event that an administrative or judicial remedy is established before the application in Keser Altıntaş's application, the Constitutional Court will re-evaluate whether the said remedy is effective and accessible and whether it provides an adequate remedy.

Finally, with the Law No. 7499 dated 2.3.2024, the jurisdiction of the Compensation Commission, especially the name of the Law No. 6384, was expanded to include individual applications. Now, the application procedure to the Compensation Commission has been adopted as a mandatory remedy that must be exhausted.

In this study, the current situation of the protection of the right to be tried within a reasonable time will be tried to be revealed by evaluating the decisions of the Constitutional Court and the effect of the amendments made in line with these decisions on the jurisprudence of the Constitutional Court.

Keywords: Trial Within Reasonable Time, Pilot Judgement, Compensation Commission, Dismissal Decision, Effective Remedy.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dijitalleşen Dünyada Ticari Defterlerin Delil Niteliği ve Medeni Yargılama Açısından Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Aysel ÇETİNKAYA UYAR*

ÖZET

Tacir olmanın hüküm ve sonuçlarından birisi olarak, her tacir Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla yükümlüdür. Ticari defterlerin, işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir vermesi, işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin izlenmesine olanak tanınması gerekmektedir. (TTK m.64) Tacirin, her hesap dönemi için geçerli mali durumu, bilgileri ve belgeleri, kanunen öngörülmuş usullere uyararak açıkça ticari defterlerine yansıtması önem taşımaktadır. Nitekim, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (“HMK”) m. 222 hükmünde, ticari defterlerin, ticari davalarda delil olarak kabul edilebilmesi için, kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulmuş olunması diğer koşullar yanında öncelikli olarak öngörülmüştür. Usul kurallarına uygun olarak delil sunmanın hayati önemi göz önüne alındığında, tacirlerin ticari defterlerini tutarken uyulması gereken kurallar konusunda hassasiyet göstermesi ve HMK’da yer alan ispat kuralları ile ilişkisini dikkate alması gereği kaçınılmaz olacaktır.

Tacirin defter tutma yükümlülüğü, TTK m. 64 hükmünde düzenlenmektedir. Hükmün üçüncü fıkrasında fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri yanında dördüncü fıkrada pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterler arasında sayılmış; defterlerin tutulması usulleri konusunda izleyen hükümlerde de düzenlemeler öngörülmüştür. İlgili defterler bakımından sağlanması gereken açılış ve kapanış onayı ile benzeri diğer koşullara da burada yer verilmiştir. Bunun yanında, Ticaret Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 14 Şubat 2025 tarihli ve 32813 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğ” ile, bazı ticaret şirketleri açısından işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan pay defteri, yönetim kurulu karar defteri, müdürler kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin de elektronik ortamda tutulmasının (“Elektronik Defter”) zorunlu hale geleceği karara bağlanmıştır. 1 Temmuz 2025 tarihinde yürürlüğe girecek olan bu Tebliğ ile anılan ticari defterlerin dijitalleşmesi zorunlu tutulmuş olduğundan, dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkacak yeni ispat sorunlarına da işaret edilmesi gerekmektedir.

Ticari defterlerin ibrazı ve delil olması ise HMK m. 222.hükmünde düzenlenmektedir. Buna göre, mahkeme öncelikle, ticari davalarda tarafların ticari defterlerinin ibrazına talep

* Kırklareli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

üzerine veya kendiliğinden karar verebilmektedir. Ticari defterlerin, ticari davalarda delil olarak kabul edilebilmesi için, kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulmuş olması yanında, açılış ve kapanış onayları yaptırılmış ve defter kayıtlarının birbirini doğrulamış olması şartları da aranmaktadır. Bu kapsamda, ticari defterlerin yargılama sürecinde hem avantaj hem de risk oluşturması söz konusu olabilecektir.

Sunumumuzda, öncelikle ticari defterlerin tarafların lehine ve aleyhine delil niteliğinin haiz olabilmesi için gerekli koşullar ana hatlarıyla ele alınarak medeni yargılama açısından değerlendirilecek, bu kapsamda tacirlerce dikkat edilmesi gereken hususlar incelenecek; sonrasında güncel düzenlemeler sonucunda ticari defterlerin dijitalleşmesiyle birlikte ortaya çıkabilecek olan ispat meseleleri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ticari Defterler, Dijitalleşme, Elektronik Ticari Defterler, Ticari Defterlerin Delil Niteliği, İspat.

The Evidentiary Value of Commercial Books in a Digitalized World and Their Evaluation in Terms of Civil Procedure

ABSTRACT

Every merchant is obliged to keep the necessary commercial books in accordance with the provisions of the Turkish Commercial Code (“TCC”) as a consequence and requirement of being a merchant. The commercial books must reflect the formation and development of business activities and financial situation of the company. (TCC Art. 64). It is crucial for merchants to clearly reveal the financial situation, information, and documents for each accounting period in their commercial books, in accordance with the procedures foreseen by law. Article 222 of the Code of Civil Procedure (“CCP”), indeed, primarily stipulates commercial books to be kept completely and properly in compliance with the law to be accepted as evidence in commercial disputes among other conditions. Given the vital importance of presenting evidence in conformity with procedural rules, it is essential for merchants to consider the rules to follow when keeping the commercial books and their relationship with the evidentiary rules set out in the CCP.

The merchant’s obligation to keep books is regulated in Article 64 of the TCC. This provision lists books such as the journal, general ledger, and inventory books kept in a physical environment in the third paragraph, as well as books that are not directly related to the business’s accounting, such as the share ledger, board of directors’ decision book and general assembly meeting and negotiation book in the fourth paragraph among commercial books. The following provisions regulate the procedures for keeping these books, including the requirements for opening and closing approvals and similar conditions to be met. In addition, with the publication of the “Regulation on Keeping Commercial Books Not Related to the Business’s Accounting in Electronic Environment” in the Official Gazette No. 32813 on February 14, 2025, by the Ministry of Trade and the Ministry of Treasury and Finance, it has been decided that commercial books that are not related to the business’s accounting, such as the share ledger, board of directors’ decision book and general assembly meeting and negotiation book must also be kept electronically (“Electronic Books”). This regulation, which will come into effect on July 1, 2025, mandates the digitalization of these commercial books, and thus, new evidentiary issues that may arise due to this digitalization need to be addressed.

The submission of commercial books and their status as evidence is regulated in Article 222 of the CCP. Accordingly, the court may, upon request or *ex officio*, decide on the submission of the parties' commercial books in commercial disputes. For commercial books to be regarded as evidence in commercial cases, they must not only be kept in accordance with the law, but also have opening and closing approvals, and the entries in the books must corroborate one another. In this context, commercial books may generate both advantages and risks in the litigation process.

In our presentation, the requirements for commercial books to have evidentiary value both in favor and against the parties will first be outlined and evaluated in terms of civil procedure and points that merchants shall take into consideration will be addressed in this regard. Additionally, issues that may arise after the digitalization of commercial books following the new regulations will be set forth under the law of evidence.

Keywords: Commercial Books, Digitalization, Electronic Commercial Books, Evidentiary Value of Commercial Books, Evidence.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 206/1'in Hukuki Niteliği

  Dr. Öğr. Üyesi Hasan İBA*

ÖZET

CMK m. 206/1'e göre; “*sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konulan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir*”. Bu düzenlemenin hukuki niteliği tartışmalıdır.

Öğretide bir görüşe göre, CMK m. 193/1 gereği, duruşmanın yapılabilmesi için başlaması, başlaması için de sanığın hazır bulunması gerekir. Bu yüzden, sanık hazır değilse yeni bir duruşma tarihi verilmelidir. CMK m. 206/1'de delillerin ortaya konmasından söz edilmesini, “erken dinleme” olarak kabul etmek gerekir. Bu görüşe göre CMK m. 206, tanık ve bilirkişilerin sonraki oturumlara katılmama ihtimali bulunan hallerle sınırlı olarak uygulanmalıdır.

Diğer bir görüşe göre ise CMK m. 206/1'i yoklukta duruşma istisnalarından biri olarak kabul etmek gerekir. Biz de şu gerekçelerle bu görüşe katılıyoruz:

(1) CMK'nın esas aldığı sisteme göre deliller duruşma başladıktan sonra ortaya konur (CMK m. 191, m. 192/1). Delillerin ortaya konması duruşmanın bir parçası olduğuna göre; TCK m. 206/1'de “*delillerin ortaya konması*”ndan söz edilmesi, duruşmanın yapılmakta olduğu anlamına gelir.

(2) Erken dinleme, CMK m. 180'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, yalnızca tanıklar ve bilirkişiler için erken dinleme söz konusu olabilir. CMK m. 206/1'de ise “*deliller*” ifadesi kullanılmış ve bir sınırlama yapılmamıştır. Dolayısıyla tebligata rağmen mazeretsiz bir şekilde duruşmaya katılmayan sanığın sorgusu yapılmamış olsa dahi diğer delillerin de (örneğin, belgelerin) ortaya konması mümkündür.

(3) CMK m. 180'e göre, erken dinleme naiple ya da istinabe yoluyla yapılır. CMK m. 206/1'e göre ise deliller davaya bakmakta olan mahkemede ortaya konulur. Zaten, CMK m. 180'de “*duruşmada hazır bulunmanın olanaklı bulunmaması*”ndan söz edilmektedir. CMK m. 206/1'e göre ise hazır bulunan tanık ve bilirkişi dinlenebilir. Ayrıca CMK m. 206'da tanık ve bilirkişinin dinlenmesi bakımından bir sınırlama yapılmamıştır. CMK m. 180'e göre ise tanık ve bilirkişi iki nedenin varlığı halinde erken dinlenir. Birincisi, “*hastalık veya malüllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle bir tanık veya bilirkişinin uzun ve önceden bilinmeyen bir zaman için duruşmada hazır bulunmasının olanaklı*” olmamasıdır.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

İkincisi ise, tanık ve bilirkişinin “*yetkili mahkemenin yargı çevresi dışında bulunmasından dolayı*” getirilmesinin zor olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yoklukta Duruşma, Erken Dinleme, Deliller, İspat, Adil Yargılanma Hakkı.

The Legal Nature of CPC (Turkish Criminal Procedure Code) Article 206/1

ABSTRACT

According to CPC article 206/1; “*After the accused has been int errograted presentation of evidence shall start. However, the absence of the accused shall not bar the presentation of evidence, if he had been notified and did not come without an excuse. The accused who appears later, shall be informed about the presented evidence*”. The legal nature of this regulation is debatable.

According to one view in the doctrine, in accordance with CPC article 193/1, in order for the main hearing to be held, it must start and the defendant must be present for it to start. Therefore, if the defendant is not present, a new main hearing date must be given. The mention of the presentation of evidence in CPC article 206/1 should be accepted as “early hearing”. According to this view, CPC article 206 should be limited to cases where witnesses and experts may not attend subsequent sessions.

According to another view, CPC article 206, should be accepted as one of the exceptions to hearing in absentia. We agree with this view for the following reasons:

(1) According to the system adopted by the CPC , evidence is presented after the main hearing has started (CPC art. 191, art. 192/1). Since presenting evidence is a part of the main hearing; the mention of “presenting evidence” in CPC article 206/1 means that the hearing is being held.

(2) Early hearing is regulated in CPC article 180. According to this regulation, early hearing can only be possible for witnesses and experts. In CPC article 206/1, the term “evidence” is used and no limitation is made. Therefore, even if the defendant who does not attend the main hearing without an excuse, it is possible for other evidence (e.g. documents) to be presented.

(3) According to CPC article 180, early hearing is done delegated member of the court or the way of rogatory. According to CPC article 206/1, the evidence is presented in the court hearing the case. In fact, article 180 of the CPC mentions the fact that “it is not possible to be present at the hearing”. Accordance to CPC article 206/1, that the witnesses and experts who are present can be heard. In addition, there is no limitation in CPC article 206/1 regarding the hearing of the witnesses and experts. According to article 180 of the CPC, the witnesses and experts can be heard early if there are two reasons. The first is that “it is not possible for a witness or expert to be present at the hearing for a long and unknown period of time due to illness or disability or another reason that cannot be overcome”. The second is that it is difficult to bring the witnesses and experts “because they are outside the jurisdiction of the competent court”.

Keywords: Hearing in Absence, Early Hearing, Evidence, Proof, Right to a Fair Trial.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Dilek Genç/Türkiye Kararı Bağlamında Vergi Yargılamasında Tanık Dinlenme(me)sinin Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARATAŞ*

ÖZET

Vergi yargılamalarında yapılacak duruşmalarda tanık dinlenip dinlenemeyeceği tartışmaya açık bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanık ifadeleri/beyanları takdiri delil niteliğini haiz olup, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK) ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kapsamlı bir şekilde ele alınıp düzenlenmektedir. Ancak 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda (İYUK) bu hususa ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. İYUK'un 31'inci maddesinin ilk fıkrasında bilirkişi, keşif, delillerin tespitinde HMK hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmekte, ancak tanık deliline yer verilmemektedir. İlgili maddenin ikinci fıkrasında ise HMK'ya atıf yapılan durumlar haricinde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmektedir.

Vergi Usul Kanunu'na bakıldığında 3'üncü maddenin B bendinde vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin işlemlerin yemin hariç her türlü delille ispat edilebileceği, ancak tanık delilinin sadece vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık olması halinde kullanılabilmesi belirtilmektedir. Bu düzenlemeye bağlı olarak vergi dairesinin vergiyi doğuran olaya ve bu olaya ilişkin işlemlerin gerçek mahiyetinin tespitinde tanık ifadelerine başvurması mümkün hale gelmektedir. Ancak bu düzenlemenin İYUK m. 31/2 çerçevesinde vergi yargılamasında yapılacak duruşmalarda tanık dinlenmesine imkân verip vermediği tartışmaya açıktır. Bu konuda öğretilerde görüş ayrılıkları olmakla birlikte baskın görüş, VUK m.3/B esas alınmak suretiyle vergi yargılamasında tanık dinlenmesi gerektiği yönündedir. Ancak Danıştay'ın vermiş olduğu kararlar dikkate alındığında vergi yargılamasında tanık dinlenmesi kabul edilmemektedir. Danıştay; temelde, idari yargılamada yazılı yargılama usulünün esas olması ve İYUK'un m.31'de HMK'ya yapılan atıfta tanık deliline yer verilmemiş olmasını sebep göstermektedir. Dolayısıyla uygulamada vergi yargılamasında tanık dinlenmesi imkanının olmadığını kabul etmek gerekmektedir. Bu durum ikinci bir tartışmayı da beraberinde getirmektedir: Vergi yargılamasında tanık dinlenmemesinin adil yargılanma hakkı karşısındaki konumu.

Tanık delilinin adil yargılanma hakkı ile yakından ilişkili olduğu hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve hem de Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında vurgulanmaktadır. Vergi yargılamasında tanık delili konusunda ise özellikle AİHM'nin

* Atatürk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı.

21.01.2025 tarihli “Dilek Genç/Türkiye kararı” dikkati çekmektedir. Bu karar çerçevesinde idari yargıda görülen davalarda tanık dinlenmemesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6’ncı maddesini, yani adil yargılanma hakkını ihlal edebileceği açıkça karşımıza çıkmaktadır. Hiç şüphesiz bu karar, vergi yargılaması açısından da önemli sonuçlar doğurmakta, dolayısıyla vergi yargılamasında tanık delilinin değerlendirilmesinde dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada Danıştay’ın kararları ekseninde vergi yargılamasında tanık dinlenmemesi, özellikle adil yargılama hakkı itibariyle, AİHM’nin Dilek Genç/Türkiye kararı üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Yargılaması, Delil ve İspat, Tanık, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Adil Yargılanma Hakkı.

Evaluation of the Hearing of Witness in Tax Trial Procedure in the Context of the “Dilek Genç v. Türkiye” Decision of European Court of Human Rights

ABSTRACT

The question of whether witnesses should be heard in hearings conducted in tax trial procedure is a controversial issue. Witness statements are considered discretionary evidence, and their use and regulation are comprehensively addressed in two primary legal codes: the Civil Procedure Law (CPL) No. 6100 and the Criminal Procedure Law No. 5271. However, a clear regulatory framework is lacking in the Administrative Procedure Law No. 2577 (APL). Article 31, paragraph 1 of the APL stipulates that the provisions of the CCL govern the designation of expert witnesses, the process of discovery and the presentation of evidence. However, the provision of witness evidence is not included in this article. Paragraph 2 of the same article stipulates that, in cases not covered by the CCL, the provisions of the Tax Procedure Law (TPL) No. 213 shall prevail.

A review of the TPL, specifically subparagraph B of Article 3, reveals that the taxable event and its associated transactions can be substantiated by various forms of evidence, excluding oaths. However, the use of witness evidence is permitted only if its connection to the taxable event is evident and clear. This regulation enables the tax office to utilize witness statements to ascertain the genuine nature of the taxable event and its related transactions. However, the permissibility of witness statement during hearings conducted under Article 31/2 of the APL remains a subject of debate. While there is a divergence of opinions within the doctrine regarding this issue, the prevailing view is that witnesses should be permitted to state in tax trial procedure based on Article 3/B of the TPL. However, when the decisions of the Council of State are taken into consideration, the hearing of witnesses in tax trial procedure is not accepted. The Council of State’s primary rationale for this position is the assertion that the written procedure constitutes the foundation of administrative trial procedures, and the reference to the CPL in Article 31 of the APL does not encompass witness evidence. Consequently, it can be concluded that, in practice, there is no possibility to hear witnesses in tax trial procedures. This state of affairs gives rise to a secondary debate: the question of whether the exclusion of witnesses in tax trial procedures is consistent with the right to a fair trial.

The nexus between witness evidence and the right to a fair trial has been underscored by the rulings of both the European Court of Human Rights (ECtHR) and the Constitutional Court. In the context of tax trial procedures, the ECtHR’s “Dilek Genç v. Türkiye” decision

dated January 21, 2025, merits particular attention. This judgment underscores the significance of ensuring the right to a fair trial by allowing witnesses to provide their statement in administrative trial procedures, which is a fundamental component of the ECtHR's jurisprudence in this area. In this study, the position of not hearing witnesses in the hearings to be held in tax trial procedures against the right to a fair trial will be evaluated in the context of the ECtHR's "Dilek Genç v. Türkiye" decision.

Keywords: Tax Trial Procedure, Evidence and Proof, Witness, European Court of Human Rights, Right to a Fair Trial.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

İdari Yargıda Parasal Sınırlara İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Mine KASAPOĞLU TURHAN*

ÖZET

İdari yargıda duruşma, tek hakimle çözümlenecek davalar, istinaf ve temyiz aşamalarına ilişkin parasal sınırlar bulunmaktadır. Anayasa'nın 141.maddesi davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngörmektedir. Yargının hızını ve etkinliğini artırmak için getirilmiş olan parasal sınırların uygulanması, yalnızca usule ilişkin bir mesele olmaktan öte, mahkemeye erişim hakkı ile de doğrudan ilgilidir. Bu sebeple, yargılama usulündeki parasal sınırların, hukuki güvenlik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine uygun olarak kanunda açık, net, anlaşılır ve tereddüte yer vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Ancak doktrinde ve yargı kararlarında bu sınırların konu ve zaman bakımından uygulanmasına ilişkin çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Özellikle Anayasa Mahkemesi'nin son dönemde verdiği bazı kararlar, konunun açıklığa kavuşturulması bakımından önem taşımaktadır.

Anayasa Mahkemesi son dönemde idari yargıda parasal sınırlara ilişkin olarak verdiği üç kararında (AYM, E.2023/36, E.2023/81, E.2025/17) belirsizlikleri gidermeye çalışmıştır. İlk olarak, İYUK m.46/1-b'de yer alan ve her yıl yeniden değerlendirilmesine tabi tutulan 100 bin TL'lik temyiz sınırını, hangi tarihteki sınırın esas alınacağı kanunda belirtilmediği için Anayasa'nın 13.maddesine ve hak arama özgürlüğünü düzenleyen 36.maddesine aykırı bularak, iptal etmiş ve kararın yürürlüğünü dokuz ay ertelemiştir (AYM, E.2023/36, K.2023/142, 26.07.2023, R.G., 13.10.2023, 32338). Ayrıca Mahkeme, tutarı itibarıyla önemsiz-önemli olma ayrımı yaparak, tutarı itibarıyla önemsiz sayılabilecek bazı davalarda verilen kararların kesin olmasının hükmün denetlenmesini talep etme hakkına aykırılık teşkil etmediğini, tutar açısından önemli olan davalarda ise ilk kez davacılar aleyhine hüküm kuran bölge idare mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamamasının kişilere aşırı külfet yüklediği ve hükmün denetlenmesini talep etme hakkına orantısız bir sınırlama getirdiğini vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin davalar arasında tutar bakımından yaptığı bu ayrıma katılmak mümkün değildir. Çünkü dava konusu miktar ne olursa olsun, hükmün denetlenmesini talep hakkı (kanun yoluna başvurma hakkı), eşitlik ilkesi ve hak arama hürriyeti bakımından herkese tanınmalıdır.

İkinci kararında ise, Anayasa Mahkemesi İYUK m.45/1'deki beş bin TL'lik istinaf sınırına ve ek 1.maddesindeki parasal sınırların her yıl yeniden değerlendirilmesine ilişkin hükümleri Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir (AYM, E.2023/81,

* İzmir Ekonomi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı.

K.2023/184, 26.10.2023, R.G., 21.12.2023, 32406). Mahkeme kararında, beş bin TL'nin altında olan davalar yönünden, hükmün denetlenmesini talep etme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin keyfilğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir, öngörülebilir, ölçülü olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesi bu kararında da konusu belli bir miktarın altında olan davalar bakımından kanun yolunun kapalı olmasını Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Anayasa Mahkemesi istinafa tabi kararların belirlenmesine ilişkin parasal sınırın her yıl güncellenmesi nedeniyle hangi tarihteki parasal sınıra göre istinaf kanun yoluna başvurulabileceğinin kanunda belirli bir açıklıkta ve öngörülebilir bir şekilde düzenlenmemesinin kanunilik şartını taşımadığı gerekçesiyle bu iki hükmü Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı bularak, iptal etmiş ve yürürlüğünü dokuz ay ertelemiştir. Bunun üzerine İYUK ek 1.madde 28.07.2024 tarihli ve 7524 sayılı Kanun'la değiştirilerek, “*duruşma yapılmasının zorunlu olduğu davaların belirlenmesinde davanın açıldığı*”; “*istinaf veya temyiz yoluna başvurulabilecek kararların belirlenmesinde ise ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği*” tarihteki parasal sınırın esas alınacağı düzenlenmiştir. Ancak artan enflasyon karşısında, nihai karar tarihinin esas alınması davacılara ağır külfet yüklemiştir.

Son olarak, Anayasa Mahkemesi 11.02.2025 tarihli kararında, İYUK'un ek 1/2'de yer alan “*ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği*” ibaresini iptal etmiş ve kararın yürürlüğünü dokuz ay ertelemiştir (AYM, E.2025/39, K.2025/35, 11.02.2025, R.G., 06.03.2025, 32833). Mahkeme bu kararında, parasal sınırların güncellenirken dava konusu değerlerin enflasyonun etkilerinden arındırılmamasının, özellikle yargılamaların uzun sürdüğü durumlarda davacılara aşırı bir külfet yüklediği, bu durumun, davanın açıldığı tarihte geçerli olan parasal sınırlara göre istinafa veya temyize başvurulabilecek bir karara karşı, istinafa veya temyize başvurulması imkânını ortadan kaldırarak, hükmün denetlenmesini talep etme hakkına orantısız ve ölçüsüz bir sınırlama getirdiği gerekçesiyle, adli yargıda benzer bir düzenlemeyi iptal eden önceki kararlarıyla (AYM, E.2023/182, K.2024/203, 04.12.2024, R.G., 30.01.2025, 32798) paralel bir değerlendirme yaparak, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin bu kararı oldukça isabetlidir. Hak arama özgürlüğü bakımından dava açılırken, davacının davasının istinafa ya da temyize tabi olup olmadığını önceden bilmesi gerekir. Bu karar üzerine kanun koyucunun hukuki güvenlik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine uygun olarak “dava tarihi”nin esas alınması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapması hem hangi kanun yollarına başvurulabileceğinin önceden bilinmesini sağlayacak hem de enflasyon karşısındaki mağduriyetleri giderecektir.

Anahtar Kelimeler: İdari Yargı, Kanun Yolları, Parasal Sınır, İstinaf, Hükmün Denetlenmesini Talep Etme Hakkı.

An Evaluation of the Constitutional Court Decisions Regarding Monetary Thresholds in Administrative Jurisdiction

ABSTRACT

In administrative jurisdiction, there are monetary thresholds concerning hearings, cases resolved by a single judge, and appeal and cassation stages. Article 141 of the Constitution stipulates that cases should be concluded with minimal cost and as swiftly as possible. The implementation of these monetary thresholds, which were introduced to enhance the speed

and efficiency of the judiciary, transcends a mere procedural matter and is directly linked to the right of access to justice. Therefore, monetary thresholds in procedural law should be regulated in a manner that is clear, precise, comprehensible, and free from ambiguity, in accordance with the principles of legal certainty, clarity, and predictability. However, there remain various debates in both doctrine and judicial decisions regarding the application of these limits, particularly with respect to their scope and temporal applicability. Notably, certain recent decisions of the Constitutional Court play a crucial role in clarifying these issues.

Recently, in three decisions concerning monetary limits in administrative jurisdiction (AYM, E.2023/36, E.2023/81, E.2025/17), the Constitutional Court attempted to eliminate ambiguities. First, it annulled the TRY 100,000 appeal threshold stipulated in Article 46/1-b of the Code of Administrative Procedure (IYUK), which is subject to annual revaluation, on the grounds that the law does not specify which year's threshold should apply. The Court found this to be in violation of Article 13 of the Constitution and the right to legal remedies under Article 36, and postponed the enforcement of the annulment for nine months (AYM, E.2023/36, K.2023/142, 26.07.2023, R.G., 13.10.2023, 32338). Furthermore, the Court distinguished between cases based on their monetary value, stating that finalizing decisions in cases deemed insignificant in monetary terms does not violate the right to request judicial review. However, in cases of significant monetary value, the Court found that prohibiting appeals against a regional administrative court's first ruling against plaintiffs imposed an excessive burden on individuals and introduced a disproportionate restriction on their right to request judicial review. This monetary distinction made by the Constitutional Court is questionable, as the right to request judicial review (right to appeal) should be granted equally to all, regardless of the amount in dispute, in line with the principle of equality and the right to legal remedies.

In its second ruling, the Constitutional Court annulled the TRY 5,000 appeal limit in Article 45/1 of IYUK and the provision in Additional Article 1, which adjusts monetary limits annually based on revaluation rates, for being unconstitutional (AYM, E.2022/135, K.2023/30, 16.02.2023, R.G., 05.04.2023, 32154). The Court emphasized that any legal provision restricting the right to request judicial review in cases below TRY 5,000 should be clear, accessible, foreseeable, and proportionate to prevent arbitrariness. However, in this decision, the Constitutional Court did not find it unconstitutional that the legal remedy is unavailable for cases with a subject matter below a certain amount. It found that the lack of explicit and foreseeable regulation specifying which monetary limit applies when seeking appellate review violated the principle of legality under Articles 13 and 36 of the Constitution. The annulment was again postponed for nine months. In response, Additional Article 1 was amended by Law No. 7524, dated 28.07.2024, to specify that "*the monetary limit applicable to determining whether a hearing is mandatory is based on the date the case is filed, whereas for appeals or cassation, the limit is based on the date the first-instance or regional administrative court renders its final decision.*" However, given rising inflation, using the final decision date as the reference point has placed an excessive burden on plaintiffs.

Finally, in its decision dated 11.02.2025, the Constitutional Court annulled the phrase "*the date on which the first-instance or regional administrative court renders its final decision*" in Additional Article 1/2 of IYUK and postponed the enforcement of the annulment for nine months (AYM, E.2025/39, K.2025/35, 11.02.2025, R.G., 06.03.2025, 32833). The Court ruled that failing to adjust case values for inflation when updating monetary limits imposed an excessive burden on plaintiffs, particularly in prolonged trials, and that this

situation disproportionately and unreasonably restricted the right to request judicial review by effectively eliminating access to appellate or cassation procedures. The Court based its ruling on a previous decision annulling similar regulations in judicial jurisdiction (AYM, E.2023/182, K.2024/203, 04.12.2024, R.G., 30.01.2025, 32798). This decision by the Constitutional Court is highly appropriate. In terms of the right to legal remedies, plaintiffs should be able to know in advance whether their case is subject to appeal or cassation at the time of filing. In light of this ruling, the legislature should adopt a regulation ensuring that “*the date of filing the case*” is used as the reference point. This would enhance legal security, certainty, and foreseeability while also mitigating hardships caused by inflation.

Keywords: Administrative Jurisdiction, Legal Remedies, Monetary Limits, Appeal, Right to Request Judicial Review.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Gizli Soruşturma Yapan Adli Kolluk Görevlisinin Elde Ettiği Delillerin Hukuka Uygunluğunun Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Funda KAYA BOZOK*

ÖZET

Cumhuriyet savcısı ve emri altındaki adli kolluk marifetiyle gerçekleştirilen delillerin toplanması faaliyeti kapsamındaki işlemlerin büyük bir kısmı bireylerin hak ve hürriyetlerine müdahale edilmesini gerektirmektedir. Bu noktada temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla, suçun aydınlatılmasına yönelik kamu yararı ile bireyin temel hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerekmektedir. Nitekim temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran işlemler, Anayasa'nın 13. maddesinin bir gereği olarak sıkı şartlara bağlanmıştır. Bu işlemlerin büyük bir kısmı koruma tedbiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Koruma tedbirleri doğrudan veya dolaylı olarak delil elde etme yöntemleridir. Bunlardan temel haklara ciddi müdahale teşkil eden koruma tedbirlerinden biri, CMK m. 139'da düzenlenen gizli soruşturmacı görevlendirilmesidir. Bu tedbirin her suç için uygulanabilmesi mümkün olmayıp, kanunda belirli suçlar bakımından sınırlı olarak öngörülen bir katalog mevcuttur. Belirtilen suçlar dışında bu tedbirin uygulanması halinde, elde edilen deliller hukuka aykırı kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra, CMK'nın 139. maddesi dışında kalan suçlar açısından, kolluk görevlilerinin CMK'nın 160 ve devamı maddeleri çerçevesinde, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda ve genel yetkileri kapsamında, suç ve failini belirlemek ve suçla ilgili delilleri toplamak amacıyla suça azmettirmeden ve teşvik etmeden delil toplama faaliyetini icra etmesi mümkündür. Yargıtay kararlarında, bu tür işlemleri gerçekleştiren kolluk görevlisini "gizli soruşturmacı" değil, "gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisi" olarak adlandırmaktadır. Yargıtay içtihatlarında gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisinin suça teşvik etmeden veya azmettirmeden elde ettiği delillerin hukuka uygun olacağına hükmetmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında da gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisi kavramına yer verilmektedir. Bu yöntemle başvurulması halinde Yapılan değerlendirmelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. AİHM, bu yöntemin uygulanabilmesi için sınırların açıkça belirlenmiş ve güvence altına alınmış olması gerektiğini vurgulamaktadır. Aksi durumunda toplanan delillerin kamu yararının gerektirmesi halinde dahi kullanılamayacağı ve adil yargılanma hakkını riske atacağı belirtilmektedir. Yargıtay kararları, AİHM kararları ve CMK'daki düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisinin toplamış olduğu delillerin hukuka uygunluğu ve bu delillerin muhakemede değerlendirilebilirliği bakımından da bazı temel kriterlerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında gizli soruşturma yapan adli kolluk

* Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Usulü Hukuku Anabilim Dalı.

görevlisinin elde ettiği delillerin hukuka uygunluğu incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle gizli soruşturmacı ve gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisi ayrımı vurgulanacak ve akabinde mahkeme kararlarında belirtilen delillerin hukuka uygun olması için aranan temel kriterler çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gizli Soruşturmacı, Adli Kolluk, Hukuka Aykırı Delil, Temel Hak ve Özgürlükler, Adil Yargılanma Hakkı.

Evaluation of the Legality of the Evidence Obtained by the Judicial Law Enforcement Officer Conducting an Undercover Investigation

ABSTRACT

Most of the procedures carried out by the public prosecutor and the judicial police under his command within the scope of the collection of evidence require interference with the rights and freedoms of individuals. At this point, in order to protect fundamental rights and freedoms, the balance between the public interest in the elucidation of the crime and the fundamental rights and freedoms of the individual must be observed. As a matter of fact, the procedures limiting fundamental rights and freedoms are subject to strict conditions as a requirement of Article 13 of the Constitution. A large part of these procedures appear as protection measures. Protection measures are methods of obtaining evidence directly or indirectly. One of these protection measures, which constitutes a serious interference with fundamental rights, is the appointment of a secret investigator regulated under Article 139 of the Code of Criminal Procedure. It is not possible to apply this measure for every crime; there is a limited catalog stipulated in the law for certain crimes. In the event that this measure is applied for offenses other than those specified, the evidence obtained is deemed unlawful. In addition, for crimes other than Article 139 of the Criminal Procedure Code, it is possible for law enforcement officers to carry out evidence collection activities within the framework of Articles 160 et seq. of the Criminal Procedure Code, in line with the instructions of the public prosecutor and within the scope of their general powers, in order to determine the crime and its perpetrator and to collect evidence related to the crime, without instigating or encouraging the crime. In its decisions, the Court of Cassation refers to the law enforcement officer who performs such operations as “judicial law enforcement officer conducting undercover investigations”, not “undercover investigator”. In its jurisprudence, the Court of Cassation has ruled that the evidence obtained by a judicial law enforcement officer conducting an undercover investigation without inciting or instigating a crime will be lawful. The jurisprudence of the European Court of Human Rights (ECtHR) also includes the concept of a judicial law enforcement officer conducting an undercover investigation. It is seen that the assessments made in the event that this method is applied are dealt with within the framework of Article 6 of the European Convention on Human Rights. The ECtHR emphasizes that the limits for the application of this method must be clearly defined and guaranteed. Otherwise, it is stated that the evidence collected cannot be used even if the public interest requires it and that it would jeopardize the right to a fair trial. When the decisions of the Court of Cassation, the decisions of the ECtHR and the regulations in the Criminal Procedure Code are evaluated together, some basic criteria must be met in terms of the legality of the evidence collected by the judicial law enforcement officer conducting undercover investigations and the evaluability of this evidence in the proceedings. Within the scope of this study, the lawfulness

of the evidence obtained by the judicial law enforcement officer conducting an undercover investigation will be examined. In this context, firstly, the distinction between an undercover investigator and a judicial law enforcement officer conducting an undercover investigation will be emphasized, and then an evaluation will be made within the framework of the basic criteria required for the evidence specified in the court decisions to be lawful.

Keywords: Undercover Investigator, Judicial Law Enforcement Officer, Unlawful Evidence, Fundamental Rights and Freedoms, Right to a Fair Trial.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Görevsizlik Kararı ve Zorunlu Arabuluculuk İlişkisi Üzerine

  Dr. Öğr. Üyesi Sedat KAYA*

ÖZET

Türk hukukunda bazı uyuşmazlıklar bakımından dava açılmadan önce arabuluculuk yolunun denenmiş olması zorunluluğu öngörülmüştür. Dava şartı arabuluculuk kapsamındaki uyuşmazlıklarda söz konusu yola başvurulmadan dava açılmışsa herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi gerekir (HUAK m. 18A/f.2). Bu husus özel dava şartı niteliğindedir.

Kanun koyucu, dava şartı arabuluculuğun kapsamını belirlerken, görev (TKHK m. 73/A), dava konusu (TTK m. 5/A), talep sonucunu (İş. M. K. m. 3) esas almıştır. Bu çerçevede, talep sonucu, dava konusunun aslî bütünleyici bir unsurdur ve dava konusuna göre de geniş ölçüde görev kuralları belirlenir. Mahkeme önüne gelen uyuşmazlığın dava şartı arabuluculuk kapsamında kalıp kalmadığını belirlemek için öncelikle dava konusunu incelemek zorundadır. Bu belirlemeye göre de ilk olarak derdest davada görevli olup olmadığını inceler.

Gelinen bu noktada, kanaatimizce, HUAK m. 18A/f.2 c. son düzenlemesinde örtülü bir boşluk bulunmaktadır. Zira bu düzenlemenin lafzı, amacına oranla çok geniştir. Kanun koyucu, arabuluculuk dava şartını ancak görevli mahkemenin inceleyebileceği şeklindeki sınırlandırıcı istisnai kuralı gözden kaçırmıştır. Tespit edilen bu örtülü boşluğun düzenlemenin amacına uygun bir ilave ile sınırlandırılması gerekir. Bu durumda düzenlemenin lafzı içinde kalan ve fakat amacına aykırı olan görev, kesin yetki, taraf ehliyeti, dava ehliyeti, yargı yolunun caiz olması gibi durumların hariç tutulması ve düzenlemenin uygulama alanının daraltılması gerekir (HMK m. 114). Bunun için de amaca uygun sınırlama yorum yöntemine başvurulmalıdır. Şu hâlde, HUAK m. 18A/f.2 düzenlemesinde yer alan “herhangi bir işlem yapılmaksızın” ibaresinin “davanın esasına ilişkin herhangi bir işlem yapılmaksızın” biçiminde yorumlamak mümkündür. Böylece mahkemece öncelikle genel dava şartları incelenecek ve daha sonra da dava şartı arabuluculuk meselesi değerlendirilecektir.

Uygulamada ortaya çıkan diğer bir hukuki sorun, davanın açıldığı mahkemece görevsizlik kararı verilmesinden sonraki bir aşamada arabuluculuk dava şartının tamamlanıp tamamlanamayacağıdır. Kanaatimizce, dava şartlarının davanın açıldığı tarihe göre belirleneceğinden ve görevli mahkemeye gönderilen davanın da yeni bir dava olmadığından hareketle arabuluculuk dava şartının tamamlanamayacağını kabul etmek aşırı şekilci bir yorumdur. Zira usul kurallarının temelinde kamusal ve bireysel menfaatlerin korunması amacı

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

bulunur ve bu kuralların çok katı biçimde uygulanması düzenlemenin amacıyla çelişir. Ayrıca bu aşırı şekilci yorum, davacının HMK m. 20 imkanından yararlanmasını da engellemektedir. Böyle bir sonuç ise kişilerin mahkemeye erişim hakkını engeller.

Ayrıca usuli sorunların çözümünde usul ekonomisi ilkesi de göz önüne alınmalıdır. Arabuluculuk sürecinin başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen katı ve şekilci bir yorumla tarafları tekrar bu sürece zorlamak gereksiz emek, masraf ve zaman kaybına sebep olacaktır. Şu hâlde, davanın açıldığı mahkemece görevsizlik kararı verilmesinden sonraki bir aşamada arabuluculuk dava şartının tamamlanabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dava Şartı Arabuluculuk, Görev, Amaca Uygun Sınırlama, Aşırı Şekilci Yorum, Usul Kuralları.

On the Relationship Between the Decision of Incompetence and Mandatory Mediation

ABSTRACT

Turkish law stipulates that mediation must be tried before filing a lawsuit for some disputes. In disputes within the scope of mediation as a condition for litigation, if the lawsuit is filed without applying to this procedure, the lawsuit should be dismissed procedurally due to the lack of a condition for litigation without any action (Art. 18A/f.2 of the CPL). This issue is a special litigation requirement.

While determining the scope of mediation as a condition for litigation, the legislator has taken the duty (Art. 73/A of the CPL), the subject matter of the lawsuit (Art. 5/A of the TCC), and the outcome of the claim (Art. 3 of the Labour Law) as basis. Within this framework, the outcome of the claim is an essential integral element of the subject matter of the case, and the rules of jurisdiction are broadly determined according to the subject matter of the case. In order to determine whether the dispute before the court is within the scope of mediation as a condition of litigation, the court must first examine the subject matter of the lawsuit. According to this determination, the court shall first examine whether it has jurisdiction in the pending case.

At this point, in our opinion, there is an implicit gap in the last provision of Art. 18A/f.2 c. of the CLA. This is because the wording of this provision is too broad compared to its purpose. The legislator has overlooked the limiting exceptional rule that only the competent court can examine the mediation litigation requirement. This implicit gap should be limited with an addition in accordance with the purpose of the regulation. In this case, situations that are within the wording of the regulation but contrary to its purpose, such as duty, absolute jurisdiction, party capacity, capacity to sue, and the permissibility of the judicial remedy, should be excluded and the application area of the regulation should be narrowed (Art. 114 of the CCP). For this purpose, the limitation interpretation method appropriate to the purpose should be applied. In this case, it is possible to interpret the phrase ‘without taking any action’ in Article 18/A/f.2 of the CLC as ‘without taking any action on the merits of the case’. Thus, the court shall first examine the general conditions of the lawsuit and then evaluate the mediation as a condition of the lawsuit.

Another legal problem that arises in practice is whether the mediation case requirement can be completed at a stage after the court decides to dismiss the case. In our opinion, it is an excessive formalist interpretation to accept that the mediation litigation requirement cannot be completed on the grounds that the litigation requirements are determined according to the

date of filing of the lawsuit and that the case sent to the court with jurisdiction is not a new lawsuit. This is because procedural rules are based on the purpose of protecting public and individual interests, and the strict application of these rules contradicts the purpose of the regulation. Moreover, this overly formalist interpretation also prevents the plaintiff from benefiting from Article 20 of the CCP. Such a result hinders the right of access to the court.

In addition, the principle of procedural economy should be taken into consideration in solving procedural problems. Despite the failure of the mediation process, forcing the parties to this process again with a strict and formalist interpretation will cause unnecessary labour, expense and loss of time. In this case, it can be said that the mediation litigation requirement can be completed at a stage after the court where the lawsuit is filed decides on the lack of jurisdiction.

In addition, the principle of procedural economy should be taken into consideration in solving procedural problems. Despite the failure of the mediation process, forcing the parties to this process again with a strict and formalist interpretation will cause unnecessary labour, expense and loss of time. In this case, it can be said that the mediation litigation requirement can be completed at a stage after the court decides on the lack of jurisdiction.

Keywords: Mediation, Duty, Purposeful Limitation, Excessive Formalist Interpretation, Rules of Procedure.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Tanık Koruma Tedbirlerinin Ceza Muhakemesinde Adil Yargılanma Hakkına Etkisi

  Dr. Öğr. Üyesi Zeliha KILIÇPARLAR*

ÖZET

Ceza muhakemesi sürecinde tanıkların beyanları, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır. Ancak, tanığın tehdit altında olması veya taraflardan zarar görme ihtimalinin bulunması gibi durumlarda tanığın ifade vermesi güçleşebilmektedir. Bu sebeple, birçok ülkede, organize suçlar, terör suçları gibi bazı suçlarla ilgili davalarda, tanıkların güvenliğinin sağlanması amacıyla birtakım tanık koruma tedbirleri düzenlenmiştir. Öte yandan, ceza muhakemesinin en temel ilkelerinden biri adil yargılanma hakkıdır. Bu hak, gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesi gerekse Anayasası'nın 36. maddesinde düzenlenmiştir. Adil yargılanma hakkı, bünyesinde savunma hakkını, silahların eşitliği ilkesini ve çelişmeli yargılama hakkını da kapsamaktadır. Bu bağlamda tanık koruma tedbirleri ve sanığın adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği önem teşkil etmektedir. Tanığın kimliğinin gizlenmesi, tanığın teknik araçlarla sesi ve görüntüsü değiştirilerek dinlenmesi, güvenli bir yerden ifade vermesi gibi usullerle tanığın korunmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

Türkiye'de tanık koruma tedbirleri, Tanık Koruma Kanunu (TTK) ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. Buna göre, tanığın can güvenliğinin sağlanmasının zorunlu olduğu hallerde tanıklar hakkında şu tedbirler uygulanabilir: "Kimliğin gizlenmesi, ses ve görüntünün değiştirilmesi, tanığın uzaktan dinlenmesi, güvenli ikamet yerinin sağlanması". Özellikle terörle mücadele davalarında sıklıkla kullanılan tanık koruma tedbirleri, sanığın tanığı sorgulama hakkını kısıtlaması, adil yargılanma açısından önemli sorunlar doğurmaktadır. Bu sebeple, tanık koruma tedbirleri uygulanırken, savunma hakkı ile tanığın korunması arasındaki dengenin korunmasına dikkat etmek gerekmektedir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına baktığımızda, tanık koruma uygulamalarının sanığın adil yargılanma hakkını ihlal etmemesi gerektiği de ifade edilmiştir. Ancak, yine de uygulamada bazı temel sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilkinin gizli tanıkların verdiği ifadelerin sanık tarafından doğrudan sorgulanamama imkanının olmaması ve bu sebeple, savunma hakkının kısıtlandığı şeklinde ifade edebiliriz. Yine AİHM içtihatlarına göre, yalnızca gizli tanık beyanlarına dayanan mahkumiyet hükümleri adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir. Bu bağlamda, AİHM, Doorson v. Netherlands (1996) kararında, AİHM, sanığın mahkumiyetinde gizli tanık beyanlarının tek başına belirleyici olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Yine, Van Mechelen v. Netherlands (1997) kararında ise

* Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

tanığın sorgulanamaması durumunda, savunmanın adil yargılanma hakkının ihlaledildiği belirtilmiştir. Ayrıca Al-Khawaja and Tahery v. UK (2011) kararında ise, tanığın sorgulanamaması durumunda mahkumiyet hükmünün yalnızca gizli beyanlara dayanması durumunda, AİHS'ye aykırılık teşkil ettiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında yalnızca gizli tanık beyanlarına dayalı, destekleyici deliller olmadan mahkumiyet hükmü için yeterli olmadığı söylenmiştir. Yine Yargıtay kararlarında da gizli tanık ifadeleri mahkumiyet için “tek veya belirleyici delil” olarak kullanılmaması gerektiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak, önemli bir güvenlik mekanizması olan tanık koruma tedbirleri ancak sanığın savunma hakkını ihlal etmeyecek, adalet ile güvenlik arasındaki dengeyi bozmayacak şekilde uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Adil Yargılanma, Tanık, Gizli Tanık, Sanık Hakları, Ceza Yargılaması.

The Effect of Witness Protection Code on the Right to A Fair Trial in Criminal Procedure

ABSTRACT

In criminal proceedings, the statements of witnesses play an important role in revealing the material truth. However, it may be difficult for a witness to testify in cases where the witness is under threat or is likely to be harmed by the parties. For this reason, in many countries, certain witness protection measures have been regulated in order to ensure the safety of witnesses in cases related to certain crimes such as organised crime and terrorist crimes. On the other hand, one of the most fundamental principles of criminal procedure is the right to a fair trial. This right is regulated both in Article 6 of the European Convention on Human Rights (ECHR) and Article 36 of the Constitution. The right to a fair trial includes the right to defence, the principle of equality of arms and the right to a contradictory trial. In this context, witness protection measures and whether the defendant's right to a fair trial has been violated are important. Regulations have been introduced for the protection of witnesses through procedures such as concealing the identity of the witness, listening to the witness by changing his/her voice and image with technical means, and testifying from a safe place.

In Turkey, witness protection measures are regulated under the Witness Protection Law and the Code of Criminal Procedure. Accordingly, in cases where it is mandatory to ensure the safety of the witness, the following measures may be applied to witnesses: ‘concealment of identity, alteration of audio and video, remote listening of the witness, provision of a safe place of residence’. Witness protection measures, which are frequently used especially in anti-terrorism cases, cause significant problems in terms of fair trial as they restrict the defendant's right to question the witness. For this reason, when applying witness protection measures, it is necessary to pay attention to maintaining the balance between the right to defence and the protection of the witness. Indeed, when we look at the ECtHR judgements, it is also stated that witness protection practices should not violate the defendant's right to a fair trial. However, it is still observed that some fundamental problems arise in practice. The first of these is that the statements given by secret witnesses cannot be directly questioned by the defendant and therefore, the right to defence is restricted. Again, according to the case law of the ECtHR, convictions based solely on secret witness statements violate the right to a fair trial.

In this context, in *Doorson v. Netherlands* (1996), the ECtHR emphasised that the statements of secret witnesses alone should not be decisive in the conviction of the accused. Again, in *Van Mechelen v. Netherlands* (1997), it was stated that the defence's right to a fair trial was violated if the witness could not be questioned. Furthermore, in *Al-Khawaja and Tahery v. UK* (2011), it was emphasised that if the conviction is based solely on confidential statements, it is contrary to the ECHR. Similarly, in the decisions of the Constitutional Court, it has been stated that a conviction based solely on secret witness statements, without supporting evidence, is not sufficient for a conviction. The Court of Cassation has also stated that secret witness statements should not be used as the 'sole or decisive evidence' for conviction. In conclusion, witness protection measures, which are an important security mechanism, should only be applied in a way that does not violate the defendant's right to defence and does not disrupt the balance between justice and security.

Keywords: Fair Trial, Witness, Anonymous Witness, Defendant's Rights, Criminal Procedure.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Basit Yargılama Usûlünde Delillerin İbrazına Dair Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Cansu KORKMAZ*

ÖZET

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda, yazılı yargılama usûlü ile basit yargılama usûlü öngörülmüştür. Kanun'da esas itibariyle yazılı yargılama usûlü ayrıntılı olarak düzenlenmiş (HMK m. 118-186) olmasına karşılık, basit yargılama usûlünün ayırıcı özelliklerine dair hükümlere yer verilmiştir (HMK m. 316 vd.). Basit yargılama usûlü, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda belirtilen ve diğer kanunlarda açıkça zikredilen dava ve işler için öngörülmüştür.

Basit yargılama usûlü, daha kısa ve daha basit bir inceleme ile sonuçlanmasında yarar bulunan dava ve işler için kabul edildiğinden, davanın temel aşamaları bu yargılama usûlünün amacı ve işlevi doğrultusunda düzenlenmiştir. Basit yargılama usûlünde, ikinci dilekçe verme imkânı olmadığından, delillerin gösterilmesi ve belge niteliğindeki delillerin dilekçelere eklenerek ibraz edilmesi, başka yerden getirilecek belgelere dair açıklama yapılması önem teşkil eder. Basit yargılama usûlünde, yazılı yargılama usûlünde olduğu gibi tarafların dilekçelerinde tüm delillerini ilişkin oldukları vakıalara da işaret etmek suretiyle belirtmeleri gerektiği aranmıştır. Bununla birlikte, ilgili madde gerekçesinden de anlaşıldığı üzere basit yargılama usûlünün amacına uygun olarak kısa sürede delillerin toplanarak incelenebilmesi amacıyla, tarafların ellerinde bulunan delilleri dilekçelerine eklemeleri, başka yerden getirilecek belgelere ve dosyalara ilişkin bilgilere yer vermeleri öngörülmüştür (HMK m. 318).

Yazılı yargılama usûlü bakımından ön inceleme duruşmasına dair davetiyede, taraflarca dilekçelerde belirtilmesine karşın ibraz edilmeyen delillerin sunulması veya başka yerden getirilecek belgelere ilişkin açıklama yapılması için iki haftalık sürenin bulunduğu yer verilir (HMK m. 139/I, ç). Bu süre içerisinde gereğinin yapılmaması hâlinde, tarafların ilgili delile dayanmaktan vazgeçmiş sayılmalarına mahkemece karar verilir (HMK m. 140/V). Buna göre basit yargılama usûlü, tarafların eksik bıraktıkları belge niteliğindeki delilleri sunmaları için dilekçeler aşamasından sonra süre verilip verilmeyeceği yönüyle yazılı yargılama usulünden ayrılır. Zira basit yargılama usûlünde delillerin ibrazı özel olarak düzenlenmiş ve yazılı yargılama usûlünün aksine tarafların dilekçelerinde gösterdiği ancak sunmadığı belgeleri dilekçeler aşamasından sonra sunmaları veya başka yerden getirilecek belgelere dair açıklama yapmaları için bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu durumda, basit yargılama usûlüne tâbi davalarda tarafların dilekçelerine eklemedikleri veya başka yerden

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

getirilmesine dair açıklama yapmadıkları belge ve dosyalarını sunmaları yönünden, sonradan delil gösterilmesine ilişkin hükmün (HMK m. 145) değerlendirilmesi gerekir.

Basit yargılama usûlüne tâbi olan davalar yönünden delillerin ibrazı mevzuatta açıkça öngörülmesine rağmen, uygulamada tarafların dilekçelerinde gösterdikleri ancak sunmadıkları belge mahiyetindeki delilleri ibraz etmeleri ya da başka yerden getirilmesine dair bilgi vermeleri amacıyla iki hafta süre verildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, aksi yönde yargı kararları olmakla birlikte, basit yargılama usûlünde dilekçeler aşamasından sonra bu şekilde süre verilmesine dair yargı kararları da bulunmaktadır. Basit yargılama usûlünde hüküm bulunmayan hâllerde, yazılı yargılama usûlünün uygulanacağı öngörülmüş (HMK m. 322/I) olsa da bu yargılama usûlünde delillerin ibrazı açıkça düzenlenmiştir. O hâlde, basit yargılama usûlünün amacı, yazılı yargılama usûlünden ayrılan özellikleri, yargılamanın makûl sürede tamamlanması yönünden delillerin ibrazının önemi dikkate alındığında, basit yargılama usûlünde dilekçeler aşamasından sonra taraflara delillerini ibraz için süre verilmesine dair yargı kararlarının değerlendirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Basit Yargılama Usûlü, Delil, Delillerin İbrazı, Ön İnceleme, Süre.

Evaluation of Judicial Decisions on the Submission of Evidence in the Simple Jurisdictional Procedure

ABSTRACT

The Code of Civil Procedure foresees the written jurisdictional procedure and the simple jurisdictional procedure. Although the law primarily regulates the written jurisdictional procedure in detail (HMK Art. 118-186), it also includes provisions that define the distinguishing features of the simple jurisdictional procedure (HMK Art. 316 et seq.). The simple jurisdictional procedure is foreseen for the cases and affairs specified in the Code of Civil Procedure and mentioned explicitly in other laws.

Since the simple jurisdictional procedure is adopted for cases and affairs that are deemed advantageous to be concluded through a shorter and simpler examination, the fundamental stages of the case are arranged in line with the purpose and function of this procedure. In the simple jurisdictional procedure, since there is no possibility to submit a second petition, it is important to present evidence and submit documentary evidence by attaching it to the petitions, and to provide an explanation regarding documents to be obtained from external sources.

In the simple jurisdictional procedure, as in the written jurisdictional procedure, the parties are required to specify all of their evidence in their petitions, referencing the facts to which they pertain. Moreover, as understood from the justification of the relevant article, in line with the purpose of the simple jurisdictional procedure, which aims to collect and examine evidence in a short period, it is envisaged that the parties attach the evidence they possess to their petitions and provide information regarding documents and files to be obtained from other sources (HMK Art. 318).

In the written jurisdictional procedure, the invitation for the preliminary hearing states that there is a two-week period for the submission of evidence that was indicated in the petitions but not yet presented, or for providing an explanation regarding documents to be obtained from other sources. (HMK Art. 139/I, ç). If the necessary actions are not taken within this period, the court decides that the parties are deemed to have waived reliance on the

relevant evidence (HMK Art. 140/V). In this regard, the simple jurisdictional procedure differs from the written jurisdictional procedure in terms of whether a period will be granted after the petition stage for the parties to submit documentary evidence that they have failed to provide, as in the simple jurisdictional procedure, the presentation of evidence is specifically regulated, and unlike the written jurisdictional procedure, no provision is made for the parties to submit documents they indicated in their petitions but did not present, or to provide an explanation regarding documents to be obtained from other sources, after the petition stage. In this case, it is necessary to evaluate the provision regarding the subsequent submission of evidence (HMK Art. 145) in cases subject to the simple jurisdictional procedure, in which the parties did not attach documents or files to their petitions or provide an explanation regarding those to be obtained from other sources.

Although the presentation of evidence is clearly foreseen in the legislation for cases subject to simple jurisdictional procedure, in practice it is observed that the parties are given a period of two weeks to present the documentary evidence that they have indicated in their petitions but have not submitted, or to provide information regarding documents to be obtained from other sources. In this regard, although there are judicial decisions to the contrary, there are also judicial decisions granting such time after the petition stage in the simple jurisdictional procedure. Although it is foreseen that the written jurisdictional procedure will be applied in cases where no provision exists in the simple jurisdictional procedure (HMK Art. 322/I), the presentation of evidence is clearly regulated in this jurisdictional procedure. Therefore, considering the purpose of the simple jurisdictional procedure, its characteristics that distinguish it from the written jurisdictional procedure, and the importance of presenting evidence for the completion of the trial within a reasonable time, it is necessary to evaluate judicial decisions regarding the granting of a period for the parties to submit their evidence after the petition stage in the simple jurisdictional procedure.

Keywords: Simple Jurisdictional Procedure, Evidence, Presentation of Evidence, Preliminary Examination, Time.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Kat Mülkiyeti Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasına İlişkin Sorunlar

  Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KUTLU DOĞAR*

ÖZET

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununa, 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 18/B maddesi eklenmiştir. Buna göre kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartı olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmada kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk uygulamasına ilişkin sorunlara temas edilip çözüm önerileri sunulması ve konunun tartışmaya açılması hedeflenmektedir.

Anılan düzenleme ile herhangi bir kısıtlamaya yer verilmeksizin kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda arabuluculuk dava şartı olarak düzenlenmiştir. Kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıkların bu yolla çözüme kavuşturulabilmesi için, bunun tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden olması gerekir (HUAK m. 1). Bunlar, tarafların mahkeme kararına gerek olmadan bir hukuki sonuç elde edebilecekleri uyuşmazlıklardır. Kat mülkiyetinden kaynaklanan tüm davalar tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri nitelikte değildir. Örneğin hâkimin müdahalesi davası, arsa payının düzeltilmesi gibi davalar buna örnek gösterilebilir.

Kat Mülkiyeti Kanunu; klasik kat mülkiyeti ve toplu yapıları düzenlemektedir. Klasik kat mülkiyeti anagayrimenkul parseli üzerine inşa edilen anayapılar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Toplu yapılar ise iki türdür. Tek parsel toplu yapılarda bir parselde birden fazla blok veya blok niteliğinde olmayan yapılar bulunur. Komşu parsel toplu yapılarda ise birden fazla parsel söz konusudur. Bu parsellerden bazılarında bloklar, bazılarında blok niteliğinde olmayan yapılar veya her ikisi karma şekilde bulunabilir.

Kat Mülkiyeti Kanunu Ek m. 1 hükmüne göre bu kanundan doğan davalarda görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. Klasik kat mülkiyeti ve tek parsel toplu yapılarda görev açısından bu bağlamda sorun yaşanmazken, komşu parsel toplu yapılara ilişkin uyuşmazlıklar çoğunlukla asliye hukuk mahkemesinde görülmektedir. Bunun sebebi ise Kanunda yer almamasına rağmen, “toplu yapı şerhi” diye adlandırılan bir uygulamanın gelişmiş olmasıdır. Buna göre komşu parsel toplu yapılarda tapu kütüğünde bu belirtme olmadığı takdirde uyuşmazlığın kat mülkiyetine tabi olmadığı ve genel hükümlere göre çözülmesi gerektiği yerleşik Yargıtay uygulaması haline gelmiştir. Bu halde temelinde kat mülkiyetinden kaynaklanan bir uyuşmazlık olmasına rağmen toplu yapı şerhi belirtmesi olmadığı için zorunlu dava şartı arabuluculuğa da tabi olmadığı sonucu çıkartılabilir. Örneğin bir parselde

* Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

yer alan fakat tüm parsel kat maliklerinin kullanımına tahsis edilmiş bir havuzun ortak giderlerinden kaynaklanan uyuşmazlık Kat Mülkiyetine Kanununa göre çözüme kavuşturulması gerekirken, tapuda anılan belirtme olmadığından genel hükümlere göre çözüleceği sonucuna varılmaktadır.

Diğer bir sorun taraf teşkilinde ortaya çıkmaktadır. Zira Kat Mülkiyeti Kanunundan kaynaklanan sorunlar sadece iki kat maliki arasında ortaya çıkmamaktadır. Bazı konular tüm kat maliklerini ilgilendirmektedir. Diğer yandan yöneticinin tüm kat malikleri adına taraf olabileceği davalar olduğu gibi mutlaka kat maliklerinin davaya dahil olmasını gerektiren uyuşmazlıklar da mevcuttur. Örneğin gürültü nedeniyle veya üst balkondan aşağıya halı silkelemek gibi uyuşmazlıklar, alt ve üst katta oturan kat malikleri arasındaki bir uyuşmazlık olup bu iki kat malikinin katılımı ile arabulucuya başvurulmasında herhangi bir tereddüt yaşanmazken; yönetim planının değiştirilmesi veya ortak yerlere el atmanın önlenmesi gibi tüm kat maliklerini ilgilendiren konularda veya yöneticinin kanuni temsil yetkisine dayalı olarak tüm kat malikleri adına dava açabileceği hallerde taraf teşkilinin nasıl sağlanacağı konusunda tereddütler yaşanmaktadır. Zira bazı toplu yapılarda binlerce kat maliki bulunmaktadır. Tüm kat maliklerini bir araya getirebilmek çoğu zaman mümkün değildir.

Kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıkların, dava açılmadan dostane ve barışçıl yollara çözülmesi elbette istenen bir durumdur. Ancak Kanunda kapsamın bu kadar geniş tutulması yeni soru işaretlerini de beraberinde getirmiştir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri uyuşmazlıkların kapsamına hangi davaların dahil olacağı belirsizdir. Kanımızca kat mülkiyetinden kaynaklanan ve arabulucuya başvurulabilecek uyuşmazlıklar, genel gider borcunun ödenmemesi gibi alacak davaları ile iki kat maliki arasındaki anlaşmazlıklardan doğan sorunlarla sınırlı olmalıdır. Diğer davalar ihtiyari arabuluculuğa tabi olmalıdır. Öte yandan yürürlükteki düzenlemelerde bu yönde bir sınırlamaya yer verilmediğinden ve kat mülkiyetinden doğan tüm davalar bakımından arabulucuya başvurmak dava şartı olarak düzenlendiğinden bu usule uyulması halihazırda zorunlu görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kat Mülkiyeti Kanunu, Toplu Yapılar, Klasik Kat Mülkiyeti, Arabuluculuk, Dava Şartı.

Problems Related to Mediation as Condition of Litigation in Condominiums

ABSTRACT

Article 18/B was added to the Law on Mediation in Civil Disputes (LMCD) with the Law No. 7445 named Law of Amendments of Bankruptcy Law and Certain Laws. Accordingly, in disputes arising from condominium ownership, applying to a mediator is regulated as a condition for litigation. The aim of this study is to refer to the problems by application of mediation as a condition of litigation in disputes arising from condominium ownership and offer some solutions.

Mediation is regulated as a condition of litigation in disputes arising from condominiums without any restrictions. Only disputes which can be resolved in this way, are works that the parties can freely dispose of (LMCD Art. 1). These are disputes in which the parties can obtain a legal result without the need of a court decision. In cases such as the judge's intervention case and the correction of land share the parties cannot freely dispose of.

The Condominium Law regulates classical condominiums and mass buildings. Classical condominiums are preserved in the form of main building built on the main real estate separation. Mass buildings are two types. In single-parcel mass buildings, there are more than one block or villas in a parcel. In neighboring parcel mass buildings, there are more than one parcels. Some of these parcels can have blocks, some have villas or both.

The competent court for cases arising from this law is the civil court of peace. There is no problem in classical condominiums and single-parcel mass buildings. Neighboring parcels are mostly heard in the civil court of first instance. Because there is a practice called “mass building commentary”. If there is no such indication in the land registry of neighboring parcel mass buildings, the dispute must be resolved with general provisions. It can be said if there is no annotation, mediation does not require. For example, while a dispute arising from the common expenses of a pool located in a parcel but allocated for the use of all parcel owners will be resolved according to general provisions.

Problems arising from the Condominium Law do not only arise between two apartment owners. Some issues concern all apartment owners. In some cases the manager can be a party on behalf of all the apartment owners. Disputes such as noise or shaking the carpet from the upper balcony are disputes between the apartment owners living on the lower and upper floors, and there is no hesitation in applying to the mediator with the participation of these two flat owners. But in some cases, it isn't clear. Such as the change of the management plan, the prevention of encroachment on common areas, or in cases where the manager can file a lawsuit on behalf of all apartment owners based on his legal representation authority. There are thousands of apartment owners in some mass buildings. It is often not possible to bring all the apartment owners together.

It is certainly desirable that disputes arising from condominiums be resolved without filing a lawsuit. However, the scope of the Law is so wide. It is also unclear in which cases the parties can freely dispose. In our opinion, disputes arising from condominium that can be applied to mediation should be limited to receivables such as non-payment of general expense debts and problems arising from disagreements between two apartment owners. Other cases should be subject to voluntary mediation. On the other hand, since there is no restriction in the current regulations and since applying to a mediator is regulated as a condition of action for all cases arising from condominium ownership, it is currently mandatory to comply with this procedure.

Keywords: Condominium Law, Mass Buildings, Classical Condominium, Mediation, Condition of Litigation.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

İcra ve İflas Kanunu ile Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Yer Verilen Haciz Hükümlerinin Kamu Alacaklarının Ayrıcalığı Bakımından Karşılaştırması

  Dr. Öğr. Üyesi Arzu LALOĞLU*

ÖZET

Kamu alacakları devletin kamu tüzel kişiliğinden ve egemenlik hakkından doğan ayrıcalıklı ve özellik taşıyan alacaklardır. Kamu yararına hizmet eden kamu alacaklarının cebren tahsiline ilişkin hükümler özel alacaklara ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nda (İİK) değil Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da (AATUHK) düzenlenmiştir. Bunun sebebi olarak AATUHK'un gerekçesinde kamu hizmetlerinin devamlı olarak işleminin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını teşkil eden vergi resim, harç vb. kamu idarelerinin her türlü gelirin belli süreler içinde ve kısa zamanda tahsili zarureti gösterilmiştir. Kamu alacaklarının daha ayrıcalıklı görülmesinden ötürü AATUHK'da hem kamu alacaklarını koruma yöntemleri öngörülmüş, hem icra işlemlerini yapmaya yetkili makam alacaklı olan idarenin kendisi olarak belirlenmiş, hem de kamu alacaklarını önceleyen bazı ilkelere yer verilmiştir. Haciz ise borçlunun borcuna yetecek miktarda malının satılarak alacaklının alacağına ödenmesidir. Haciz ile borcunu vadesinde ödemeyen borçlunun beyan ettiği veya icra işlerini yürüten merci tarafından tespit edilen borcunu karşılamaya yetecek malvarlığı üzerindeki hukuki ve fiili yetkileri sınırlanmaktadır. Haciz ister İİK'da düzenlensin, ister AATUHK'da düzenlensin temel hak ve hürriyetlere özellikle de mülkiyet hakkına bir müdahaleyi beraberinde getirmektedir. Temel hak ve hürriyetlere müdahale teşkil eden haciz müessesesinde özel alacaklarla kamu alacakları arasında bir ayırım yapıp yapılmadığının belirlenmesi bakımından çalışmamızda İİK ve AATUHK karşılaştırması yapılarak kamu alacaklarının ayrıcalıklı olmasının haciz bakımından da geçerli olup olmadığı ortaya koyulacaktır. Çalışmada ilk olarak kamu alacaklarının özel alacaklardan farklı olarak AATUHK'da düzenlenmesinin amacına yer verilecek, sonra AATUHK ve İİK'nin hacze ilişkin hükümleri karşılaştırılarak aralarındaki farklar ortaya koyulacak daha sonra bu farklılığın kamu alacaklarının ayrıcalıklı olmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığı ve aynı zamanda kamu alacaklarının ayrıcalıklı olmasından ötürü hacze ilişkin olarak AATUHK'a özellikli hükümler getirilmesinin gerekip gerekmediği değerlendirilecektir. Bu değerlendirme yapılırken 2023 yılında 7445 sayılı Kanun ile İİK'ya getirilen düzenlemeler olan taşkın haciz yasağı, konutta haciz, kişisel eşyalara yönelik haciz gibi hükümlerin kamu alacaklarına ilişkin hacizlerde uygulanabilirliği de tartışılacaktır.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı.

Anahtar Kelimeler: Kamu Alacakları, Özel Alacaklar, Haciz, Kamu Alacağı Özel Alacak Ayrımı, Kamu Alacaklarının Ayrıcalıklı Olması.

Evaluation of the Attachment Provisions of the Enforcement and Bankruptcy Code and the Procedure Code for Collection of Public Receivables in Terms of the Privilege of Public Receivables

ABSTRACT

Public receivables are privileged and specialised receivables arising from the public legal personality and sovereignty of the state. The provisions on the collection of public receivables that serve the public interest by force are regulated in the Procedure Code for the Collection of Public Receivables (PCCPR), not in the Enforcement and Bankruptcy Code (EBC) on private receivables. The reason for this is shown in the justification of the PCCPR as the necessity of the continuous operation of public services and the necessity of collecting all kinds of revenues of public administrations such as taxes, duties, fees, etc., which constitute the return for these services, within certain periods and in a short time. Since public receivables are considered to be of higher priority, the PCCPR provides for methods to protect public receivables, determines the competent authority to carry out enforcement proceedings as the creditor administration itself, and includes some principles that gives privilege public receivables. Attachment is the payment of the creditor's receivables by selling the debtor's property sufficient for the debt. Attachment limits the legal and de facto powers of the debtor who fails to pay his debt on time, on the assets sufficient to meet the debt declared by the debtor or determined by the authority conducting the enforcement proceedings. Whether attachment is regulated under the EBC or the PCCPR, it entails an interference with fundamental rights and freedoms, especially the right to property. In order to determine whether there is a distinction between private receivables and public receivables in the attachment procedure, which constitutes an interference with fundamental rights and freedoms, our study will compare the EBC and the PCCPR to determine whether the privilege of public receivables is also valid in terms of attachment. In the study, firstly, the purpose of regulating public receivables differently from private receivables in the PCCPR will be given, then the provisions of the PCCPR and the EBC regarding attachment will be compared and the differences between them will be revealed, and then it will be evaluated whether this difference arises from the privilege of public receivables and at the same time whether public receivables should be privileged in the provisions regarding attachment. While making this evaluation, the applicability of the provisions such as the prohibition of overreaching attachment, attachment at the residence, and attachment of personal belongings, which were introduced to the EBC with the Law No. 7445 in 2023, in the attachments related to public receivables will also be discussed.

Keywords: Public Receivables, Private Receivables, Attachment, Distinction Between Public Receivables and Private Receivables, The Privilege of Public Receivables.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Ücretine İlişkin Sorunlar

  Dr. Öğr. Üyesi Nagehan OKUMUŞ*

ÖZET

Taraflardan birinin tüketici, diğer tarafın ise profesyonel satıcı/ sağlayıcı olduğu tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan kaynaklanan uyuşmazlıklar, *tüketici uyuşmazlığı* olarak isimlendirilir. Tüketici uyuşmazlığı kavramı ile tüketici hakem heyetlerinin ve tüketici mahkemelerinin görev alanına giren tüm uyuşmazlıklar kastedilmektedir. Tüketici uyuşmazlıkları kural olarak arabuluculuğa elverişlidir. Tüketici uyuşmazlıklarında taraflar ihtiyari arabuluculuk yoluna başvurabilirler. Ayrıca 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 73/A maddesi ile (7251 sayılı Kanun ile eklenen hüküm) dava şartı arabuluculuk düzenlenmiştir. Bu hükme göre; “*Tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır*”. Bu düzenleme ile kriter olarak tüketici mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıklar dikkate alınmıştır. Kanun’da öngörülen istisnalar saklı kalmak üzere, tüketici mahkemesinin görev alanına giren bütün uyuşmazlıklar için dava açmadan önce arabulucuya başvuru zorunluluğu getirilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda ödenecek ücrete ilişkin olarak Kanun’da ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk bakımından ayrı ayrı düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyari arabuluculuk süreci sonunda taraflar anlaşsın veya anlaşmasın arabuluculuk ücreti her hâlükârda taraflarca karşılanmaktadır (Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 7/2). Buna karşılık dava şartı arabuluculuk hükümlerine tâbi uyuşmazlıklarda, tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanmakla birlikte (HUAK m. 18/A,12), arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde uyuşmazlığın konusu dikkate alınarak Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır (HUAK m. 18/A,13).

Tüketici uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk ücretine ilişkin TKHK m. 73/A’da özel düzenleme bulunmaktadır. Buna göre; “*Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya tarafların*

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

anlaşmaları ya da anlaşamamaları hâlinde tüketicinin ödemesi gereken arabuluculuk ücreti, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Ancak belirtilen hâllerde arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin Birinci Kısımına göre iki saatlik ücret tutarını geçemez” (TKHK m. 73/A,3). Diğer dava şartı arabuluculuk uygulamalarından farklı olarak, görüşmeler sonucunda tarafların anlaşmaya varması halinde de sadece tüketicinin ödemesi gereken arabuluculuk ücreti Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır. Satıcının ödemesi gereken arabuluculuk ücretine ilişkin bu hükümde bir düzenleme yoktur. Bu nedenle, anlaşma halinde satıcı bakımından HUAK 18/A,12. fıkrasındaki düzenleme dikkate alınmalıdır. Burada iki ihtimal söz konusu olabilir. Tarafların arabuluculuk süreci sonunda anlaşmaları halinde, taraflar arabuluculuk ücretinin satıcı veya sağlayıcı tarafından ödenmesi gerektiği hususunda anlaşmışlar ise, arabuluculuk ücreti satıcı veya sağlayıcı tarafından ödenecektir. Taraflar, arabuluculuk ücretinin tüketici tarafından ödenmesi konusunda anlaşmışlar veya arabuluculuk ücretinin Kanun gereği yarı yarıya ödenmesi gerekiyorsa, tüketici tarafından ödenmesi gereken ücret Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesine göre Adalet Bakanlığınca karşılanacak; buna karşılık Bakanlık tarafından ödenmesi gereken ücret iki saatlik ücreti geçemeyecektir. Netice olarak; arabulucu aslında nispi tarifeye göre alması gereken ücreti alamayıp iki saatlik ücretle yetinmek zorunda kalacak ve büyük miktarda uyuşmazlıklarda arabulucu gelir kaybına uğrayabilecektir.

TKHK m. 73/A,4; *“Arabuluculuk faaliyeti sonunda açılan davanın tüketici lehine sonuçlanması halinde arabuluculuk ücreti, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir”* düzenlemesini içermektedir. Kanunun düzenlenme şekli eleştiriye açıktır. Zira, davanın tüketici lehine sonuçlanması halinde arabuluculuk ücretinin davalıdan tahsil edileceği düzenlendiğine göre tüketici mahkemelerinde sadece tüketicilerin davacı olacağı varsayımı üzerinden hareket edildiği anlaşılmaktadır. Oysa tüketici mahkemelerinde davalının tüketici olduğu pek çok dava bulunmaktadır. Bu hükümde yer alan *“davalıdan”* ibaresi *“satıcı veya sağlayıcıdan”* şeklinde anlaşılmalıdır. İlgili hükmün *“... 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre dava aleyhine sonuçlanan satıcı veya sağlayıcıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir”* şeklinde yeniden düzenlenmesinde fayda bulunmaktadır.

Son olarak, TKHK m. 73/A,2’de, HUAK m. 18/A,11 hükmünün tüketici aleyhine uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile, ilk toplantıya katılmayan tüketici bunun hukuki sonuçlarından muaf tutulmuştur. Fakat, karşı tarafı tüketici olan arabuluculuk başvurularında yaptırımın olmaması nedeniyle tüketiciyi arabulucu masasına oturtmak oldukça zor olabilir. Ayrıca tüketicinin başvuru yaptığı arabuluculuk görüşmelerinde, tüketici *“talepte bulunan”* olmasına rağmen toplantıya gelmeyerek arabuluculuk görüşmesine imkân vermeyebilir ve Bakanlık bütçesinden arabuluculuk ücreti ödenmesine neden olabilir. Bu şekilde davranan tüketiciden, ileride açılacak davada düzenleme gereği yargılama ücreti tahsil olunamayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Uyuşmazlığı, Tüketici Mahkemeleri, Arabuluculuk, Dava Şartı Arabuluculuk, Arabuluculuk Ücreti.

Problems Regarding Mediation Fees in Consumer Disputes

ABSTRACT

Disputes arising from consumer transactions, where one party is a consumer and the other is a professional seller/provider, as well as disputes arising from consumer-oriented practices, are referred to as consumer disputes. The concept of a consumer dispute encompasses all disputes within the jurisdiction of consumer arbitration committees and consumer courts. As a general rule, consumer disputes are suitable for mediation. In consumer disputes, the parties can voluntarily resort to mediation. Additionally, Article 73/A of the Law No. 6502 on Consumer Protection (amended by Law No. 7251) regulates mandatory pre-litigation mediation. According to this provision, “In disputes before consumer courts, applying to a mediator before filing a lawsuit is a prerequisite.” This regulation takes into account disputes that fall under the jurisdiction of consumer courts as a criterion. Unless there are exceptions specified in the law, all disputes within the jurisdiction of consumer courts require the parties to apply to a mediator before filing a lawsuit.

The Law provides separate regulations regarding the mediation fee for voluntary and mandatory pre-litigation mediation. At the end of the voluntary mediation process, whether the parties reach an agreement or not, the mediation fee is always borne by the parties (Mediation in Civil Disputes Law, Art. 7/2). On the other hand, in disputes subject to mandatory pre-litigation mediation, if the parties reach an agreement at the end of the mediation process, the mediation fee is to be equally borne by the parties unless otherwise agreed (Mediation in Civil Disputes Law, Art. 18/A,12). However, if the parties cannot be reached at the end of the mediation process, if no meeting can take place because the parties did not participate, or if the parties do not reach an agreement after discussions lasting less than two hours, the fee for the two hours will be paid from the Ministry of Justice’s budget according to the First Part of the Tariff. If discussions last more than two hours and the parties do not reach an agreement, the fee for the portion exceeding two hours will be shared equally by the parties, considering the subject of the dispute, based on the First Part of the Tariff unless otherwise agreed (Mediation in Civil Disputes Law, Art. 18/A,13).

In consumer disputes, there is a special regulation regarding the mediation fee in Article 73/A of the Consumer Protection Law. According to this provision: “If the parties cannot be reached at the end of the mediation, if no meeting can be held because the parties did not participate, or if the parties reach an agreement or fail to reach an agreement, the mediation fee to be paid by the consumer will be covered from the Ministry of Justice budget. However, in these cases, the mediation fee cannot exceed the two-hour fee specified in the First Part of the Mediation Fee Tariff” (Art. 73/A,3). Unlike other mandatory pre-litigation mediation practices, even if the parties reach an agreement, only the mediation fee to be paid by the consumer will be covered by the Ministry of Justice budget. There is no provision in this rule regarding the mediation fee to be paid by the seller. Therefore, in the case of a settlement, the provision in Article 18/A, paragraph 12 of the Mediation Law should be taken into consideration with respect to the vendor. There are two possible scenarios here. If, at the end of the mediation process, the parties agree that the mediation fee should be paid by the seller or provider, the mediation fee will be paid by the seller or provider. If the parties agree that the mediation fee should be paid by the consumer, or if the mediation fee is to be split according to the law, the fee to be paid by the consumer will be covered by the Ministry of Justice according to the Mediation Minimum Fee Tariff, but the fee paid by the Ministry will not exceed the two-hour fee. As a result, the mediator will not receive the fee they are entitled

to according to the relative tariff and will have to settle for the two-hour fee, which could result in a loss of income for the mediator in large disputes.

Article 73/A,4 of the Consumer Protection Law states: “If the lawsuit filed after the mediation process results in favor of the consumer, the mediation fee will be collected from the defendant in accordance with the provisions of Law No. 6183 and recorded as revenue in the budget.” The way this provision is structured is open to criticism. Since it is stipulated that the mediation fee will be collected from the defendant if the case concludes in favor of the consumer, it seems to assume that only consumers will be plaintiffs in consumer courts. However, there are many cases in consumer courts where the defendant is the consumer. The term “defendant” in this provision should be understood as “the seller or provider.” It would be beneficial to revise the relevant provision as follows: ‘...shall be collected from the vendor or provider against whom the case is concluded unfavorably, in accordance with the provisions of Law No. 6183, and recorded as revenue in the budget’.

Finally, Article 73/A,2 of the Consumer Protection Law provides that the provision in Article 18/A,11 of the Mediation Law will not apply to the consumer. With this regulation, a consumer who does not attend the first meeting is exempted from the legal consequences. However, due to the lack of sanctions in mediation applications where the opposing party is the consumer, it may be quite difficult to compel the consumer to sit at the mediation table. Furthermore, in mediation sessions initiated by the consumer, although the consumer is the “requesting” party, the consumer may fail to attend the meeting, preventing the mediation process from taking place, which could result in the mediation fee being paid from the Ministry’s budget. In such cases, the consumer who behaves in this manner will not be required to pay any litigation fees in future lawsuits, according to the regulation.

Keywords: Consumer Dispute, Consumer Courts, Mediation, Pre-Litigation Mediation, Mediation Fee.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Türkiye'deki Tarım Faaliyetlerine Avrupa Yeşil Mutabakat Kapsamında Getirilen İdari ve Mali Yükümlülüklerin Mevzuat Kapsamında Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Kübra ÖZEROL*

ÖZET

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), Avrupa Birliği'nin (AB) 2019 yılında kabul ettiği, küresel iklim değişikliğiyle mücadele etmeyi, doğal kaynakları korumayı ve ekonomik büyümeyi sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlayan bir stratejidir. Mutabakat, tarım ve gıda güvenliği alanlarında da köklü düzenlemeler getirmektedir. AB ile Gümrük Birliği çerçevesinde yoğun ticari bağlantılara sahip olan Türkiye de bu düzenlemelerden doğrudan etkilenmektedir. AYM dâhilinde zorunlu olarak gerçekleşmiş/gerçekleşecek olan tarım faaliyetleri kapsamındaki yapısal idari ve mali mevzuat düzenlemelerinin incelenmesi bildirinin amacını oluşturmaktadır.

AYM kapsamında Türkiye'de tarım faaliyetlerine yönelik getirilmesi planlanan ve uygulamaya konulan düzenlemeler, başlıca Çiftlikten Çatala Stratejisi, biyoçeşitliliğin korunması, iklim değişikliğine uyum, kimyasal kullanımının azaltılması, yenilenebilir enerji entegrasyonu ve gıda israfının azaltılması gibi temel alanlarda şekillenmektedir. Bununla birlikte, Türkiye Yeşil Mutabakat Eylem Planı, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) ve organik tarım mevzuatına ilişkin düzenlemeler, bu sürecin hukuki çerçevesini oluşturmaktadır.

AB'nin tarım ve gıda güvenliği politikalarının merkezinde bulunan Çiftlikten Çatala Stratejisi, 2020 yılında Avrupa Komisyonu tarafından açıklanmış ve tarımın tüm aşamalarında sürdürülebilirliğin sağlanmasını hedefleyen bir düzenlemeler bütünü olarak benimsenmiştir. Türkiye pestisitlerin, kimyasal gübrelerin ve antibiyotiklerin kullanımının azaltılması, organik tarımın yaygınlaştırılması ve karbon ayak izinin minimize edilmesi hedefleri doğrultusunda organik tarım alanlarının artırılması, iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve tarımsal destek programlarının Avrupa mevzuatıyla uyumlu hale getirilmesi yönünde adımlar atılmaktadır. AYM, tarımsal üretimde kimyasal gübre ve pestisit kullanımının 2030 yılına kadar %50 oranında azaltılmasını hedeflemektedir. Türkiye'de bu hedefe ulaşmak için tarımsal ilaç kullanımına sınırlamalar getirilmekte ve doğal ekosistemlerin korunması amacıyla teşvikler uygulanmaktadır. Bildiri kapsamında bu alandaki ilgili düzenlemeler ele alınacaktır.

Ayrıca, sürdürülebilir tarım uygulamaları sayesinde biyoçeşitliliğin korunması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, doğal tarım alanlarının korunması ve tahribatın önlenmesi

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı.

konusunda yeni yasal düzenlemeler getirilmektedir. Türkiye’de tarımda yenilenebilir enerji kullanımını yaygınlaştırmak, karbon ayak izini düşürmek amacıyla teşvikler sunulmakta, güneş ve rüzgâr enerjisiyle çalışan sulama sistemleri, biyogaz ve jeotermal enerji kullanımı gibi yenilenebilir enerji uygulamalarının desteklenmektedir. Bununla birlikte tarımsal üretimde karbon emisyonlarını azaltmak amacıyla tarım makinelerinin modernizasyonu, yakıt verimliliği sağlayan teknolojilerin yaygınlaştırılması ve düşük karbonlu üretim tekniklerinin benimsenmesi gibi birtakım mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilmektedir. Gıda kayıplarının ve israfın azaltılması amacıyla gıda atıklarının dönüşümüne yönelik projeler de geliştirilmektedir.

Türkiye, AYM’ ye uyum sağlamak amacıyla 2021 yılında Yeşil Mutabakat Eylem Planı’nı yayımlamıştır ve fakat sürecin başarıya ulaşması için finansal teşvikler, teknik altyapı güçlendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin daha da artırılması gerekmektedir. AYM kapsamında getirilen hukuki düzenlemelere tam uyum sağlaması, tarımsal ihracatının sürdürülebilirliği açısından kritik önem taşımaktadır. TÜİK dış ticaret verilerine göre Türkiye ihracatının %40 oranında kısmını AB üyesi ülkelere gerçekleştirmektedir. Türkiye’nin AYM kapsamında üretim yapmaması ya da sisteme adapte olamaması durumunda Ticaret Bakanlığı verilerine göre yaklaşık 103 milyar dolar olan ihracat gelirinde düşüş gözlemlenecek ve buna bağlı olarak cari açık artacaktır. Ülke ekonomisi ve tarım sektörünün AYM dâhilinde dönüşümü sağlaması sürdürülebilir ve bütüncül bir ekonomik büyümenin yanı sıra başta AB üyesi ülkeler olmak üzere, diğer ülkelere gerçekleştirilecek ihracatın da rekabetçi ortamda yerini alabilmesi adına önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Yeşil Mutabakat, Sürdürülebilir Ekonomi, İklim Değişikliği, Biyoçeşitlilik, Tarımsal Destek.

Financial Obligations Imposed on Agricultural Activities in Turkey Within the Scope of the European Green Deal

ABSTRACT

The European Green Deal (EGD) is a strategy adopted by the European Union (EU) in 2019, aimed at combating global climate change, protecting natural resources, and making economic growth sustainable. The agreement also brings about fundamental regulations in the fields of agriculture and food security. These regulations also directly affect Türkiye, which maintains intense commercial connections with the EU under the Customs Union framework. With this report, the structural, administrative, and financial regulatory arrangements for agricultural activities that have been or will be done under the EGD are looked at.

Because of EGD, the rules that are planned and put into action for farming in Türkiye are mostly based on important areas like the Farm to Fork Strategy, protecting biodiversity, adapting to climate change, using fewer chemicals, incorporating renewable energy, and wasting less food. However, the Türkiye Green Deal Action Plan, the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), and regulations regarding organic farming constitute the legal framework of this process.

The Farm to Fork Strategy, which is at the center of the EU’s agricultural and food safety policies, was announced by the European Commission in 2020 and adopted as a set of regulations aimed at ensuring sustainability at all stages of agriculture. Türkiye is taking steps to increase organic farming areas, promote sustainable agricultural practices, and align

agricultural support programs with European legislation, in line with the goals of reducing the use of pesticides, chemical fertilizers, and antibiotics; promoting organic farming; and minimizing the carbon footprint. The EGD aims to reduce the use of chemical fertilizers and pesticides in agricultural production by 50% by the year 2030. In Türkiye, to achieve this goal, restrictions are being placed on the use of agricultural chemicals, and incentives are being implemented to protect natural ecosystems. The study will address relevant regulations in this field.

Additionally, the aim is to protect biodiversity through sustainable agricultural practices. In this context, we are introducing new legal regulations to safeguard natural agricultural areas and prevent their destruction. In Türkiye, incentives are being offered to promote the use of renewable energy in agriculture and reduce the carbon footprint, supporting practices such as irrigation systems powered by solar and wind energy and the use of biogas and geothermal energy. However, the government is implementing various regulations to reduce carbon emissions in agriculture. For instance, we are updating farming equipment, increasing the use of fuel-efficient technologies, and implementing low-carbon production methods. Projects aimed at the conversion of food waste are also being developed to reduce food losses and waste.

Türkiye published the Green Deal Action Plan in 2021 to comply with the Green Deal, but for the process to be successful, it is necessary to further increase financial incentives, strengthen technical infrastructure, and enhance awareness-raising activities. Ensuring full compliance with the legal regulations introduced under the EGD is of critical importance for the sustainability of its agricultural exports. According to Turkish Statistical Institut foreign trade data, 40% of Türkiye's exports are made to EU member countries. Turkish export earnings will decline by about 103 billion dollars, according to data from the Ministry of Trade, if the country doesn't produce within the Customs Union or doesn't adapt to the system. As a result, the current account deficit will grow. The transformation of the national economy and the agricultural sector within the scope of the Green Deal is important not only for achieving sustainable and holistic economic growth but also for ensuring that exports to other countries, especially EU member states, can take their place in a competitive environment.

Keywords: European Green Deal, Sustainable Economy, Climate Change, Biodiversity, Agricultural Support.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Boşanma Davası Açıldıktan Sonra Ortaya Çıkan Yeni Delillerin Dava Sürecine ve Davanın Hukuki Sebebine Etkisinin Değerlendirilmesi

  Dr. Öğr. Üyesi Özlem SARI FİDAN*

ÖZET

Türk Medeni Kanunu'na göre boşanma, sekiz farklı hukuki sebebe göre gerçekleşebilmektedir. Eşlerin boşanma hususunda anlaşması dışındaki boşanma sebeplerinde dava çekişmeli bir hâl almakta ve boşanma kararının elde edilebilmesi uzunca bir süre alabilmektedir. Öncelikle, bu çalışmada detaylı olarak ifade edileceği ve değerlendirileceği üzere, eşlerin sadakat yükümlülüğü gibi yükümlülüklerinin boşanma sürecinde de devam edip etmeyeceği hususu, Yargıtay tarafından verilen birbirinden farklı kararlar sebebiyle uygulamada çeşitli yorumlamalara sebep olmuştur. Ayrıca boşanma davasının açılmasından kesinleşmesine kadar geçecek bu süreçte tarafların açmış oldukları mevcut davanın seyrini değiştirebilecek yeni vakıalar ile karşılaşmaları ya da yeni deliller elde etmeleri mümkündür. Bu vakıa ve deliller mevcut davanın hukuki sebebi olarak gösterilen vakıa ile benzer nitelikte olabileceği gibi mevcut davanın hukuki sebebini değiştirebilecek nitelikte de olabilir.

Öğretide ve Yargıtay kararlarında tarafların boşanma davası açıldıktan sonraki süreçte elde ettikleri delilleri, mevcut davada ileri sürüp süremeyecekleri hususunda görüş farklılıkları söz konusu olmuştur. Kanaatimizce bu hususu TMK m. 184'te yer alan boşanmada yargılama usulü başlıklı düzenleme ve HMK m. 141'de yer alan iddianın ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı ile birlikte değerlendirerek bir karar vermek gerekir. İddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağının başlama anı olarak HMK m. 141 gereğince cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçelerin verilmesi kabul edilmektedir. Fakat hukukumuzda bu yasağın kapsamı ne Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda ne de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmiştir. Çoğunluk görüşü bu yasağın kapsamına dava sebebi ve talep sonucunun dahil olduğunu kabul etmektedir. Bu kapsamda dava açıldıktan sonra mevcut davanın hukuki sebebine benzer ya da farklı delillerin ortaya konulmasına göre de farklı bir değerlendirme yapılması gerekir. Bu hususta öğretilerde farklı görüşler de bulunmakla birlikte kanaatimizce, dava açıldıktan sonra gerçekleşen ve dava sebebi olarak gösterilen vakıalarla ilgili olan olayların ileri sürülmesi davayı değiştirme sayılmamalıdır. Fakat başlangıçta farklı bir sebeple boşanma davası açıldıktan sonra ayrı bir dava sebebi olacak nitelikte ve kapsamda yeni olaylar ve deliller ileri

* Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı.

sürülerek davanın farklı bir hukuki sebebe dayandırılmak istenmesi iddianın değiştirilmesi niteliğinde olur ve bu olay ve delillerin mevcut davada dikkate alınabilmesi, ancak karşı tarafın açık rızası ya da ıslahla mümkün sayılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Boşanma Davası, Davanın Hukuki Sebebi, Yeni Delillerin İleri Sürülmesi, İddianın ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Yasağı, Davanın Islahı.

An Evaluation of the Impact of Newly Emerged Evidence after the Filing of a Divorce Case on the Trial Process and the Legal Grounds of the Case

ABSTRACT

According to the Turkish Civil Code, there are eight different legal grounds for divorce. For the grounds for divorce other than the agreement of the spouses, the case is contentious and it takes a long time to obtain a divorce decision in these cases. First of all, as will be explained in detail in this study, the issue of whether the spouses' obligations such as the obligation of loyalty will continue during the divorce process has caused misunderstandings in practice due to different decisions made by the Court of Cassation. In addition, it is possible that the parties may encounter new events or obtain new evidence that may affect the current case during this period from the filing of the divorce case to its finalization. These events and evidences may be similar to the legal grounds of the current case, or they may be of a nature that may change the legal grounds of the current case.

In the doctrine and the decisions of the Court of Cassation, there are different opinions on whether the parties can bring forward the evidence obtained after the divorce case is filed in the current case. In our opinion, this issue should be evaluated together with the regulation on the procedure of divorce under Article 184 of the TCC and the prohibition on the extension and change of the claim and defense under Article 141 of the CCP. In Article 141 of the CCP, the filing of the reply and second reply pleadings is accepted as the starting point of the prohibition on the extension and change of claims and defenses. The scope of this prohibition is clearly regulated in neither the previous nor the current Code of Civil Procedure. According to the majority opinion, the scope of this prohibition includes the cause of action and the result of the claim. Therefore, after the lawsuit is filed, a different evaluation should be made according to the presentation of similar or different evidence to the legal cause of action. Although there are different opinions in the doctrine on this issue, in our opinion, bringing forward events related to the events that took place after the lawsuit was filed and that are related to the events shown as the cause of action should not be considered as changing the lawsuit. However, after the divorce lawsuit is initially filed for a different reason, the request to base the lawsuit on a different legal reason by asserting new events and evidence of a nature and scope that will be a separate cause of action after the divorce lawsuit is initially filed for a different reason is in the nature of changing the claim. These events and evidences can only be taken into consideration in the current case with the explicit consent of the other party or by amendment.

Keywords: Divorce Case, Legal Grounds of the Case, Introduction of New Evidence, Prohibition of Expansion and Change of the Claim and Defense, Amendment of the Case.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkında Yönerge Kapsamında Yabancı Boşanma Kararlarının İlgili Kütüklere Tesciline İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış

  Dr. Öğr. Üyesi Vildan SEZİŞLİ*

ÖZET

Türk hukukunda yabancı kararların hukuki sonuç doğurabilmesi, kural olarak bu kararların tanınması ya da tenfizi yoluyla mümkündür. Tanıma, genel olarak, yabancı bir mahkeme kararının kesin hüküm etkisinin Türkiye’de kabul edilmesi amacıyla verilen yargı kararını ifade etmektedir.

Tanımaya ilişkin mevzuatımızda yer alan temel hükümler Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’da (MÖHUK) yer almaktadır. Bu kapsamda yabancı boşanma kararının Türkiye’de tanınması için MÖHUK çerçevesinde tanıma talebiyle dava açılması gerekmektedir. Ancak Nüfus Hizmetleri Kanunu m.27/A, Yabancı Ülke Adli veya İdarî Makamlarınca Verilen Kararların Nüfus Kütüğüne Tescili Hakkında Yönetmelik ile Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkında Yönerge kapsamında yabancı boşanma kararının MÖHUK çerçevesinde tanınması için dava açılması gerekmeksizin bu kararın, farklı usullerle kişilerin kayıtlı oldukları ilgili kütüklere tescil edilme imkânı bulunmaktadır. Ancak MÖHUK’daki temel bir meseleye, farklı düzenlemelerde yer verilmesi, mevzuatta bütünlükten uzaklaşılmasına ve bu bağlamda hukuk güvenliğinin zedelenmesine yol açmaktadır. Bu tür düzenlemeler, yalnızca uygulamada yeknesaklığı tehdit etmekle kalmamakta, aynı zamanda MÖHUK’un sistematigi, temel ilkeleri ve normatif ruhuyla da açık bir uyumsuzluk teşkil etmektedir.

Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkında Yönerge’de, boşanma kararının mavi kartlılar kütüğüne tescil edilebilmesi için, kararın yalnızca usulüne uygun şekilde yetkili makamlarca onaylanmış olması yeterli kabul edilmektedir. Yönerge’nin 17’nci maddesinde, boşanma kararlarının nüfus müdürlüklerine intikal etmesi halinde; her iki kişi de mavi kartlılar kütüğünde kayıtlı ise boşanmanın, kayıtlarına işleneceği belirtilmektedir. İlgili Yönerge’nin 10’uncu maddesinde de, mavi kartlılar kütüğünde kayıtlı kişilerin uyuşu buldukları ülke makamlarından almış oldukları karar ve idari belgelerin usulüne göre tasdik edilmiş ve onaylanmış ise ayrıca MÖHUK hükümleri uyarınca tanınması veya tenfizinin istenmeyeceği ifade edilmektedir.

Ayrıca, ilgili Yönerge’nin 17’nci maddesi kapsamında, mavi kart sahiplerinin yanı sıra bu karara taraf olan aile kütüklerine kayıtlı Türk vatandaşları ile yabancılar kütüğüne kayıtlı

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

yabancılar bakımından da ilgili kütüklere tescil işleminin gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Ancak, söz konusu düzenlemenin hem aile kütüğüne kayıtlı kişilerin hem de yabancılar kütüğüne kayıtlı kişilerin kayıtlarına işleneceğine dair hükmünün, uygulamada çeşitli belirsizlik ve çelişkilere yol açabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Aile kütüklerine kayıtlı kişiler açısından konu ele alındığında, iki farklı görüş ortaya çıkmaktadır. Her iki görüş çerçevesinde yapılan değerlendirmelerin çeşitli açılardan eleştiriyeye açık olması, mevcut düzenlemenin yapısal sorunlarını açıkça gözler önüne sermektedir. Birinci görüşe göre, Yönerge kapsamında mavi kart sahibiyile evli Türk vatandaşları bakımından da boşanma kararları aile kütüğüne doğrudan tescil edilecektir. Bu yorum, Yönerge'nin, MÖHUK ve Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümleriyle çeliştiği yönünde eleştirilere konu olmaktadır. İkinci görüş ise, ilgili hükmün Türk vatandaşlarına ilişkin tesciller bakımından boşanma kararının tanınması koşulunu tümenden kaldırdığı anlamına gelmediği, düzenlemede yer alan *usulüne uygun şekilde tescil* ibaresinin tanıma koşulunu da içerecek bir anlama sahip olduğu, bu bakımdan genel hükümlerin geçerli olacağını ileri sürmektedir. Ancak, ilgili düzenlemenin Türk vatandaşları açısından geçerli olmayacağı yönündeki bir yorumun benimsenmesi durumunda, aynı boşanma kararının mavi kartlılar kütüğüne kayıtlı kişiler bakımından hüküm ifade etmesi; buna karşın, Türk vatandaşları açısından dava açılması ya da NHK kapsamında başvuru yapılması gerekliliği, aynı kararın hukuki sonuçları bakımından kişileri farklı işlem ve yükümlülüklerle karşı karşıya bırakacaktır. Bu durum, eşitlik ve hukuki güvenlik ilkeleri açısından sorun teşkil etmektedir.

Öte yandan, düzenlemede yer alan “yabancılar kütüğü” ifadesi de tartışmaya açıktır. Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda bu kavrama yer verilmiş olmakla birlikte, uygulamada yabancıların kişisel durumlarına ilişkin kayıtlar nüfus müdürlüklerince değil, Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde yer alan GÖÇ-Net veri tabanına işlenmektedir. Bu itibarla, GÖÇ-Net'in “yabancılar kütüğü” olarak adlandırılması doğru olmayacaktır. Bu bağlamda, düzenlemede geçen “yabancılar kütüğü” ifadesi, fiilen mevcut olmayan bir yapıyı tarif eden kavramsal bir boşluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kanaatimizce, normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil eden söz konusu düzenlemenin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir. Mavi kart sahiplerine ilişkin boşanma kararlarının kolay bir şekilde sonuç doğurabilmesi isteniyorsa, bu hususun MÖHUK sistematigi içerisinde, mevzuat bütünlüğünü ve hukuki yapıyı zedelemeyecek şekilde düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mavi Kartlı Kişiler, Boşanma Kararı, Mavi Kartlılar Kütüğü, Aile Kütüğü, Yabancılar Kütüğü.

A Critical Review of the Regulation on Registering Foreign Divorce Decrees in the Relevant Registers Within the Scope of the Blue Card Holders Registry and the Directive on the Keeping of Declared Population Events

ABSTRACT

In Turkish law, foreign judgments may give rise to legal consequences through the recognition or enforcement of such judgments. In general, recognition refers to a judicial decision that accepts the effect of the final judgment of a foreign court in Turkey.

The main provisions of our legislation regarding recognition are found in the Law on Private International Law and Procedural Law (PILPL). A lawsuit must be filed with a request for recognition within the framework of the PILPL in order for a foreign divorce decree to be recognized in Turkey. However, within the scope of Article 27/A of the Population Services Law, the Regulation on the Registration of Decisions of Foreign Judicial or Administrative Authorities in the Population Registry and the Directive on the Registry of Blue Card Holders and the Keeping of Declared Population Events, a foreign divorce decision can be registered in the relevant registries where the individuals are registered by following different procedures without having to file a lawsuit for recognition of the foreign divorce decision within the framework of the PILPL. In this context, the inclusion of a fundamental issue in PILPL in different regulations leads to an absence of unity in the legislation and, consequently, undermines the security of the legal system. As a result, these regulations do not only threaten uniformity in practice, but also constitute a direct incompatibility with the systematics, basic principles, and normative spirit of the PILPL.

In accordance with the Directive on Blue Card Holders and Declared Population Events, it is sufficient for a divorce decision to have been duly approved by the competent authorities to be registered in the registry of blue card holders. According to article 17 of the Directive, if divorce decisions are transferred to the population registry offices, the divorce will be recorded if both spouses are registered in the registry of blue card holders. According to Article 10 of the relevant Directive, if the decisions and administrative documents obtained from the authorities of the country where the blue card holders are registered have been duly certified and approved, recognition and enforcement will not be requested in accordance with the Civil Procedure Law.

Moreover, Article 17 of the relevant Directive states that the registration process will take place in the relevant registries for Turkish citizens registered in the family registry as well as foreigners registered in the foreigners' registry who are parties to this decision in addition to blue card holders. Despite this, it is evident that the provision of the aforementioned regulation, which stipulates that both persons registered in the family registry and individuals registered in the foreigners registry will be registered in the relevant registries, may result in numerous uncertainties and contradictions in practice.

Considering the issue from the perspective of persons enrolled in family registers, two conflicting viewpoints are evident. Since the evaluations made within the framework of both perspectives are open to criticism from a variety of perspectives, it is clear that the current regulation has structural problems. According to the first view, divorce decisions will be directly recorded in the family registry for Turkish citizens who are married to blue card holders within the scope of the Directive. The interpretation of this directive has been criticized as inconsistent with the provisions of the Civil Procedure Law and the Population Services Law. On the other hand, the second opinion claims that the relevant provision does not mean that it abolishes the requirement that the divorce decree be recognized when registering Turkish citizens. As the phrase "duly registered" in the regulation refers to the condition of recognition, the general provisions will apply in this regard. If, however, an interpretation is adopted that the relevant regulation does not apply to Turkish citizens, the divorce decision will be effective for those persons listed in the blue card registry, whereas Turkish citizens will be subject to different procedures and obligations when filing a lawsuit or filing an application under the NHK as a result of the same legal consequences. A problem of equality and legal security arises in this situation.

However, the term “foreigners’ registry” in the regulation is also subject to debate. Despite the fact that this concept is included in the Law on Population Services, in practice, personal information regarding foreigners is entered into the GÖÇ-Net database by the Directorate of Migration Management and not by the Directorates of Population Services. In this respect, it would not be correct to refer to GÖÇ-Net as the “foreigners’ registry”. Accordingly, the term “foreigners’ registry” in the regulation appears as a conceptual gap describing a structure that does not actually exist.

Accordingly, we believe that the said regulation should be repealed, as it is in conflict with the hierarchy of norms. In order for divorce decisions involving blue card holders to be easily finalized, it would be appropriate to regulate this issue within the framework of the PILPL in a way that does not compromise the integrity of the legislation and the legal system.

Keywords: Blue Card Holders, Divorce Decree, Blue Card Holders Registry, Family Registry, Foreigners’ Registry.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hukukun Genel Bir İlkesi Olarak Tabîî Savcı İlkesi

  Dr. Öğr. Üyesi Burak TAŞ*

ÖZET

Tabîî hâkim ilkesi, uyuşmazlığı çözmekle görevli ve yetkili mahkemenin uyuşmazlık doğmadan önce Kanunla belirlenmiş olmasını, bu mahkemelerin olağanüstü merci şeklinde teşekkül ettirilememesini ve hâkimin hukuka uygun-adil olmasını içeren hukukun genel bir ilkesidir. Ancak tabîî savcı kavramı, terim veya bir ilke olarak doktrinde ve yargı kararlarında tanımlanmış değildir. Sadece savcılıkların da uyuşmazlık doğmadan önce görev ve yetkilerinin Kanunla önceden belirlenmiş olması gerektiğine yönelik bir görüş bulunmaktadır. Bu görüşte dahi ayrıca bir tabîî savcı kavramı kullanılmamıştır. Karşılaştırmalı hukukta da tabîî hâkim ilkesi yanında ayrıca tabîî savcı kavramına ilişkin belirlemelere rastlanmamıştır. Savcılar ceza muhakemesinde kamu davasının açılması sürecinde oldukça önemli bir rol üstlenmektedirler. Etkili bir soruşturma yürütmek ile yükümlüdürler. Savcılar, suçun işlendiği yönünde yeterli şüphe değerlendirmesi yapmakla şüphelinin sanık statüsüne sokulmasında ve kovuşturma evresi sonucunda verilecek hükümde iddia makamını temsil etme noktasında etkileri bulunmaktadır. Bu yönüyle savcılar lekelenmeme hakkının ihlal edilmemesi noktasında oldukça dikkatli davranmak durumundadırlar. Bu da savcıların belli nitelikleri haiz ve etkili olmasını gerektirmektedir. Buldukları bu önemli pozisyon gereği savcıların da tabîî olması gerekliliği tartışılmalıdır. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü kapsamında tabîî savcı kavramının literatüre kazandırılması ve bunun hukukun genel bir ilkesi olarak değerlendirilmesi gereği önem arz etmektedir. Hâkimlerin tabîî olması ve belli nitelikleri haiz olmaları ne denli önemli ise savcılarının da tabîî olması da o derecede önem arz etmektedir. Çalışmada etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü altında olan etkili soruşturmacıların sahip olması gereken temel nitelikler üzerinden tabîî savcı ilkesi için kriterler öne sürülecektir. Bir savcının tabîî olarak değerlendirilebilmesi için öncelikle hukuk lisans eğitimi almış olmasının ve savcılık staj eğitimini başarıyla tamamlamış olmasının gerektiği; bu kişilerin hukuka uygun nitelikte olması gerektiği; bu kişilerin etkili bir soruşturmacı olması ve bu kapsamda entelektüel, psikolojik ve fiziksel karakteristiği haiz olmaları gerektiği sonucuna ulaşılabilecektir. Ancak tabîî bir savcı tarafından yürütülecek soruşturmanın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında yer verilen etkili soruşturma yükümlülüğü kriterlerini karşılayabileceği ve ancak etkili şekilde yürütülen bir soruşturma sonucunda kovuşturmanın da etkili olabileceği kanısı temellendirilecektir.

* Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Usulü Hukuku Anabilim Dalı.

Anahtar Kelimeler: Hukukun Genel İlkeleri, Tabiî Hâkim, Tabiî Savcı, Hukuka Uygun-Adil Hâkim ve Savcı, Etkili Soruşturmacı.

The Natural Prosecutor Principle as a General Principle of Law

ABSTRACT

The principle of natural judge is a general principle of law, which states that the court competent and authorized to resolve the dispute must be determined by law before the dispute arises, that these courts cannot be constituted as extraordinary authorities, and that the judge must be lawful. However, the concept of natural prosecutor has not been defined as a term or a principle in the doctrine and judicial decisions. There is only an opinion that the competence and duties of prosecutor offices should be predetermined by law before the dispute arises. Even in this opinion, the concept of a natural prosecutor is not used. In comparative law, there is also not any definition of the concept of a natural prosecutor in addition to the principle of natural judge. In addition to the principle of the natural judge, there is also not any definition of the concept of the natural prosecutor in comparative law. Prosecutors play a crucial role in the process of initiating a public case in criminal proceedings. They are obliged to conduct an effective investigation. By assessing sufficient suspicion that a crime has been committed, prosecutors have an impact on the status of the suspect as an accused and represent the prosecution in the judgment to be rendered at the end of the prosecution phase. In this respect, prosecutors have to be very careful not to violate the right to good reputation. This requires prosecutors to have certain qualifications and be effective. Due to their important position, it should be discussed whether prosecutors should also be considered as natural. Within the scope of the obligation to conduct effective investigations, it is important to introduce the concept of natural prosecutor into the literature and to consider this as a general principle of law. As important as it is for judges to be natural and possess certain qualifications, it is equally important for prosecutors to be natural. In the study, criteria for the principle of the natural prosecutor will be put forward through the basic qualifications that effective investigators, who are under the obligation to conduct effective investigations, must possess. It will be concluded that in order for a prosecutor to be considered as a natural prosecutor, she/he must first of all have a bachelor of laws and have successfully completed the prosecutor's internship training; these persons must be lawful; these persons must be effective investigators and, in this context, they must possess intellectual, psychological and physical characteristics. Only an investigation conducted by a natural prosecutor can fulfill the criteria of the obligation to conduct an effective investigation as set out in the judgments of the European Court of Human Rights, and only an effective investigation can lead to an effective prosecution.

Keywords: General Principle of Law, Natural Judge, Natural Prosecutor, Lawful Judge and Prosecutor, Effective Investigator.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dava Şartı Arabuluculukta Tüketicinin Aleyhine Yapılan Ücret Anlaşmaları

  Dr. Öğr. Üyesi Gaye TUĞ LEVENT*

ÖZET

Alternatif çözüm yolu olarak Arabuluculuk ilk kez 22 Haziran 2012 tarihinde kabul edilen 6235 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile Türk hukuk sistemine girmiş ve 22 Haziran 2013 tarihinden itibaren de uygulanmaya başlamıştır. İlk olarak ihtiyari olarak, yani tarafların iradesine dayalı olarak uygulanması kabul edilen arabuluculuk sistemi, sonrasında toplum içerisinde yaygınlaştırılması amacıyla, bazı uyuşmazlıklarda dava şartı olması yasal olarak düzenlenmiştir. Bu uyuşmazlıklardan biri olan tüketici davalarında zorunlu arabuluculuk, 28 Temmuz 2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a (TKHK) 2020 yılında eklenen madde 73/A ile düzenlenmiştir.

Tüketici hukuku, tüketiciyi koruyan bir hukuk dalı olduğu gibi tüketiciyi koruyucu çok sayıda emredici hüküm içeren TKHK'nın temel amacı da bu yöndedir. Bu düzenlemelerden biri de; dava şartı arabuluculuk görüşmelerinde tüketicinin ücret ödememesine ilişkin düzenlemedir. TKHK m. 73/A-(3) gereğince; *“arbuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya tarafların anlaşmaları ya da anlaşamamaları hâlinde tüketicinin ödemesi gereken arabuluculuk ücreti, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Ancak belirtilen hâllerde arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin Birinci Kısımına göre iki saatlik ücret tutarını geçemez.”* Ancak uygulamada, özellikle anlaşma sağlanan arabuluculuk görüşmeleri sonunda hazırlanan bazı anlaşma tutanaklarında, tüketiciye belirli oranlarda arabuluculuk ücreti yüklendiği görülmektedir. Bu konuda; her ne kadar 6235 sayılı Kanun'un m. 18/A uyarınca taraflar ücretin paylaşımı konusunda serbestçe anlaşabiliyor olsalar da, taraflardan birinin tüketici olduğu arabuluculuk görüşmelerinde tüketici ve satıcı arasındaki güç dengesizliği nedeniyle tüketiciye yüklenen ücretin, tüketicinin gerçek iradesini yansıtmaması ihtimali ve tüketici lehine emredici hükümlere aykırı olan anlaşmaların geçersizliği hususlarının unutulmaması gerekir. Bu uygulamalar aynı zamanda tüketici hukukunun tüketiciyi koruyucu yapısına da açıkça aykırıdır.

Çalışmamız kapsamında tüketici aleyhine yapılan ücret anlaşmaları emredici hükümler, adil yargılanma ve sözleşme özgürlüğünün sınırları kapsamında incelenerek, bu

* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı.

konuda uygulama birliğinin sağlanması hususunda çözümler önerileri geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Arabuluculuk, Dava Şartı, Arabuluculuk Sözleşmesi, Ücret.

Fee Allocation Agreements Against the Consumer in Mandatory Consumer Mediation Proceedings

ABSTRACT

Mediation as an alternative solution was first introduced into the Turkish legal system with the Law No. 6235 on Mediation in Legal Disputes, which was enacted on June 22, 2012, and has been implemented since June 22, 2013. The mediation system, which was initially accepted to be implemented voluntarily, that is, based on the will of the parties, was later legally regulated as a condition of litigation in some disputes in order to spread it within the society. Mandatory mediation in consumer cases, one of these disputes, was regulated by the Law No. 7251 on Amendments to the Code of Civil Procedure and Certain Laws, which entered into force on July 28, 2020, and Article 73/A added to the Law No. 6502 on the Protection of Consumers (TKHK) in 2020.

Consumer law is a branch of law that aims to protect consumers, and the main purpose of the TKHK is in this direction, and it includes many mandatory provisions that protect consumers. One of these is the regulation regarding the non-payment of fees to the consumer in mediation meetings that are a condition of litigation. According to TKHK Article 73/A (3); “In the event that the parties cannot be reached at the end of the mediation activity, the meeting cannot be held because the parties do not attend, or the parties agree or cannot agree, the mediation fee that the consumer must pay shall be covered by the budget of the Ministry of Justice. However, in the specified cases, the mediation fee shall not exceed the amount of two hours’ fee according to the First Part of the Mediation Fee Tariff annexed to the Mediation Minimum Fee Tariff.” However, in practice, the consumer is charged a mediation fee at certain rates, especially in some agreement minutes prepared at the end of mediation meetings where an agreement is reached. Although the parties can freely agree on the sharing of the fee in accordance with Article 18/A of Law No. 6235, it should not be forgotten that in mediation negotiations where one of the parties is a consumer, the fee charged to the consumer may not reflect the true will of the consumer due to the power imbalance between the consumer and the seller, and the invalidity of agreements that are contrary to the mandatory provisions in favor of the consumer. These practices are also clearly contrary to the consumer-protective structure of consumer law.

Within the scope of our study, it is aimed to develop solution proposals to ensure unity of practice in this regard by examining the fee agreements made against the consumer within the scope of mandatory provisions, fair trial and the limits of freedom of contract.

Keywords: Consumer, Mediation, Procedural Requirement, Mediation Agreement, Fee.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Türk Yargı Teşkilatında Ceza Soruşturmaları ve Kovuşturmalarında Hedef Süre Uygulaması: Adil Yargılama Hakkının İhlali Mi?

  Dr. Öğr. Üyesi Sercan TOKDEMİR*

ÖZET

Makul sürede yargılanma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında en fazla ihlal edilen hakların başında gelmektedir. Bu durum, sadece hukuk yargılamaları bakımından değil, ceza soruşturmaları ve kovuşturmaları bakımından da geçerlidir. Ülkemizde makul sürede yargılanma hakkı ihlallerinin ulaştığı yüksek rakamlar, hedef süre uygulaması gibi yöntemlere başvurmayı zorunlu hale getirmiştir. Bundan hareketle Adalet Bakanlığı tarafından “Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” çıkarılmıştır. 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler Savcılar Kanunu’nun (HSK) 28’inci maddesinin ikinci ve yedinci fıkralarına dayanılarak hazırlanan ve 1.9.2017 tarihinde yürürlüğe giren bu yönetmelikte hedef süre kavramının tanımı yapılmış ve hedef süre uygulamasına ilişkin esaslar düzenlenmiştir. HSK’nın 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında soruşturma ve kovuşturmanın hedef sürede yapılması, kanun yolu değerlendirme formunda hâkim ve savcılar için değerlendirme ölçütü olarak kabul edilmiş, yedinci fıkrasında hedef sürelerin Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSKur.) görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

AYM, HSK’nın 28’inci maddesinin yedinci fıkrasının iptali talebiyle önüne gelen başvuruda oy çokluğuyla hükmün anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir (AYM, T. 30.12.2021, E. 2021/17, K. 2021/103). Çoğunluk kararında AYM, özetle, hedef süreye ilişkin esasların uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin olduğundan yönetmelikle düzenlenebileceğini, hâkim ve savcılarının özlük haklarını etkileyen kanun yolu değerlendirme formunda hedef sürenin tek belirleyici ölçüt olmadığını ve sürelerin belirlenmesinde HSKur. görüşü alındığı için HSK md.28/f.7’nin hâkimlik teminatı ve mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerine aykırı olmadığı sonucuna varmıştır. Karardaki muhalefet şerhlerinde makul sürede yargılanma hakkı için hedef süre uygulamasının önemli ve gerekli bir adım olduğu; adil yargılanma hakkının tesisi bakımından bunun sadece bir araç olduğu ve hiçbir zaman bir amaç haline getirilmemesi, mesleki performansları değerlendirilirken hâkim ve savcılar üzerinde baskı aracı olacağı ve bunun yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerini ihlal edeceği; buna ilişkin esasların kanunla ortaya konulması, yargılama sürecinin adil yargılanma hakkının tüm ilkelerine uyularak gerçekleştirilmesi gerektiği hususları özellikle vurgulanmıştır.

* Tokat Gaziosman Paşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

“Türkiye Yüzyılı, Adaletin Yüzyılı” başlıklı Yargı Reformu Stratejisi Belgesi’nde (2025-2029) hedef süre uygulaması için açılan başlık altında adli süreçlerin makul sürede tamamlanmasına yönelik kurumsal tedbirler alınması ve uygulamaların geliştirilmesi kapsamında hedefler konulmuştur. Buna göre ceza yargılamalarında hedef sürelerin daha kısa olacak şekilde yeniden belirlenmesi, hedef süre uygulamasının takip edilmesi, hedef sürenin aşılmasına neden olan hususlara yönelik önlemler alınması ve istinaf kanun yolunda da hedef sürelerin konulmasından bahsedilmiştir.

Hedef süre uygulaması, ceza soruşturmaları ve kovuşturmalarının makul sürede tamamlanmasında, uzun süren soruşturma ve kovuşturma faaliyetlerinin kişiler üzerindeki maddi ve manevi baskıların bertaraf edilmesinde ve bu suretle adaletin temin ve hukuka olan inancın muhafaza edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Kısacası uygulamanın, soruşturma ve kovuşturmaların makul sürede tamamlanması ve yargıdaki iş yükünü hafifletmek amacıyla getirildiğini, bu minvalde makul sürede yargılanma hakkının korunması bakımından çok önemli olduğunu ifade etmek gerekir. Kanaatimizce yargıdaki iş yükünü hafifletmek kaygısıyla getirilen bu uygulamayla yargılama sürecinin uzaması kadar kısa tutulması da adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilir. Süre kaygısı nedeniyle sanığın savunma hakkının kısıtlanması gibi usul ihlalinin kaynaklı yargılama sürecinin uzaması gündeme gelebilir. Bu yüzden Strateji Belgesi’nde sürelerin kısaltılacağına ilişkin açıklamaya şüpheyle yaklaşılması gerekir. Adil yargılanma hakkını aşındırma potansiyeli olan bu uygulamadan uzun vadede vazgeçilmeli, hızlı ve adil yargılanma hakkını ihlal etmeyecek şekilde ceza soruşturmaları ve kovuşturmaları için mevcut ceza muhakemesi kanunumuza dercedilen enstrümanlar etkin kullanılmalıdır. Kısa ve orta vadede etkin bir hedef süre uygulaması için belli bölgelerde pilot mahkemeler belirlenmeli ve uygulama ilişkin pratik düzeyde ortaya çıkan problemler tespit edilmelidir. Ayrıca sürelerin her dosya özelinde tarafların işbirliğini esas alan bir sistemle belirlenmesi ve özellikle savunma makamının sürece dâhil edilmesi gerekir.

Bildiride ceza soruşturmaları ve kovuşturmaları için getirilen hedef süre uygulamasında mevcut durumun eleştirel bakışla değerlendirilmesi, hedef süre uygulamasının yerindeliğinin, bunun savunma hakkına, hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile adil yargılanma hakkına etkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Nihayetinde uygulamanın geleceğine dair bazı önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hedef Süre, Soruşturma, Kovuşturma, Adil Yargılanma Hakkı, Makul Sürede Yargılanma Hakkı, Yargı Reformu Stratejisi Belgesi.

Target Time Application in Criminal Investigations and Prosecutions in the Turkish Judiciary: Is It a Violation of the Right to A Fair Trial?

ABSTRACT

The right to trial in a reasonable time is one of the most violated rights in the European Court of Human Rights case law and the Constitutional Court. This situation applies not only in legal proceedings but also in criminal investigations and prosecutions. In our country, the high numbers reached by violations of the right to trial in a reasonable time have made it necessary to resort to methods such as target time application. Based on this, the Ministry of Justice issued “A Regulation on the Determination and Implementation of Investigation, Prosecution or Trial Target Times”. In this regulation, which was prepared based on the second and seventh paragraphs of Article 28 of the Code of Judges and Prosecutors (JPC)

dated 24.2.1983 and numbered 2802, and which entered into force on 1.9.2017, the definition of the target time was made and the principles regarding the target time application have been regulated. In the second paragraph of Article 28 of the JPC, the investigation and prosecution are accepted as evaluation criteria for judges and prosecutors in the Legal Remedy Evaluation Form. In the seventh paragraph, the Ministry of Justice will determine the target times by taking the opinion of the Council of Judges and Prosecutors (CFP).

The Constitutional Court has decided that the provision was not contrary to the constitution by the majority of votes in the application that came to the request to cancel the seventh paragraph of Article 28 of the JPC. In the majority decision, in summary, the target time may be regulated by the regulation as the principles related to the target time are related to the expertise and administrative technique, and the target time in the evaluation form that affects the personal rights of judges and prosecutors is not the only decisive criteria in the evaluation for, and Article 28/sub-article 7 is not contrary to the principles of independence of the courts since the opinion JPC was received in the determination of the times, In the dissenting commentaries within the decision, it has been emphasized that the target time application is an important and necessary step for the right to trial in a reasonable time, is only one tool in terms of the establishment of the right to a fair trial and should not be made into a purpose, will be a means of pressure on judges and prosecutors when evaluating their professional performances and will violate the principles of independence and impartiality of the judiciary; it's principles should be put forward by law, judicial trial should be carried out in accordance with all the principles of the right to a fair trial.

In the Judicial Reform Strategy Paper titled “Türkiye Century, Century of Justice” (2025-2029), under the heading opened for target time application, targets were set within the scope of taking institutional measures and developing implementations for the completion of judicial trial within a reasonable time. Accordingly, it was mentioned that target times in criminal trials should be redetermined to be shorter, target time application should be followed, measures should be taken against the issues that cause the target time to be exceeded, and target times should be set in the appeal procedure.

Target time application plays a significant role in completing criminal investigations and prosecutions in a reasonable time, eliminating the material and moral pressures on individuals caused by long-term investigative and prosecutive activities, thus ensuring justice and preserving faith in the law. This application was introduced to complete investigations and prosecutions reasonably and reduce the workload on the judiciary. In this context, protecting the right to trial in a reasonable time is very significant. This application, which was introduced with the concern of reducing the workload on the judiciary, may lead to a violation of the right to a fair trial by shortening the trial process and extending it. Prolonging the trial process may be on the agenda due to procedural violations, such as restricting the defendant's right to defence due to time concerns. Therefore, the statement in the Strategy Paper that the deadlines will be shortened should be approached with scepticism. This practice, which has the potential to erode the right to a fair trial, should be abandoned in the long term, and the instruments included in our current criminal procedure code should be used effectively for criminal investigations and prosecutions that do not violate the right to a speedy and fair trial. For a practical target time application in the short and medium term, pilot courts should be determined in certain regions, and the problems that arise at the practical level regarding the application should be identified. Moreover, the time limits should be determined in terms of each file with a system based on the parties' cooperation, and defence should especially be included in the process.

The paper aims to critically evaluate the current situation in the target time application for criminal investigations and prosecutions, to examine the appropriateness of the target time application, its impact on the right to defence, the independence and impartiality of judges, and the right to a fair trial. After all, some suggestions will be made regarding the future of the application.

Keywords: Target Time, Investigation, Prosecution, Right to a Fair Trial, Right to Trial in a Reasonable Time, Judicial Reform Strategy Paper.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Çekişmesiz Yargıda “İlgili” Kavramının Çekişmeli Yargıdaki “Tarf” Kavramı ile Karşılaştırılması: Medeni Usul Hukuku Bakımından Teorik ve Uygulamalı Bir Değerlendirme

  Dr. Öğr. Üyesi Murat UYUMAZ*

ÖZET

Medeni usul hukukunda yargılama faaliyetleri genel olarak çekişmeli ve çekişmesiz yargı olmak üzere iki ana başlık altında incelenir. Bu iki yargılama türü, yalnızca işleyişi bakımından değil, aynı zamanda yargılamaya katılan kişilerin hukuki statüleri açısından da birbirinden farklıdır. Çekişmeli yargı davacı ve davalı gibi belirli taraflar etrafında şekillenirken, çekişmesiz yargı taraf değil, “ilgili” kavramı üzerinden işler. Bu çalışmada, çekişmeli yargının temelini oluşturan “tarf” kavramı ile çekişmesiz yargının merkezinde yer alan “ilgili” kavramı teorik ve pratik açıdan karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Tarf ve ilgili kavramlarının dayandığı teorik yaklaşımlar, uygulamadaki yansımalarıyla birlikte değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, bu iki kavram arasındaki yapısal farkların, yargılamanın işleyişine olan etkileri ortaya konulmaktadır.

Çekişmeli yargı, iki taraf sistemine dayanır. Bu sistemde, mahkemeden hukuki himaye talep eden kişi davacı, aleyhine hukuki himaye talep edilen kişi ise davalıdır. HMK m. 119 gibi hükümler, bu iki tarafın açıkça belirlenmesini zorunlu kılar. Zira davanın yürütülmesi, usul işlemlerinin geçerliliği, taraf ehliyeti, taraf değişikliği ve kesin hüküm gibi birçok usul kurumu taraf sistemine göre şekillenir. HMK’da yar alan düzenlemeler göz önüne alındığında, taraf kavramını açıklamaya çalışan teorilerden şekli taraf teorisi, bu yapıyı açıklamada temel yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Bkz. HMK m. 119; 303). Bu teoriye göre taraf sıfatı, maddi hukuk ilişkisine göre değil; davada kimin hukukî himaye talep ettiğine ve kime karşı bu talebin yöneltildiğine göre belirlenir. Böylece sıfat ve taraf kavramları birbirinden ayrılır.

Çekişmesiz yargıda klasik anlamda davacı ve davalı sıfatı bulunmaz. Zira burada genel olarak karşılıklı bir uyuşmazlık söz konusu değildir. Çekişmesiz yargı işlerinde davacı ve davalı kavramları yerini “ilgili” kavramına bırakmıştır. İlgili kavramı, çekişmesiz yargı işinin merkezinde yer alır ve mahkemenin kararından menfaati etkilenecek kişileri tanımlar. Buna göre ilgili, çekişmesiz yargı işlerinden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen gerçek ya da tüzel kişilerdir. Medeni usul hukukunda temel yargılama haklarından biri olan hukuki dinlenilme hakkı (HMK m. 27), ilgililer için de geçerlidir.

Çekişmesiz yargıda ilgililer, öğretide genel olarak -çekişmeli yargıya paralel olarak- maddi ve şekli anlamda olmak üzere iki kategoride incelenir. Şekli anlamda ilgili, çekişmesiz

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

yargıda mahkemeye başvuran veya hakkında başvuru yapılan kişidir. Maddi anlamda ilgili ise yargılama sonucunda verilecek karardan hukuken etkilenecek olan kişidir. Bu ayrım, özellikle yargılamaya kimin katılabileceği ve kanun yollarına kimin başvurabileceği açısından önemlidir. Çekişmesiz yargı işleri açısından HMK’da benimsenen ilgili kavramı, maddi anlamda ilgilidir (Bkz. HMK m. 387). Bu, çekişmesiz yargının esnek yapısını ve çok yönlü etki alanını göstermesi bakımından önemlidir.

Taraf ve ilgili kavramları yapısal olarak farklı temellere dayanır. Çekişmeli yargı, hak iddiaları arasında bir çekişmeye dayandığı için, sùjeler arası net bir ayrım ve karşıtlık içerir. Bu durum, taraf değişikliği, dava ehliyeti, usul işlemleri ve kesin hüküm gibi kurumlarda açıkça kendini gösterir. Buna karşılık, çekişmesiz yargı çok yönlü menfaatlerin dengelendiği bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, taraf değil, ilgili kavramı esastır. Taraf teorilerinin sağladığı sınır ve netlik burada yerini, hukukî menfaate dayalı daha geniş bir kapsayıcılığa bırakır. Çekişmesiz yargıda, kararın etkilediği herkesin sürece dâhil olması hedeflenir. Bu da çekişmesiz yargı işinin çok aktörlü, esnek ve dengeli bir yapıya sahip olmasına neden olur.

Sonuç olarak, taraf ve ilgili kavramları farklı yargılama türlerinin yapısal gerekliliklerinin ürünüdür. Çekişmeli yargıda taraflar arasında açık bir çekişme vardır ve yargılamanın kuralları bu çekişmeye göre şekillenir. Buna karşın çekişmesiz yargı, toplumsal düzenin korunması ve hukuki işlemlerin güvence altına alınması amacına hizmet eder. Bu nedenle, ilgili kavramı üzerinden daha kapsayıcı, esnek ve fonksiyonel bir sistem benimsenmiştir. Bu farklılık, hem teorik hem uygulamalı düzeyde doğru kavranmalı ve yargı sistemine yansıtılmalıdır. Böylece hukuki güvenceler etkili biçimde işletilebilir ve adil yargılama ilkesi tüm yargılama türlerinde güvence altına alınabilir.

Anahtar Kelimeler: Medeni Usul Hukuku, Çekişmesiz Yargı, Taraf, İlgili, Taraf Teorileri.

A Comparative Analysis of the Concept of the “Interested Person” in Non-Contentious Proceedings and the Concept of the “Party” in Contentious Proceedings: A Theoretical and Practical Assessment in Terms of Civil Procedural Law

ABSTRACT

In civil procedure law, judicial proceedings are generally examined under two main categories: contentious and non-contentious proceedings. These two types of proceedings differ not only in terms of their operation but also with regard to the legal status of the individuals participating in the proceedings. While contentious proceedings revolve around specific parties such as the plaintiff and the defendant, non-contentious proceedings operate not through the concept of “party” but rather through the notion of the “interested person.” This study comparatively analyzes, from both theoretical and practical perspectives, the concept of “party,” which constitutes the foundation of contentious proceedings, and the concept of “interested person,” which lies at the core of non-contentious proceedings. The theoretical approaches underlying the concepts of party and interested person are evaluated alongside their reflections in practice. Ultimately, the structural differences between these two concepts and their effects on the functioning of judicial proceedings are revealed.

Contentious proceedings are based on a bipartite system. In this system, the person requesting judicial protection from the court is the plaintiff, and the person against whom such protection is sought is the defendant. Provisions such as Article 119 of the Code of Civil

Procedure (CCP) require the clear identification of these two parties. This is because the conduct of the trial, the validity of procedural acts, party capacity, substitution of parties, and the doctrine of *res judicata* are all shaped according to the party system. Considering the provisions of the CCP, the formal party theory is accepted as the principal approach in explaining the concept of party (see CCP Articles 119 and 303). According to this theory, party status is not determined by the substantive legal relationship, but by who seeks legal protection in the proceeding and against whom such a request is directed. Thus, the concepts of “legal standing” (*sifat*) and “party” are distinguished.

In non-contentious proceedings, there are no plaintiffs or defendants in the classical sense, since there is generally no mutual dispute involved. In such matters, the concepts of plaintiff and defendant are replaced by the concept of the “interested person.” This concept is central to non-contentious proceedings and refers to individuals whose interests may be affected by the court’s decision. Accordingly, an interested person is any natural or legal person who is directly or indirectly affected by non-contentious matters. The right to be heard, which is one of the fundamental procedural rights in civil procedure (CCP Article 27), is also applicable to interested persons.

In non-contentious jurisdiction, the parties concerned are generally analyzed in two categories in the doctrine - in parallel with the contentious jurisdiction - in the substantive and formal sense. A formal interested person is one who files an application with the court or is the subject of such an application. A substantive interested person, on the other hand, is one who will be legally affected by the decision rendered at the end of the proceeding. This distinction is particularly important in determining who may participate in the proceeding and who may file appeals. The concept of interested person adopted in the CCP with respect to non-contentious proceedings refers to the substantive interested person (see CCP Article 387). This is significant in demonstrating the flexible structure and multifaceted impact area of non-contentious proceedings.

The concepts of party and interested person are based on structurally different foundations. Since contentious proceedings are based on a dispute between legal claims, there is a clear distinction and opposition between the subjects. This distinction is clearly reflected in institutions such as the substitution of parties, legal capacity to sue, procedural acts, and *res judicata*. In contrast, non-contentious proceedings are structured to balance multiple interests. Therefore, the concept of interested person, rather than party, is central. The clarity and boundaries offered by party theories are replaced in this context by a broader inclusiveness based on legal interest. Non-contentious proceedings aim to include all persons affected by the decision in the process. This results in a multi-actor, flexible, and balanced structure for non-contentious matters.

In conclusion, the concepts of party and interested person are products of the structural requirements of different types of proceedings. In contentious proceedings, there is a clear dispute between parties, and the rules of procedure are shaped in accordance with this dispute. In contrast, non-contentious proceedings serve the purpose of preserving public order and securing legal transactions. For this reason, a more inclusive, flexible, and functional system has been adopted based on the concept of the interested person. This distinction must be accurately understood both theoretically and practically and should be reflected in the judicial system. In this way, legal safeguards can be effectively implemented, and the principle of fair trial can be ensured across all types of proceedings.

Keywords: Civil Procedure Law, Non-Contentious Jurisdiction, Party, Interested Person, Party Theories.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Türk Rekabet Hukukunda Uzlaşma ve Taahhüt Prosedürleri: Mevcut Durum, Güncel Gelişmeler ve AB Hukuku ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme

  Dr. Öğr. Üyesi Elif Banu VARLI*

ÖZET

Dijital ekonominin hızla gelişmesi geleneksel piyasa yapılarında önemli değişikliklere yol açarken, rekabet hukukunun müdahale araçlarının da yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle dijital platformların veri toplama, algoritma yönetimi ve pazar gücünü kullanma biçimleri, hızlı ve esnek müdahale gerektiren ihlallerin artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda Türk rekabet hukukunda önemli bir dönüşüm olarak 2020 yılında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a eklenen 43. madde ile "taahhüt", 43/A maddesi ile "uzlaşma" prosedürleri hem idari süreçlerin etkinliğini artırmak hem de teşebbüslerin işbirliğine dayalı çözüm yollarına yönelmesini sağlamak amacıyla yürürlüğe girmiştir.

Taahhüt ve uzlaşma prosedürlerinin uygulamadaki ilk örnekleri, dijital piyasaların önde gelen aktörlerine yönelik soruşturmalarda kendini göstermiştir. Google Shopping kararında, Rekabet Kurulu, şirketin kendi alışveriş hizmetine algoritmik avantaj sağladığını tespit etmiş ve Google tarafından sunulan taahhütler neticesinde dosyayı kapatmıştır. Trendyol kararında ise platformun kendi markalarını öne çıkaran algoritmalar kullandığı belirlenmiş; teşebbüsün verdiği davranışsal taahhütler doğrultusunda süreç sonlandırılmıştır. Meta (Facebook) kararında kullanıcı verilerinin farklı hizmetler arasında birleştirilmesi uygulamaları rekabete aykırı bulunmuş; Meta'nın yapısal ve teknik taahhütler sunması üzerine soruşturma kapatılmıştır. Öte yandan zincir marketler soruşturmaları kapsamında bazı şirketler, uzlaşma prosedürüne başvurarak hem süreçleri hızlandırmış hem de ceza indirimi elde etmiştir.

Avrupa Birliği rekabet hukukunda da benzer uygulamalar görülmektedir. Google Android, Apple App Store ve Intel kararlarında, Avrupa Komisyonu'nun rekabeti sınırlayıcı uygulamalara karşı hızlı müdahaleleri, çoğu zaman taahhütler yoluyla sonuçlandırılmıştır. Bu bağlamda AB'de yürürlüğe giren Dijital Pazarlar Yasası (DMA), büyük platformların ("gatekeeper") veri toplama ve kullanma biçimlerini sıkı biçimde düzenleyerek taahhüt prosedürlerine hukuki bir zemin oluşturmuştur.

Çalışma hem Türkiye'de hem de Avrupa Birliği'nde uygulanan bu prosedürlerin normatif dayanaklarını, uygulama biçimlerini, etkinlik düzeylerini ve karşılaşılan sorunları kapsamlı şekilde değerlendirmektedir. Ayrıca karşılaştırmalı analizler çerçevesinde Türk rekabet hukukunun özellikle dijital piyasalar bakımından nasıl daha etkin, şeffaf ve hesap verebilir bir sistem inşa edebileceğine ilişkin reform önerileri sunulmaktadır. Dijital

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

piyasalarda artan rekabet ihlalleri karşısında uzlaşma ve taahhüt prosedürlerinin yalnızca idari etkinliği artırır bir araç değil aynı zamanda proaktif rekabet politikalarının da temel bir unsuru haline gelmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet Hukuku, Uzlaşma Prosedürü, Taahhüt Mekanizması, Rekabet Kurulu Kararları, Dijital Pazarlar.

Settlement and Commitment Procedures in Turkish Competition Law: Current Status, Recent Developments and A Comparative Analysis with EU Law

ABSTRACT

The rapid development of the digital economy has led to significant transformations in traditional market structures, making it necessary to reassess the intervention tools of competition law. In particular, the ways in which digital platforms collect data, manage algorithms, and exercise market power have resulted in a rise in violations that require swift and flexible intervention. In this context, a significant transformation in Turkish competition law occurred in 2020 with the introduction of Article 43 (commitment procedure) and Article 43/A (settlement procedure) into Law No. 4054 on the Protection of Competition. These provisions aim to enhance administrative efficiency and encourage undertakings to seek cooperative resolution mechanisms.

The first practical applications of the commitment and settlement procedures have emerged in investigations targeting major players in digital markets. In the Google Shopping decision, the Turkish Competition Authority found that the company had granted algorithmic advantages to its own shopping service and closed the file based on the commitments offered by Google. In the Trendyol case, the platform was found to prioritize its own brands through algorithmic tools, and the proceedings were concluded upon the submission of behavioral commitments by the undertaking. In the Meta (Facebook) case, the combination of user data across different services was found to violate competition law, and the investigation was closed after Meta proposed structural and technical commitments. In contrast, in the chain supermarkets investigations, several companies applied for the settlement procedure, thereby accelerating the process and benefiting from fine reductions.

Similar practices can be observed in EU competition law. In the Google Android, Apple App Store, and Intel decisions, the European Commission's swift interventions in response to anti-competitive conduct have often concluded through commitments. In this regard, the Digital Markets Act (DMA), recently adopted in the EU, has provided a legal framework for commitment mechanisms by strictly regulating how gatekeepers collect and use data.

This study provides a comprehensive analysis of the normative foundations, implementation methods, effectiveness, and practical challenges of these procedures in both Turkey and the European Union. Through comparative analysis, it also offers reform proposals aimed at enhancing the Turkish system, particularly in the context of digital markets, to make it more effective, transparent, and accountable. In light of increasing competition infringements in digital markets, the study argues that commitment and settlement procedures should not only serve as tools to enhance administrative efficiency but also become core elements of a proactive competition policy.

Keywords: Competition Law, Settlement Procedure, Commitment Mechanism, Turkish Competition Authority Decisions, Digital Markets.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

HMK m. 85'te Düzenlenen Teminattan Muafiyet Hâllerinin Türk Mahkemelerinde Dava Açan, Davaya Katılan veya Türk İcra Dairelerinde İcra Takibinde Bulunan Yabancılar Bakımından Uygulanabilirliği

  Dr. Öğr. Üyesi Can YÖNEY*

ÖZET

Kural olarak Türk mahkemelerinde ve icra dairelerinde dava açan, davaya katılan veya icra takibi yapan Türk vatandaşlarının teminat yatırması gerekmemektedir. Ancak kanun koyucu bazı hâllerde muhtemel yargılama giderlerini güvence altına almak amacıyla bazı kişiler açısından teminat yükümlülüğü öngörmüştür. Hukukumuzda teminat yükümlülüğü temel olarak iki ayrı kanunda düzenlenmiştir. Bunlardan ilki, HMK m. 84 vd. hükümlerinde yer almaktayken; ikincisi MÖHUK m. 48'te karşımıza çıkmaktadır.

HMK m. 84 hükmü; (i) davacı, davaya katılan veya icra takibi yapan kişinin Türkiye'de mutad meskeni olmayan bir Türk vatandaşı olması ile (ii) davacının daha önceden iflasına karar verilmiş, hakkında konkordato veya uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemlerinin başlatılmış bulunması ya da borç ödemediği aciz belgesinin varlığı gibi sebeplerle ödeme güçlüğü içinde bulunduğu belgelenmesi hâllerinde teminat gösterilmesi gerektiğini düzenlemektedir. MÖHUK m. 48 ise Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan kişinin yabancı bir gerçek ve tüzel kişi olması durumunda teminat yükümlülüğünün doğacağını öngörmektedir. Görülebileceği üzere, HMK m. 84 hükmü, davacı, davaya katılan veya icra takibi yapan kişinin muhtemel yargılama giderlerini karşılayabilecek maddi gücü veya Türkiye'de malvarlığı olmaması durumunu esas almışken; MÖHUK m. 48 hükmü kişilerin Türk vatandaşı olup olmamasıyla ilgilenmektedir.

MÖHUK m. 48, bu teminat yükümlülüğünün ortadan kalkmasının ancak tek bir hâlde söz konusu olabileceğini ikinci fıkrasında ortaya koymuş ve davacının tabiiyetinde bulunduğu ülkeyle Türkiye arasında yabancıların teminat yükümlülüğü bakımından sözleşmesel, kanuni veya fiili karşılıklılık bulunması durumunda yabancı gerçek ve tüzel kişilerin teminattan muaf tutulacaklarını öngörmüştür. Dolayısıyla, HMK m. 85'te düzenlenen ve HMK m. 84 uyarınca doğan teminat yükümlülüğünden muafiyet hâllerinin MÖHUK m. 48 dolayısıyla teminat yükümlülüğü altında bulunan yabancılar bakımından uygulanması mümkün değildir. Bu durumda tabiiyetinde bulunduğu devlet ile Türkiye arasında karşılıklılık bulunmayan bir yabancıların teminattan muaf olması mümkün olmayacaktır, meğerki teminattan muaf tutulan istisnai statülerden birine tâbi olsun.

* Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

Bazı Yargıtay kararlarında yabancılar bakımından da HMK m. 85 hükmüne atıf yapılarak teminat yükümlülüğünün bulunmadığı sonucuna varıldığı görülmekteyse de bu kararların MÖHUK m. 48 hükmünün mevcut hâli gözetildiğinde hukuka uygun olduğunu söylemek zor görünmektedir. Bununla beraber, Yargıtay'ın bu yaklaşımının olması gereken hukuk açısından isabetli olduğu ve HMK m. 85'te yer alan teminattan muafiyet hâllerinin yabancılar açısından da uygulanmasının daha uygun bir çözüm olacağı kanaatindeyiz. Kanımızca hükümde sayılan hâllerin Türk vatandaşları açısından uygulanmasını gerektiren koşullar yabancılar açısından da aynı şekilde mevcuttur. Bu nedenle, adli yardımdan faydalanan, Türkiye'de teminatı karşılayacak düzeyde taşınmazı bulunan, küçüğün menfaatlerini korumaya yönelik dava açan ya da Türk mahkemelerinden verilmiş veya yabancı mahkemelerce verilmesi sonrası Türk mahkemelerince tenfiz edilmiş bir ilama dayanarak ilamlı icra takibinde bulunan yabancıların da tıpkı Türk vatandaşları gibi teminattan muaf tutulması gerektiği kanaatindeyiz.

Bu çerçevede, tebliğimizde öncelikle olan hukuk çerçevesinde HMK m. 84 vd. ile MÖHUK m. 48 hükümleri arasındaki farkları ortaya koyacak, akabinde HMK m. 85 hükmünde yer alan hâllerin yabancılar bakımından ne şekilde karşımıza çıkabileceğini de değerlendirerek bu hâllerin neden Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler bakımından da uygulanmasında fayda olduğunu izah edecek ve son olarak da bu önerimizin hayata geçirilebilmesi için mevzuatta nasıl bir değişiklik yapılabileceğine dair görüşlerimizi ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Sözcükler: Teminat, Yabancılar, Teminattan Muafiyet, Karşılıklılık, Milletlerarası Usul Hukuku.

Applicability of the Exemptions from Security for Costs Regulated under Article 85 of the Turkish Code of Civil Procedure for Foreigners Filing a Lawsuit, Intervening in a Case, or Initiating Enforcement Proceedings in Turkish Courts or Enforcement Offices

ABSTRACT

In principle, Turkish citizens who file a lawsuit, intervene in a case, or initiate enforcement proceedings in Turkish courts or enforcement offices are not required to provide security. However, in certain cases, the legislator has imposed a security obligation for certain individuals to secure potential litigation costs. In Turkish law, the obligation to provide security is primarily regulated under two separate laws. The first is found in Articles 84 et seq. of the Turkish Code of Civil Procedure (HMK), while the second is stipulated in Article 48 of the Turkish Code on Private International Law and Civil Procedure Law (MÖHUK).

Article 84 of the HMK requires the deposition of security in two cases: (i) when the plaintiff, the intervenor, or the person initiating enforcement proceedings is a Turkish citizen who does not have habitual residence in Türkiye, and (ii) when the plaintiff is in financial difficulty, as evidenced by a previous declaration of bankruptcy, the initiation of concordat or restructuring proceedings, or the existence of a certificate of insolvency due to inability to pay debts. Article 48 of MÖHUK, on the other hand, stipulates that a security obligation arises when the person filing a lawsuit, intervening in a case, or initiating enforcement proceedings in Turkish courts or enforcement offices is a foreign natural or legal person.

Thus, Article 84 of the HMK is based on the potential inability of the plaintiff, the intervenor, or the person initiating enforcement proceedings to bear potential litigation costs due to lack of financial resources or assets in Türkiye. In contrast, Article 48 of MÖHUK focuses on the nationality of the persons involved.

Article 48 of MÖHUK states in its second paragraph that this security obligation may only be waived in one situation: if there is a contractual, legal, or *de facto* reciprocity between the plaintiff's country of nationality and Türkiye concerning the security obligation for foreigners. In such cases, foreign natural and legal persons are exempt from providing security. Therefore, the exemptions from the security obligation stipulated under Article 85 of the HMK, which apply to the security obligation arising under Article 84 of the HMK, cannot be applied to foreigners who are subject to the security obligation under Article 48 of MÖHUK. Consequently, a foreigner whose country of nationality does not have reciprocity with Türkiye cannot be exempted from providing security, unless they fall under one of the exceptional statuses that are exempt from security.

Although in some decisions of the Court of Cassation foreigners were deemed to be exempt from security on the basis of Article 85 of the HMK, it is difficult to argue that these decisions are legally accurate given the current wording of Article 48 of MÖHUK. Nevertheless, we believe that the Court of Cassation's approach is appropriate from a *de lege ferenda* perspective and that it would be a better solution to apply the exemptions listed in Article 85 of the HMK to foreigners as well. In our opinion, the conditions that justify the application of these exemptions to Turkish citizens also apply to foreigners. Therefore, we believe that foreigners who benefit from legal aid, own immovable property in Türkiye sufficient to cover the security, file lawsuits to protect the interests of a minor, or initiate enforcement proceedings based on a domestic judgment issued by Turkish courts, or a foreign judgment enforced by Turkish courts should also be exempt from providing security, just like Turkish citizens.

In this context, our presentation will first outline the differences between the provisions of Articles 84 et seq. of the HMK and Article 48 of MÖHUK within the framework of the current legislation. Then, we will assess how the situations listed in Article 85 of the HMK might arise for foreigners and explain why it would be beneficial to apply these situations to foreign natural and legal persons who file a lawsuit, intervene in a case, or initiate enforcement proceedings in Turkish courts. Finally, we will present our views on how the legislation could be amended to implement this proposal.

Keywords: Security for Costs, Foreigners, Exemption from Security for Costs, Reciprocity, International Civil Procedure Law.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Arbuluculuk Sürecinde Müzakere Aşamasında Yapay Zeka Tabanlı Yazılımların Kullanımının Değerlendirilmesi

  Av. Arb. Dr. Özlem BORA*

ÖZET

Son yıllarda teknolojik gelişmelerin en önemli çıktısının yapay zeka tabanlı yazılımlar olduğu konusunda şüphe yoktur. Farklı disiplinlerde özel sektörden kamu sektörüne kadar hayatımızın her alanına entegre olma potansiyelini barındıran yapay zeka araçlarının alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından olan arbuluculukta müzakere aşamasında kullanımı çalışmamızın ana konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız yapay zeka teknolojilerinin arbuluculuk süreçlerinde güvenli ve verimli olarak kullanılıp kullanılmayacağına değerlendirilmesi ile etik ve temel ilkeler yönünden sorgulanmasını içermektedir. Yapay zekanın kişiler hukuku, sorumluluk hukuku ve kişisel verilerin korunması hukuku açısından değerlendirilmesi çalışmamızın kapsamına alınmamıştır. Yapay zekanın fikri haklar yönünden değerlendirilmesi ile yapay zekanın hukuk içinde konumlandırılması da çalışmamızın sınırları dışındadır. Kısaca çalışmamız dostane bir uyuşmazlık çözüm yolu olan arbuluculukta yapay zekanın kullanımı halinde arbuluculuğun temel prensiplerine bir projeksiyon tutmayı hedeflemektedir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) 137/(1) ve 140/(2)(3) fıkraları uyarınca tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda ön inceleme aşamasında mahkemeye tarafları arbuluculuğa teşvik etme görevi verilmiştir. Benzer şekilde ön inceleme ve tahkikat aşamasını düzenleyen HMK 320/(2) fıkrasında hakimin uyuşmazlık konularının tespitinden sonra tarafları arbuluculuğa teşvik edeceği belirlenmiştir. 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arbuluculuk Kanunu (HUAK) hukuk uyuşmazlıklarının arbuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenleyen özel ve çerçeve bir kanundur. HUAK 3. 4. ve 5.maddelerinde arbuluculuğa hakim ilkeler olarak sırasıyla iradi olma, eşitlik, gizlilik ile beyan ve belgelerin kullanılmaması şeklindeki temel ilkeler düzenlenmiştir.

Yapay zeka teknolojisi arbuluculukla ilgili iş süreçlerini kolaylaştırması ve uyuşmazlık tarafları arasında anlaşma sağlanması konusunda umut verici bir potansiyele sahip olmakla beraber temel ilkeler açısından ciddi riskler de barındırmaktadır. Örneğin arbulucu yapay zeka tabanlı yazılımlarla risk analizi ya da çözüm önerileri oluşturmak amacıyla taraflarla ve uyuşmazlıkla ilgili bilgi ve belgeleri kullanacaksa bu durum başta gizlilik ile bilgi ve belgelerin kullanılmaması olmak üzere temel ilkelere aykırılık teşkil edebilecektir. Tarafların onayıyla dahi olsa müzakere aşamasında yapay zeka destekli

* Avukat, Ankara Barosu.

yazılımlardan yararlanılacaksa bu eylem de taraf hakimiyetine aykırılık teşkil edebilecek durumlarla karşılaşılmasına sebebiyet verebilecektir. Diğer yandan teknolojik dönüşümlerin insan hayatını son derece kolaylaştırdığı bir devirde yapay zeka tabanlı yazılımların alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında kullanımının engellenmesi mümkün müdür? Geleneksel devlet yargılamalarında dahi yapay zeka uygulamalarının tartışılmaya başlandığı çağımızda bu soruya olumlu cevap vermek konusunda acele davranılmamalıdır. Arabuluculuk sürecinde yapay zeka teknolojisinin kullanımı gelecekte kanun koyucuları en fazla meşgul edecek konulardan biri olmaya adaydır. Kanaatimizce bu konudaki ulusal ya da uluslararası tüm düzenlemelerde arabuluculuğun mesleki etik ve temel ilkelerinden ödün verilmemesi kırmızı hattı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzakere, Arabuluculuk, Yapay Zeka, Makine Öğrenmesi, Hukuk Otomasyonu.

Evaluation of the Use of Artificial Intelligence-Based Software in the Negotiation Phase of Mediation

ABSTRACT

There is no doubt that one of the most significant outcomes of recent technological advancements is artificial intelligence-based software. This study examines the use of artificial intelligence tools—which have the potential to be integrated into various aspects of life, from the private to the public sector—during the negotiation phase of mediation, a key alternative dispute resolution method. The study assesses whether artificial intelligence technologies can be utilised safely and effectively in mediation processes and critically examines them in light of ethical considerations and fundamental principles. However, it does not extend to an evaluation of artificial intelligence in relation to the law of persons, liability law, or personal data protection law. Similarly, an analysis of artificial intelligence from the perspective of intellectual property rights and its positioning within legal frameworks falls outside the scope of this study. In essence, this study aims to assess the fundamental principles of mediation in the context of artificial intelligence-assisted mediation.

Pursuant to Articles 137(1) and 140(2)-(3) of the Civil Procedure Code (Law No. 6100), courts are required to encourage parties to engage in mediation during the pre-trial examination stage in cases where they have the discretion to settle. Likewise, Article 320(2) of the same law, which governs the pre-trial examination and trial stages, stipulates that the judge shall encourage mediation following the identification of disputed matters. The Law on Mediation in Civil Disputes (Law No. 6325) serves as a specialised and framework law regulating the procedures and principles applicable to the resolution of civil disputes through mediation. Articles 3, 4, and 5 of this law set out the fundamental principles of mediation, namely voluntariness, equality, confidentiality, and the inadmissibility of statements and documents in subsequent proceedings.

While artificial intelligence technology holds considerable potential to facilitate mediation processes and assist parties in reaching an agreement, it also presents significant risks concerning fundamental principles. For instance, if a mediator were to use artificial intelligence-based software to conduct risk analyses or generate settlement proposals based on information and documents related to the parties and the dispute, this could be incompatible with core principles such as confidentiality and the prohibition against the use of such information. Even where the parties consent to the use of artificial intelligence-

assisted software during negotiations, such use may still give rise to concerns regarding party autonomy. Conversely, in an era where technological advancements have profoundly impacted daily life, can the use of artificial intelligence-based software in alternative dispute resolution mechanisms be entirely precluded? Given that artificial intelligence applications are increasingly being debated even within traditional judicial proceedings, a cautious approach should be adopted in addressing this question. The use of artificial intelligence in mediation is likely to emerge as a key issue for future legislative deliberations. In our view, professional ethics and the fundamental principles of mediation should constitute an inviolable standard in all national and international regulations on this matter.

Keywords: Negotiation, Mediation, Artificial Intelligence, Machine Learning, Legal Automation.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

TBK m. 215/I ve Avukatlık Kanunu m. 35/I İlişkisi Üzerine

  Arş. Gör. Dr. Muhammed K. GANBARI*

ÖZET

Satış sözleşmesinde, üçüncü kişinin satış konusu üzerinde hak iddiasında bulunması söz konusu olabilir. Buna göre alıcı, malın mülkiyetini kazandığını düşünmekle birlikte üçüncü kişi mülkiyet ya da üstün nitelikteki bir başka hak iddiası ile satış konusunun kendisine verilmesini talep etmektedir. Bu nevi hallerde satıcının, alıcıya karşı kusursuz sorumlu olması esastır. Bahsi geçen sorumluluk ise “*satıcının zapttan sorumluluğu*” olarak adlandırılmaktadır. Üçüncü kişi, mülkiyet ya da daha üstün nitelikteki bir hak iddiası ile alıcıya çoğu kez bir dava yoluyla başvurur. Bu durumlarda alıcı, zapttan dolayı rücu etme ihtimalinin bulunduğu satıcıdan, açılan davada kendisine yardım etmesini isteyebilir. Söz konusu ihtimali düzenleyen TBK m. 215 ilk fıkrasında “*Satılanın elinden alınması tehlikesi ile karşılaşan alıcı, kendisine karşı açılan davayı satıcıya bildirdiği zaman satıcı, durumun gereğine göre ve yargılama usulü uyarınca ya alıcının yanında davaya katılmak ya da alıcı yerine geçerek üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek ve savunmak zorundadır.*” hükmünü sevk etmiştir. Burada “*üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek*” ile kanun koyucunun ne anlatmak istediği izaha muhtaçtır.

Bilindiği üzere Avukatlık Kanunu’nun m. 35/I hükmü “*Kanun işlerinde ve hukuki meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.*” düzenlemesiyle bir davada tarafları temsil etme işini, yalnızca avukatların yapabileceği bir tekele dönüştürmüştür. Söz konusu tekel hakkı, Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Kanunu Yönetmeliği m. 14/II’de aynen yinelenmiştir. Bu halde TBK m. 215/I hükmünde geçen “*üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek*” ifadesinin avukatın tekel hakkına bir istisna niteliğinde olup olmadığı, eğer bir istisna değil ise hangi manaya geldiği irdelenmelidir.

Doktrinde bir görüş TBK m. 215/I hükmünde geçen “*üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek*” ifadesinin Avukatlık Kanunu m. 35/I hükmüne bir istisna getirdiği kanaatindedir. Bu görüşe göre burada, kanun koyucu borçlar hukuku açısından bir “*iradi temsil*” hali düzenlemiştir. Açılan bir davayı satıcıya ihbar eden alıcı, satıcıya davaya fer’i müdahil olarak katılabileceğini bildirebileceği gibi kendisinin temsilcisi olarak katılmasına yetki verdiğini de bildirebilir.

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Doktrinde karşıt g6r6ř, burada Avukatlık Kanunu m. 35/I h6k6m6ne getirilmiş bir istisna olmadığını savunur. Buna g6re ilgili d6zenleme eBK m. 190/I h6k6m6n6n dilinin sadeleştirilmiş halinden ibarettir. Her iki d6zenleme de mehaz Art. 193 Abs. 1 OR h6k6m6n6n değişmeden 6nceki halinden alınmıştır. Mehaz Kanun'daki ilgili h6k6m, 1 Ocak 2011'de y6r6rl6ęe giren İsvi6re Hukuk Muhakemeleri Kanunu (ZPO) ile değişmiştir. Bug6n s6z konusu h6k6m, bildirim b6t6n gerek ve etkilerinin ZPO uyarınca belirleneceğini vazetmektedir. Değişiklik 6ncesinde Art. 193 Abs. 1 OR d6zenlemesinin avukatın tekel hakkına bir istisna getirmediği kabul edilmekteydi. Buna g6re h6k6m, 6zel d6zenlemelerle avukat dışında bir kimsenin davada vekil sıfatıyla yer alabildiği hallerde uygulanabilmekteydi. Bu yaklaşım genel olarak T6rk hukuku i6in de savunulabilir. Ancak T6rk hukukunda kanton ya da federal bir sistem s6z konusu olmadığından, İsvi6re hukukunda 6nceden bazı kantonlarda var olduğu ifade edilen 6zel d6zenlemeler mevcut değildir. O halde TBK m. 215/I h6k6m6n6n “*666nc6 kişiye karşı davayı takip etmek*” kısmının bug6n i6in tatbiki m6mk6nd6r değildir. Zira h6k6m6n uygulanması i6in 6n şart, avukatın tekel yetkisine istisna getiren bir usul hukuku h6k6m6n6n varlığıdır. Bu şart ise T6rk hukuku a6ısından ger6ekleşmemektedir.

Her ne kadar TBK, genel bir kanun olarak 6zel kanun olan Avukatlık Kanunu'ndan sonra y6r6rl6ęe girmiş (*TBK, Avukatlık Kanunu'na nazaran daha genel bir kanundur manasında*) ise de kanun koyucunun avukatın tekel hakkına bir sınırlama getirmek amacıyla hareket ettiğini g6sterir hi6bir delil yoktur. Haliyle yeni tarihli genel kanunun, eski tarihli 6zel kanun ile 6atışmasını tartışmaya gerek bulunmamaktadır. Ayrıca “*yargılama usul6 uyarınca*” ifadesi sebebiyle h6k6m6n usul hukuku kurallarına g6re uygulanacağı da g6z ardı edilmemelidir. Bu a6ıdan h6k6m6, mehaz Kanun'un 6nceki halinin anlaşıldığı şekilde yorumlamak isabetli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Satıcının Zapttan Sorumluluğu, Davayı İhbar, Temsil, Avukatın Tekel Hakkı, Kanunların Uygulanması.

On the Relationship Between Art. 215/I of TCO and Art. 35/I of Attorneyship Law

ABSTRACT

In the sales contract, a third party may claim on the object of sale. Accordingly, while the buyer thinks that he has acquired the ownership of the goods, the third party demands that the object of sale be given to him or her with a claim of ownership or another superior right. In such cases, the seller is absolutely liable to the buyer in principle. The said liability is called “*the seller's liability for the dispossession*”. The third party often files a lawsuit to the buyer for ownership or a superior right. In such cases, the buyer may request the seller, who has a possibility of recourse due to the dispossession, to help him or her in the lawsuit filed. The first paragraph of Art. 215 of TCO, which regulates the said possibility, states that “*When the buyer, who is faced with the risk of dispossession of the object of sale notifies the seller of the lawsuit filed against him or her, depending on circumstances and trial procedure the seller is obliged to either participate in the lawsuit on the buyer's side or to pursue the lawsuit against the third party by taking the place of the buyer.*” Here, the question of what the legislator meant by “*pursue the lawsuit against a third party*” needs to be explained.

As it is known, Art. 35/I of Attorneyship Law that says “*Providing opinions on legal matters and legal issues, to sue and defend the rights of real and legal persons before courts,*

arbitrators or other bodies having jurisdictional authority, to pursue judicial proceedings, to arrange all documents related to these matters belong only to lawyers registered in the bar association.” has transformed the job of representing the parties in a lawsuit into a monopoly that only lawyers can perform. The monopoly right in question has been reiterated in the same way in Art.14/II of Union of Turkish Bar Associations Attorneyship Law Regulation. In this case, whether the expression “*pursue the lawsuit against a third party*” in Art. 215/I of TCO is an exception to the lawyer’s monopoly right and if not, what it means should be examined.

An opinion in the doctrine is that the expression “*pursue a lawsuit against a third party*” in Art. 215/I of TCO is an exception to the lawyer’s monopoly right in Art. 35/I of Attorneyship Law. According to this doctrine, the legislator has regulated a “*voluntary representation*” situation in terms of the law of obligations in here. The buyer who notifies the seller of a lawsuit filed may notify the seller that he or she can participate in the lawsuit as a secondary intervenor, while also authorizing him or her to participate as his or her representative.

The opposing view in the doctrine argues that there is no exception to the provision of Article 35/I of Attorneyship Law in here. Accordingly, the relevant article consists of a simplified version of the language of provision Art. 190/I of former TCO. Both articles were taken from the provision of Art. 193 Abs. 1 OR, before the amendment. The relevant article in the source Law was amended by Code of Civil Procedure (ZPO) that entered into force on 1 January 2011. Today, the relevant article imposes that all requirements and effects of the notification will be determined in accordance with the ZPO. Before the amendment, it was accepted that the regulation of Art. 193 Abs. 1 OR did not bring an exception to the lawyer’s monopoly right. Accordingly, the article could be applied in cases where a person other than a lawyer may take part in the lawsuit as a representative with special provisions. This approach can also be defended generally for Turkish law. However, since there is no cantonal or federal system in Turkish law, there are no special provisions in Swiss law that were previously stated to exist in some cantons. Therefore, as a second view in the doctrine, it can be said that the application of Art. 215/I of TCO is not possible today in terms of the part “*pursue a lawsuit against a third party*”. Because the precondition for the application of the provision is the existence of a procedural law provision that brings an exception to the lawyer’s monopoly right. However, this condition is not fulfilled in terms of Turkish law.

Although the TCO entered into force as a general law after the Attorneyship Law, which is a special law (*in the sense that TCO is a more general law compared to the Law on Attorneys*), there is no evidence to show that the legislator acted with the aim of restricting the lawyer’s monopoly right. Therefore, there is no need to discuss the conflict between the provision of new general law and the provision of former special law. In addition, it should not be overlooked that the application of article will be implemented in accordance with the rules of procedural law due to the expression “*depending on trial procedure*”. In this respect, it would be correct to interpret the provision in the same way as the previous version of the source Law was interpreted.

Keywords: Seller’s Liability for the Dispossession, Notification of the Lawsuit, Representation, Lawyer’s Monopoly Right, Application of the Law.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

İdari Yargılama Usulünde Davacı Gerçek Kişi Ölümünün Sonuçları

  Dr. Ömür Kadri SARI*

ÖZET

İdari davalarda davacı ve davalı konumunda bulunanların sıfatında değişiklik olması mümkündür. Gerçek veya tüzel kişinin hukuki durumundaki değişiklik yargılamanın da seyrini etkilemektedir. Davada taraf sıfatının değişmesinin ölüm, tüzel kişiliğin sona ermesi, mülkiyetin el değiştirmesi ve kanuni temsilci atanması gibi sebepleri vardır. Çalışmamızda gerçek kişi yönüyle ve sadece ölüm sebebi üzerinden inceleme yapılmaktadır. Yani davanın ilk aşaması ve dava devam ederken davacı gerçek kişinin ölümü nedeniyle yargılama usulü bakımında ortaya çıkacak sonuçlar ele alınmaktadır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinde tarafların kişilik veya niteliğinde değişikliğin sonuçları düzenlenmektedir. Bu maddedeki esasın olaylara uygulanması aşamasında hangi kriterlere göre değerlendirme yapıldığı tartışılmaktadır. Kanun'un 26. maddesindeki düzenleme oldukça kısadır. Daha çok Danıştay kararlarındaki yorumlardan hareketle davacının ölümünün sonuçları belirlenmeye çalışılmaktadır.

2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde iptal ve tam yargı şeklinde iki temel dava türü anılmaktadır. Söz konusu dava türlerinde davacının ölümü farklı sonuçlar doğurmaktadır. Tam yargı davası idari yargıdaki tazminat davasıdır. Belli bir zararın tazmini talebini içeren tam yargı davası davacının terekesini etkilediğinde mirasçılarla ilgilidir. Zira tam yargı davası sonucunda verilecek karar davacının terekesinde artma veya azalmaya sebep olacaktır. Bu nedenle tam yargı davalarında Danıştay öleni ilgilendiren veya mirasçıları ilgilendiren ayrımı yapmamaktadır. Hatta, Yüksek Mahkeme, idarenin eylemi neticesinde zarar gören kişinin, 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca tam yargı davası açmak için zorunlu idari başvuru yoluna başvurmasını dava açma iradesi olarak kabul etmiştir. Anılan olayda kişi, idareye başvurduktan sonra vefat etmiş ve henüz başvurusu cevaplanmamıştır. Vefattan sonra mirasçıların, murisin uğradığı zararların tazminini istemeye hakkı olduğu sonucuna varılmıştır.

Kanun'un 26. maddesinin 1. fıkrasında ölen davacıdan sonra davayı takip hakkına sahip olanların başvurmasına kadar dosyasının işlemde kaldırılabileceği belirtilmektedir. Aynı maddede “gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idarenin mirasçılar aleyhine takibi yenilemesine kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına” ibaresi yer almaktadır. Bu ifade idari yargılama usulüne uygun değildir. Zira “takibi yenileme” adli yargıda kullanılmakta ve davalı idarenin mirasçılar aleyhine davaya devam etme iradesini neden ortaya koyması gerektiği

* Hâkim, Ankara 17. İdare Mahkemesi.

anlaşılammaktadır. Birinci fıkranın ikinci cümlesindeki usulün idari yargıda pratik bir karşılığı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu kısımda değişikliğe ihtiyaç vardır.

Davacının ölümü yargılamanın her aşamasında dikkate alınan bir durumdur. Temyiz aşamasında davacının öldüğünün tespit edilmesi halinde verilen kararlar arasında içerik farklılıkları bulunmaktadır. Yüksek Mahkeme bazı kararlarında dava konusunun sadece davacıyı ilgilendirip ilgilendirmediği tespitini yaparak buna göre karar verilmesi için dosyayı ilk derece mahkemesine göndermektedir. Bazı kararlarda ise sadece Kanun'un 26. maddesine göre yeniden bir karar verilmesi için ilk derece mahkemesine dava dosyası gönderilmektedir. İkinci halde dava konusunun mirasçılarla ilgili olup olmadığı, dosyanın işlemden kaldırılması veya dilekçenin iptali yönünde karar verilmesi değerlendirilmesi ilk derece mahkemesine bırakılmaktadır. Çalışmamızda bu durum eleştirilerek Danıştay'ın bu konuda içtihat oluşturması gerektiği savunulmaktadır. Zira dava konusunun sadece davacıyı ilgilendirip ilgilendirmediği değerlendirmesi önemli bir nokta olup bunun Yüksek Mahkemece yapılması gerekmektedir.

Öte yandan davacının ölümü nedeniyle dosyanın işlemden kaldırılması sonucu da tartışılmalıdır. Çünkü ne kadar süre ile dosyanın işlemden kaldırılacağına dair belirlilik yoktur. Kanun'un 26/3. maddesinde tebligat yapılamaması nedeniyle dava dosyasının 1 yıl işlemden kaldırılacağı ve yeni adres bildirilmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği ifade edilmektedir. Buna benzer bir sonuç davacının ölüm hali için de öngörülmelidir. Uygulamada idari yargı yeri davacının mirasçılarını araştırarak ara kararlar davaya devam edip etmeyeceklerini sormaktadır. Mirasçılarının cevap vermemesi halinde dava dosyası işlemden kaldırılmaktadır. Burada sorunlu olan kısım işlemden kaldırma için bir süre öngörülmemesidir. Yetki, görev, ehliyet ve süre gibi usuli kurullarla hak arama hürriyetinin kullanımına sınırlar getirilmiştir. Çalışmamızda davacının ölümü nedeniyle işlemden kaldırma kararının da süre ile sınırlandırılması gerektiği savunulmaktadır.

Ölen davacıyı ilgilendiren davalarda diğer bir sonuç dilekçenin iptali karardır. Davanın sadece davacıyı ilgilendirip ilgilendirmediği belirlemesi yargı yeri tarafından yapılmaktadır. 2577 sayılı Kanun'un 26/2. maddesindeki dava dilekçesinin iptali sonucuna dair düzenleme de yeterli değildir. Çünkü dilekçenin iptali sonrasında dava dosyasında kalan harç ve posta gideri, vekalet ücreti ve mirasçılarının haberdar edilmesi konusunda belirsizlik bulunmaktadır. Ayrıca dilekçenin iptali kararlarına karşı mirasçılarının itiraz hakkı bulunmalıdır. Fakat uygulamada genellikle mirasçılar dilekçenin iptali kararından haberdar bile olamamaktadır. Çalışmamız boyunca Kanun'un 26. maddesinin 1 ve 2. fıkralarındaki değişiklik ihtiyacı tartışılmaktadır. Davacı ölümünün idari yargılama usulünde somut ve dengeli sonuçlar doğurması konusunda öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İdari Yargılama, Davacının Ölümü, Dilekçenin İptali, Davanın Açılmamış Sayılması, Yargılama Gideri, Mirasçılara Geçen Haklar, Davacıya Bağlı Haklar, Usul Hukuku.

The Legal Consequences of the Death of a Natural Person Plaintiff in Administrative Judicial Procedure

ABSTRACT

In administrative lawsuits, changes in the legal status of the plaintiff or the defendant may occur. Any alteration in the legal status of a natural or legal person can affect the course of the proceedings. Changes in party status may result from various reasons, such as death,

the dissolution of a legal entity, transfer of ownership, or the appointment of a legal representative. This study focuses solely on the death of a natural person plaintiff and examines its procedural consequences. Specifically, it analyzes the implications of the plaintiff's death at the initial stage of the case or during the course of the proceedings in terms of procedural law. Article 26 of the Administrative Jurisdiction Procedures Act (Law No. 2577) regulates the legal consequences of changes in the personality or status of the parties. This study discusses the criteria used in the application of this provision to different cases. Since Article 26 provides only a brief regulation, the interpretation of the Council of State decisions plays a key role in determining the legal consequences of a plaintiff's death.

Article 2 of Law No. 2577 defines two fundamental types of lawsuits in administrative jurisdiction: annulment actions and full remedy actions. The death of the plaintiff leads to different legal consequences depending on the type of lawsuit. A full remedy action is the equivalent of a compensation claim in administrative jurisdiction. If the claim for compensation affects the estate of the deceased plaintiff, the case becomes relevant to the heirs. This is because a ruling in a full remedy action can lead to either an increase or decrease in the deceased's estate. For this reason, the Council of State does not differentiate between cases concerning the deceased and those concerning the heirs in full remedy actions. Moreover, the High Court has ruled that when a person who has suffered damage due to an administrative act or omission submits a mandatory administrative application under Article 13 of Law No. 2577, this action is considered an expression of intent to file a lawsuit. In one such case, the individual passed away after submitting the administrative application, but before receiving a response. The court concluded that the heirs have the right to claim compensation for the damages suffered by the deceased.

The first paragraph of Article 26 of the law states that the case file will be suspended until those entitled to continue the lawsuit after the plaintiff's death submit an application. The same article also includes the phrase: "In the event of the death of a natural person party, the case file shall be suspended until the administration resumes proceedings against the heirs." This provision is not in line with the principles of administrative judicial procedure. The concept of "resuming proceedings" (takibi yenileme) is typically used in civil judiciary rather than in administrative jurisdiction, and it is unclear why the defendant administration should be required to express its intent to continue the case against the heirs. The procedure described in the second sentence of the first paragraph has no practical application in administrative proceedings. Therefore, this part of the article requires amendment to align with the procedural framework of administrative litigation.

The death of the plaintiff is a factor that must be considered at every stage of the proceedings. If the plaintiff's death is detected during the appeal stage, the decisions issued may vary in content. In some rulings, the High Court (Council of State) examines whether the subject matter of the case concerns only the deceased plaintiff and, based on this assessment, remands the case to the first-instance court for a new ruling. In other cases, the case file is returned to the first-instance court solely for a decision to be made under Article 26 of the law. In the latter scenario, the assessment of whether the case concerns the heirs, as well as whether the case file should be suspended or the petition dismissed, is left to the discretion of the first-instance court. This study critiques this approach and argues that the Council of State should establish a clear precedent on this issue. The determination of whether the subject matter of the case is solely related to the deceased plaintiff is a crucial issue and should be decided by the High Court rather than being left to the lower courts.

On the other hand, the consequences of suspending the case file due to the plaintiff's death should also be discussed. This is because there is no clear time limit on how long the case file will remain suspended. Article 26/3 of the Law states that if a notification cannot be delivered, the case file will be suspended for one year, and if no new address is provided within this period, the case will be deemed not filed. A similar provision should be established for cases where the plaintiff has passed away. In practice, administrative courts conduct an interim inquiry to identify the plaintiff's heirs and ask whether they wish to continue the case. If the heirs do not respond, the case file is suspended. The problematic aspect here is that no time limit is set for the suspension. Procedural rules such as jurisdiction, competence, legal capacity, and time limitations impose restrictions on the exercise of the right to seek justice. In this study, it is argued that the suspension of the case due to the plaintiff's death should also be subject to a time limit to ensure legal certainty.

In cases concerning the deceased plaintiff, another possible outcome is the annulment of the petition. The court determines whether the case concerns only the deceased plaintiff or has implications for others. However, the provision in Article 26/2 of Law No. 2577, which regulates the annulment of the petition, is insufficient. This insufficiency arises because uncertainties remain regarding the court fees, postal expenses, attorney fees, and the notification of heirs after the annulment of the petition. Additionally, heirs should have the right to object to such decisions. However, in practice, heirs are often unaware that the petition has been annulled. Throughout this study, the need for amendments to paragraphs 1 and 2 of Article 26 is discussed. Recommendations are presented to ensure that the death of a plaintiff leads to concrete and balanced procedural outcomes in administrative judicial proceedings.

Keywords: Administrative Judiciary, Death of the Plaintiff, Annulment of the Petition, Consideration as not Filed, Litigation Expenses, Rights Transferred to Heirs, Rights Attached to the Plaintiff, Procedural Law.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 115/A Maddesinde Düzenlenen Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Zimmet Suçuna Özel Soruşturma Usulü

  Arş. Gör. Miraç Fırat ÇOĞAN*

ÖZET

2008 yılında Satoshi Nakamoto isimli bir kişi veya grup tarafından yayımlanan bir makale ile elektronik ödeme sistemlerine bir alternatif oluşturmak amacıyla *Bitcoin* ismi verilen ilk kripto varlık duyurulmuş ve aradan geçen yaklaşık on yedi yıllık zaman zarfında çok sayıda kripto varlık üretilmiştir.

Kripto varlıklar, diğer bilim dallarında olduğu gibi hukuk bilimi açısından da yeni sayılabilecek bir kavram olup bu alanda henüz hukuki düzenleme başvurmamayan çok sayıda ülke bulunmaktadır. Bazı ülkeler ise bu alanda hızlı bir reaksiyon göstermiş ve alanın öncüsü olma yolunda adımlar atmışlardır. Ülkemiz uzun yıllar “bekle ve gör” politikası izledikten sonra yakın zamanda mevzuatında düzenlemelere gitmiş ve bu alanda oluşabilecek hukuk boşluklarını doldurmayı hedeflemiştir.

Kripto varlıklara ilişkin kapsamlı bir kanuni düzenleme 26.06.2024 tarih 7518 Sayılı Kanun ile yapılmış ve bu Kanun'un ilgili maddelerine istinaden 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklikler yapılarak kripto varlıklar, kanuni düzeyde mevzuatımıza dahil edilmiştir. Bu aşamada kanun koyucunun kripto varlıklara ilişkin müstakil bir kanun çıkarmak yerine var olan kanunlarda değişiklik veya bu kanunlara ekleme yapmak suretiyle ihtiyaçlara cevap vermeye çalıştığı görülmektedir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklik ile kripto varlıklara ilişkin getirilen önemli düzenlemelerden birisi de kripto varlıklara ilişkin olarak bir zimmet suçunun ihdas edilmesi ve bu kripto varlık zimmet suçuna özel bir soruşturma usulünün öngörülmüş olmasıdır.

7518 Sayılı Kanun'un 13. maddesi ile Sermaye Piyasası Kanunu'na 110/A maddesi eklenmiş ve bu madde ile “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Zimmet Suçu” hükme bağlanmıştır. Aynı Kanun'un 15. maddesi ile Sermaye Piyasası Kanunu'na 115/A maddesi eklenmiş ve bu madde ile “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Zimmet Suçuna Özel Soruşturma Usulü” öngörülmüştür. Böylece kanun koyucu 6362 SK bakımından, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160 ve 166. maddelerine benzer bir biçimde, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçunun özel bir biçimini öngörmüş olmaktadır.

Bu çalışmada 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile öngörülmüş olan “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılarda Zimmet Suçuna Özel Soruşturma Usulü” incelenecektir. Bu kapsamda

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Bilişim ve Teknoloji Hukuku Anabilim Dalı.

ilk olarak bu suç tipine ilişkin temel kavramlardan bahsedilecek ve Türk Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçu ile Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer alan zimmet suçu arasındaki temel farklara değinilecektir. Sonrasında Sermaye Piyasası Kanunu'nun 115/A maddesi, fıkra sıralarına göre incelenecek olup özel soruşturma usulü teferruatlı bir biçimde açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Varlık, Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcı, Zimmet, Sermaye Piyasası Kanunu, Özel Soruşturma Usulü.

Special Investigation Procedure for Embezzlement Crime in Crypto Asset Service Providers Regulated under Article 115/A of the Capital Markets Law No. 6362

ABSTRACT

In 2008, a person or group under the pseudonym Satoshi Nakamoto published a paper introducing Bitcoin as an alternative to electronic payment systems. Over the past seventeen years, numerous crypto assets have been created.

Crypto assets are a relatively new concept in the field of law, as in other scientific disciplines. Many countries have yet to enact legal regulations in this area. However, some nations have responded swiftly, taking steps to pioneer this field. After years of following a “wait and see” policy, Turkey has recently introduced legislative regulations to fill potential legal gaps in this area.

A comprehensive legal regulation concerning crypto assets was enacted with Law No. 7518 on 26.06.2024. Based on the relevant articles of this law, amendments were made to the Capital Markets Law No. 6362, incorporating crypto assets into Turkish legislation at the statutory level. At this stage, it is evident that the legislator has opted to address the needs by amending existing laws or adding provisions rather than enacting a separate law exclusively for crypto assets.

One of the significant amendments introduced to the Capital Markets Law concerning crypto assets is the establishment of an embezzlement crime specific to crypto assets and the introduction of a special investigation procedure for this crime.

Article 13 of Law No. 7518 added Article 110/A to the Capital Markets Law, which stipulates the crime of “Embezzlement in Crypto Asset Service Providers.” Additionally, Article 15 of the same law introduced Article 115/A to the Capital Markets Law, regulating “Special Investigation Procedure for Embezzlement Crime in Crypto Asset Service Providers.” Thus, the legislator has established a specific form of the general embezzlement crime under the Turkish Penal Code, similar to the provisions found in Articles 160 and 166 of the Banking Law No. 5411.

This study examines the “Special Investigation Procedure for Embezzlement Crime in Crypto Asset Service Providers” as provided in the Capital Markets Law No. 6362. In this context, the study first will be discussing fundamental concepts related to this crime type and highlights key differences between the general embezzlement crime under the Turkish Penal Code and the embezzlement crime regulated in the Capital Markets Law. Subsequently, Article 115/A of the Capital Markets Law will be analyzed in detail according to its subsections, explaining the special investigation procedure comprehensively.

Keywords: Crypto Asset, Crypto Asset Service Provider, Embezzlement, Capital Markets Law, Special Investigation Procedure.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bireylere Sağlanacak Hukuki Himaye Perspektifinden İdari Yargıda Yargılamanın Yenilenmesi Sebeplerinin İncelenmesi

  Arş. Gör. Ahmet Töresin ODLUYURT*

ÖZET

İdari davalar sayesinde, idari işlemlerden dolayı hukuka aykırı şekilde menfaati ihlal edilenlerin veya idari eylem ve işlemler sebebiyle kişisel hakkı muhtel hale gelenlerin, yargısal korumadan yararlanabilmesi sağlanmaktadır. İptal davasının objektif hukuk düzenini koruma işlevini ayrı tutarak belirtmek gerekmektedir ki, idari davalar neticesinde verilen kararlar, hakkı muhtel hale gelen veya menfaati ihlal edilen ilgililerin, yargısal yollarla hukuki koruma elde edebilmesinin temel yoludur. Bununla birlikte, mahkemelerce verilen kararlar davanın taraflarını her zaman tatmin etmediği gibi, yer yer gerçekten hatalı veya isabetsiz olabilmektedir. Bu takdirde de ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın hukuka uygun olup olmadığının üst derece mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için, kanun yolu başvuru yapılması gerekmektedir. İdari yargıda birden çok kanun yolu mevcut olup, bunlar kendi içinde farklı ölçütlere göre kategorize edilmeye elverişlidir. Bu hususta, genel olarak ‘kesin hüküm’ ölçütü esas alınmakta ve kanun yolları, olağan kanun yolları ve olağanüstü kanun yolları şeklinde tasnif edilmektedir. Kesin hüküm ölçütü çerçevesinde bakıldığında olağan kanun yolları, ilgili mahkemece verilen kararın şeklen kesinleşmesini kanun yolu incelemesinin sonuna kadar tehir etmektedir. Hukukumuzda olağan kanun yolları, temel olarak istinaf ve temyizden oluşmaktadır. Olağanüstü kanun yolları ise, esasen kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilen kanun yollarıdır. Bu bakımdan hukukumuzda temel olarak ‘yargılamanın yenilenmesi’ usulünü, olağanüstü kanun yolu saymak gerekmektedir. Ayrıca kanun yararına temyiz yolunun da doktrinde olağanüstü kanun yolu olarak ele alındığı görülmektedir.

Mevzuata bakıldığında, yargılamanın yenilenmesi usulü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)’nun 53. ve 55. maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan 53. maddenin ilk fıkrası, yargılamanın yenilenmesi sebeplerine ilişkin olup, yargılamanın yenilenmesi sebepleri bu fıkra dokuz bent halinde düzenlenmiştir. Ayrıca, İYUK Geçici Madde 9’da da ek bir yargılamanın yenilenmesi sebebi mevcuttur. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen yeniden yargılama yapılması hakkındaki kararların ise, ‘teknik manada’ bir yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak sayılıp sayılmayacağı hususu doktrinde tartışmalıdır. İYUK’un 53. maddesinin ikinci fıkrası, yargılamanın yenilenmesi istekleri hakkında hangi mahkeme tarafından karar verileceğine, aynı maddenin üçüncü fıkrası da yargılamanın yenilenmesi

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı.

sürelerine ilişkin düzenlemeler ihtiva etmektedir. İYUK'un 55. maddesinde de yargılamanın yenilenmesine ilişkin usuli düzenlemeler yer almaktadır.

Mahiyeti itibarıyla bakıldığında, yargılamanın yenilenmesi usulü, olağanüstü bir kanun yolu olup, şekli anlamda kesinleşmiş fakat ciddi bir hukuksal hata ile malûl kararların düzeltilmesine imkân tanımaktadır. Aslında mahkeme kararlarının şekli manada kesinlik kazanması, hukuki istikrar ve toplumsal düzen için zaruridir. Gerçekten de bir noktada mahkeme kararları üzerindeki tartışmanın son bulması, mahkemece verilen kararın gerçeği uygun ve doğru olarak temsil ettiğinin kabulü gerekmektedir. Öte yandan, ciddi düzeyde hatalı bir kararın hukuk alemindeki varlığının devam etmesi de adalet ve hakkaniyet ile bağdaşır nitelikte sayılamayacaktır. Görüleceği üzere yargılamanın yenilenmesi usulü, korunması gereken birden çok değerın kesiştiği bir noktada konumlanmaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi sebepleri, esasen İYUK'un 53. maddesinde sayma yoluyla ve sınırlı sayıda olacak şekilde belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında, içtihat yoluyla usul kuralı ihdas edilemeyeceği ve bu itibarla da yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin kıyas yapılarak genişletilemeyeceği kabul edilmektedir. Gerçekten de kesin hükmün değişmezliğinin korunması, hukuki istikrarın ve toplumsal düzenin korunması bakımından gayet önemlidir. Kaldı ki, yargılamanın yenilenmesi usulü, olağanüstü bir kanun yolu olarak ancak istisnai durumlarda başvurulabilecek bir usuldür. Bununla birlikte, yargılamanın yenilenmesi usulünün istisnailiği ve yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin sınırlılığı, ciddi bir hukuksal hata ile malûl mahkeme kararların hukuksal varlıklarının devamına zemin oluşturacak şekilde mi anlaşılmalıdır?

Kanaatimize göre, gerek yargılamanın yenilenmesi usulünün amacı ve işlevi ve gerekse de adalet ve hakkaniyet düşüncesine istinaden, yukarıdaki soruya olumsuz cevap verilmesi gerekmektedir. Ne yargılamanın yenilenmesi usulünün istisnailiği ne de yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin sınırlılığı, adalete aykırı sonuçların korunmasına dayanak oluşturmalıdır. Yargılamanın yenilenmesi sebepleri sınırlı olmakla birlikte, bu sebeplerin yasal olarak yeniden ele alınmasının ve genişletilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Ek olarak, yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin kıyas yoluyla genişletilmesi uygun değilse bile, bu sebeplerin uygun koşullarda geniş yorumlanması yoluna gidilmesi de düşünülebilecektir. Konuya ilişkin yaklaşımlar farklılık arz edebilse de sonuç itibarıyla yargılamanın yenilenmesi usulünün etkililiğinin sağlanması ve idari yargının bireylere hukuki koruma sağlama işlevinin etkinleştirilmesine çalışılmasının, üzerinde durulması gereken asıl mesele olduğu hususu hatırdta tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hukuki Koruma, Olağanüstü Kanun Yolu, Yargılamanın Yenilenmesi, Yargılamanın Yenilenmesi Sebepleri, Kesin Hüküm.

Examination of the Reasons for Renewal of Proceedings in Administrative Jurisdiction from the Perspective of Legal Protection to be Provided to Individuals

ABSTRACT

Administrative lawsuits provide judicial protection to those whose interests have been unlawfully violated due to administrative actions or whose personal rights have been violated due to administrative actions and transactions. Apart from the function of annulment proceedings to protect the objective legal order, it should be noted that the decisions rendered as a result of administrative lawsuits are the main way for those whose rights have been

violated or whose interests have been violated to obtain legal protection through judicial means. However, the decisions rendered by the courts do not always satisfy the parties to the case and may sometimes be erroneous or inaccurate. In this case, a legal remedy application is required in order for the higher court to review whether the decision rendered by the court of first instance is in accordance with the law. There are multiple remedies in administrative jurisdiction, and these remedies can be categorized according to different criteria. In this regard, the criterion of ‘final judgment’ is generally taken as a basis and legal remedies are classified as ordinary legal remedies and extraordinary legal remedies. Within the framework of the criterion of final judgment, ordinary remedies postpone the formal finalization of the decision rendered by the relevant court until the end of the legal remedy examination. In our law, ordinary remedies basically consist of appeal and cassation. Extraordinary remedies, on the other hand, are essentially remedies against finalized decisions. In this respect, the ‘renewal of the trial’ procedure should be considered as an extraordinary remedy in our law. In addition, it is seen that the appeal in favor of the law is also considered as an extraordinary remedy in the doctrine.

When the legislation is examined, the procedure for renewal of the proceedings is regulated in Articles 53 and 55 of the Administrative Procedure Law No. 2577 (İYUK). The first paragraph of Article 53 is related to the grounds for renewal of the proceedings, and the grounds for renewal of the proceedings are regulated in nine subparagraphs in this paragraph. In addition, there is an additional ground for renewal of the proceedings under Provisional Article 9 of the İYUK. It is controversial in the doctrine whether the decisions of the Constitutional Court on retrial can be considered as a reason for renewal of the proceedings in a ‘technical sense’. The second paragraph of Article 53 of the İYUK regulates which court will decide on the requests for renewal of the proceedings, and the third paragraph of the same article regulates the periods of renewal of the proceedings. Article 55 of the İYUK also contains procedural regulations regarding the renewal of the proceedings.

In terms of its nature, the procedure of renewal of the proceedings is an extraordinary remedy and allows for the correction of decisions that are finalized in the formal sense, but are plagued with serious legal errors. In fact, the formal finality of court decisions is essential for legal stability and social order. Indeed, at some point, it is necessary to put an end to the debate on court decisions and to accept that the decision rendered by the court properly and accurately represents the reality. On the other hand, the continuation of the existence of a seriously erroneous decision in the legal world cannot be considered compatible with justice and fairness. As can be seen, the procedure for renewal of the proceedings is positioned at a point where multiple values that need to be protected intersect.

The grounds for renewal of the proceedings have been determined by enumeration and in a limited number in Article 53 of the İYUK. Generally speaking, it is accepted that procedural rules cannot be established through case law and, therefore, the grounds for renewal of the proceedings cannot be expanded by analogy. Indeed, the preservation of the immutability of the final judgment is very important for the protection of legal stability and social order. Moreover, as an extraordinary remedy, the procedure of renewal of the trial is a procedure that can only be applied in exceptional circumstances. However, should the exceptionality of the procedure of renewal of the trial and the limitation of the grounds for renewal of the trial be understood in such a way as to pave the way for the continuation of the legal existence of court decisions that are characterized by a serious legal error?

In our opinion, based on both the purpose and function of the procedure for renewal of the trial and the idea of justice and fairness, the above question should be answered in the

negative. Neither the exceptionality of the procedure for renewal of the retrial nor the limitation of the grounds for renewal of the retrial should be the basis for the protection of unfair results. Although the grounds for retrial are limited, there is no obstacle to the legal reconsideration and expansion of these grounds. In addition, even if it is not appropriate to expand the grounds for renewal of the trial by analogy, it may be considered to interpret these grounds broadly in appropriate circumstances. Although approaches to the subject may differ, it should be kept in mind that the main issue to be emphasized is to ensure the effectiveness of the renewal of proceedings procedure and to try to activate the function of the administrative judiciary to provide legal protection to individuals.

Keywords: Legal Protection, Extraordinary Remedies, Renewal of Proceedings, Grounds for Renewal of Proceedings, Final Judgment.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Tahkimde Uzaktan Duruşmalar ve Hukuki Dinlenilme Hakkı

  Av. Mehmet Can DALARDIÇ*

ÖZET

Teknolojinin gelişmesi, özellikle uzaktan duruşmalar alanında olmak üzere, uluslararası tahkim alanında önemli bir dönüşüm yaratmıştır. COVID-19 salgını bu geçişi hızlandırarak tahkim yargılamalarının yürütülmesinde sanal platformlara olan güvenin artmasına yol açmıştır. Bu değişim, adalete daha fazla erişimi ve uyuşmazlıkların zamanında çözülmesini kolaylaştırırken, aynı zamanda hukuki dinlenilme temel hakkının korunmasına ilişkin ciddi tereddütlere de yol açmıştır. Hukuki dinlenilme hakkı, adil yargılamanın ve uluslararası tahkimin temel ilkelerinden biridir ve bu uygulamalar yeni alanlara yayıldıkça, uzaktan duruşmaların yarattığı potansiyel zorluklar da dahil olmak üzere sistemde ortaya çıkan zayıf noktaların belirlenmesi daha da önemli hale gelmektedir.

Uzaktan duruşmalarla ilgili terminolojinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. “Sanal duruşma” ve ‘çevrimiçi duruşma’ gibi terimler genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır, ancak yanıltıcı olabilir. “Uzaktan duruşma” daha doğru bir terimdir ve video konferans, telefon veya diğer telepresence teknolojileri aracılığıyla gerçekleştirilen duruşmaları kapsar. Bu çalışma, öncelikle video konferans yoluyla gerçekleştirilen uzaktan duruşmalara odaklanırken, uzaktan teknolojinin tahkim alanındaki daha geniş etkilerini de değerlendirmektedir.

Uzaktan duruşmalarla ilgili başlıca endişelerden biri, bunların yargı süreci üzerindeki potansiyel etkileridir. Konuya ilişkin eleştiriler, uzaktan teknolojinin bir tarafın davasını etkili bir şekilde sunma becerisini, özellikle de tanık incelemesiyle ilgili olarak, engelleyebileceğini savunmaktadır. Örneğin, bir tanığın davranışlarını şahsen gözlemleyememek, güvenilirliğini değerlendirmeyi daha zor hale getirebilir. Düşük video veya ses kalitesi gibi teknik zorluklar da duruşmanın akışını bozabilir ve iletişimi engelleyebilir.

Uzaktan duruşmalara geçiş, pandeminin getirdiği kısıtlamalara uyum sağlama ihtiyacının yanı sıra, uluslararası tahkimin verimliliğini ve erişilebilirliğini artırmak için teknolojiden yararlanmanın daha geniş potansiyel avantajlarından kaynaklanmaktadır. Potansiyel faydalar arasında seyahat masraflarının azaltılması, farklı zaman dilimlerindeki katılımcıları ağırlama becerisi ve uyuşmazlıkların hızlandırılmış çözümü yer almaktadır. Bununla birlikte, uyuşmazlıkların çözümünde çevrimiçi yöntemlere hızlı geçiş, özellikle toplumdaki zayıf konumdaki kişilerin adalete erişimi üzerindeki potansiyel etkilere ilişkin endişeleri de beraberinde getirmiştir. Örneğin, teknolojiye eşit olmayan erişim, dil engelleri ve kültürel farklılıklar gibi konular, bazı taraflar için ek engeller yaratabilir ve potansiyel

* Konya Barosu.

olarak yargılamalara tam olarak katılma ve dinlenilme haklarını kullanma becerilerini zayıflatabilir.

Ayrıca, uzaktan duruşmaların yürütülmesi, tahkim sürecinin temel unsurları olan mahremiyet ve gizliliğin korunmasıyla ilgili zorlukları da beraberinde getirebilir. Katılımcıların internet bağlantılarının güvenliğini, çevrelerinin gizliliğini ve yargılamanın gizliliğini sağlamaları gerekir ve tüm bunları sanal ortamda başarmak daha zor olabilir. Bu endişeleri gidermek için, tahkim kurumları ve uygulayıcıları uzaktan duruşmaların etkin yönetimi için bir dizi en iyi uygulama ve kılavuz geliştirmiştir. Bunlar arasında güvenli video konferans platformlarının kullanımı, delillerin sunulması ve paylaşılması için açık protokollerin oluşturulması ve yargılamanın bütünlüğü ve gizliliğinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin uygulanmasına ilişkin tavsiyeler yer almaktadır.

Her ne kadar bu yöndeki çalışmalar takdire şayan olsa da, hukuki dinlenilme hakkının, yargılamanın şekli ne olursa olsun korunması gereken temel bir ilke olduğunu kabul etmek önemlidir. Bununla birlikte, bazıları uzaktan duruşmalara geçişin gerekli olduğunu ve tarafların davalarını etkili bir şekilde sunabilmelerini, delillere itiraz edebilmelerini ve karar verme sürecine katılabilmelerini sağlamak için önlemler alınabileceğini savunabilir. Örneğin, uzaktan duruşmalar katılımcılar için daha fazla erişilebilirlik ve esneklik sağlayabilir ve yüz yüze duruşmalara katılamayan tarafların katılımını potansiyel olarak artırabilir. Ayrıca, uygun koruma tedbirleri ve protokoller uygulandığında, işlemlerin gizliliği ve bütünlüğü sanal ortamda da korunabilir. Nihayetinde amaç, dinlenilme hakkını korumak ile uluslararası tahkimin genel verimliliğini ve erişilebilirliğini artırmak için teknolojik gelişmelerin faydalarından yararlanmak arasında bir denge kurmak olmalıdır.

Sonuç olarak, uluslararası tahkimde uzaktan duruşmaların yaygınlaşması, hukuki dinlenilme hakkı bağlamında hem fırsatlar hem de zorluklar ortaya çıkarmıştır. Teknoloji kullanımı adalete erişimi ve tahkim yargılamalarının verimliliğini artırma potansiyeline sahip olsa da, hakemlerin ve kurumların bu geçişi dikkatli bir şekilde yöneterek adil yargılama ve hakkaniyetin temel ilkelerinin korunmasını sağlamaları büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Duruşmalar, Sanal Duruşmalar, Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözümü, Tahkimde Teknoloji, Veri Güvenliği.

Remote Hearings in Arbitration and the Legal Right to be Heard

ABSTRACT

The advent of technology has significantly transformed the landscape of international arbitration, particularly in the realm of remote hearings. The COVID-19 pandemic has accelerated this transition, leading to an increased reliance on virtual platforms for conducting arbitral proceedings. While this shift has facilitated greater access to justice and the timely resolution of disputes, it has also raised valid concerns regarding the preservation of the fundamental right to be heard. The right to be heard is a cornerstone of due process and a fundamental tenet of international arbitration, and as this practice spreads to new regions, it becomes even more crucial to address emerging weaknesses in the system, including the potential challenges posed by remote hearings.

The terminology surrounding remote hearings requires clarification. Terms like “virtual hearing” and “online hearing” are often used interchangeably, but can be misleading. “Remote hearing” is a more accurate term, encompassing hearings conducted via

videoconferencing, telephone, or other telepresence technologies . This article focuses primarily on remote hearings conducted via videoconferencing, while acknowledging the broader implications of remote technology in the arbitral context.

One of the primary concerns regarding remote hearings is their potential impact on due process. Critics argue that remote technology can hinder a party's ability to present their case effectively, particularly in relation to witness examination. The inability to observe a witness's demeanor in person, for example, may make it more difficult to assess their credibility. Technical difficulties, such as poor video or audio quality, can also disrupt the flow of the hearing and impede communication.

The move towards remote hearings has been driven by the need to adapt to the constraints imposed by the pandemic, as well as the broader potential advantages of leveraging technology to enhance the efficiency and accessibility of international arbitration. Potential benefits include the reduction of travel costs, the ability to accommodate participants across different time zones, and the expedited resolution of disputes. However, the rapid shift to online modes of dispute resolution has also raised concerns about the potential impact on access to justice, particularly for more vulnerable members of society. For instance, issues such as unequal access to technology, language barriers, and cultural differences may create additional hurdles for some parties, potentially undermining their ability to fully participate in the proceedings and exercise their right to be heard.

Moreover, the conduct of remote hearings can also raise challenges related to the protection of privacy and confidentiality, which are essential elements of the arbitration process. Participants must ensure the security of their internet connections, the privacy of their surroundings, and the confidentiality of the proceedings, all of which can be more difficult to achieve in a virtual setting. To address these concerns, arbitral institutions and practitioners have developed a range of best practices and guidelines for the effective management of remote hearings. These include recommendations on the use of secure videoconferencing platforms, the establishment of clear protocols for the submission and sharing of evidence, and the implementation of measures to ensure the integrity and confidentiality of the proceedings.

While these efforts are commendable, it is important to recognize that the right to be heard is a fundamental principle that must be preserved, regardless of the mode of the proceedings. However, some may argue that the transition to remote hearings is necessary and that measures can be taken to ensure the parties' ability to effectively present their case, challenge the evidence, and engage in the decision-making process. For instance, remote hearings can provide greater accessibility and flexibility for participants, potentially increasing participation from parties who may have been unable to attend in-person proceedings. Additionally, with the proper safeguards and protocols in place, the confidentiality and integrity of the proceedings can be maintained in a virtual setting. Ultimately, the goal should be to strike a balance between upholding the right to be heard and leveraging the benefits of technological advancements to enhance the overall efficiency and accessibility of international arbitration.

In conclusion, the rise of remote hearings in international arbitration has introduced both opportunities and challenges in the context of the right to be heard. While the use of technology has the potential to enhance access to justice and the efficiency of arbitral proceedings, it is crucial that arbitrators and institutions carefully navigate this transition to ensure that the fundamental principles of due process and fairness are upheld.

Keywords: Remote Hearings, Virtual Hearings, Online Dispute Resolution, Technology in Arbitration, Data Protection.

HUKUKUN GÜNCEL MESELELERİ ERZİNCAN SEMPOZYUMU II

TÜRK HUKUKUNDA MUHAKEME USULLERİ

Özet Bildiri Kitabı

(22-24 MAYIS 2025)

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yargılamanın Yenilenmesinde İcranın Durdurulması ve İadesi

  Zehra Nur ERİM*

ÖZET

Yargılamanın yenilenmesi kesinleşmiş hükümlere karşı başvuru olan olağanüstü bir kanun yoludur. Kanun yolu, mahkeme kararlarındaki hataların en aza indirgenmesi ve hukuki istikrarın sağlanması adına, yerel mahkemenin verdiği kararların bir üst mahkeme tarafından incelenmesini sağlayan başvuru olanağı olarak tanımlanabilir. Kanun yolları geniş anlamda kanun yolu ve dar anlamda kanun yolu olmak üzere iki şekilde incelenebilir. Geniş anlamda kanun yolu ise mahkemeler tarafından verilen her türlü yargısal kararın tekrar gözden geçirilmesini sağlayan hukuki çarelerdir. Dar (teknik) anlamda kanun yolu ise mahkemenin dosyadan el çekmesine yol açan henüz şeklen kesinleşmemiş nihai kararlarının doğruluğunun bir üst mahkeme tarafından denetlenmesini, gerekli hallerde yeniden yargılama yapılarak karar verilmesini ifade eder. Dar anlamda kanun yolunun erteleyici ve aktarıcı etki olmak üzere iki önemli karakteristik özelliği bulunmaktadır. Ayrıca şekli anlamda henüz kesinleşmemiş nihai kararlara karşı başvuru olan hukuki yollar olağan, kesinleşmiş hükümlere karşı başvurulabilecek kanun yolları ise olağanüstü kanun yolu olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda yargılamanın yenilenmesinin kesinleşmiş hükümlere karşı yalnızca kanunda belirtilen nedenlere dayanılarak başvurulabilen istisnai nitelikte olağanüstü bir kanun yolu olduğu ifade edilebilir.

Yargılamanın yenilenmesine başvurulması kural olarak hükmün icrasını etkilememektedir. Ancak hükmün icrasının telafisi çok zor veya imkânsız zararlara sebebiyet vereceği durumlarda mahkeme talep üzerine ve belli bir teminat karşılığında icranın durdurulmasına karar verebilir. Öte yandan yargılamanın yenilenmesine konu olan hükmün başvurudan önce kısmen veya tamamen icra edilmiş olma ihtimali de vardır. Bu durumda ilama dayanılarak yapılan takipler kapsamında İKK. m.40 hükümleri uygulanarak icranın iadesi gerçekleştirilebilir. Hükmün cebri icra suretiyle değil de iradi olarak gerçekleştirildiği hallerde ise sebepsiz zenginleme veya şatların varlığı halinde haksız fiil hükümlerine başvurulabilecektir. Bu çalışmada yargılamanın yenilenmesinin hükmün icrasına etkisi, HMK. m. 381'de düzenlenen icranın durdurulması ile İİK. m.36 kapsamındaki icranın durdurulması prosedürlerinin karşılaştırılması ve hüküm kısmen veya tamamen icra edilmiş olması halinde icranın iadesinin hangi hükümler doğrultusunda gerçekleştirileceği yargı kararları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kanun Yolu, Olağanüstü Kanun Yolu, Yargılamanın Yenilenmesi, İcranın Durdurulması, İcranın İadesi.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Programı Öğrencisi.

Suspension and Restitution of Execution in Renewal of Proceedings

ABSTRACT

The renewal of the trial is an extraordinary remedy applied against finalized judgments. The remedy can be defined as an application opportunity that allows the decisions of the local court to be examined by a higher court in order to minimize errors in court decisions and to ensure legal stability. Remedies can be analyzed in two ways: remedies in the broad sense and remedies in the narrow sense. Remedies in the broad sense are legal remedies that enable the review of all kinds of judicial decisions rendered by the courts. The remedy in the narrow (technical) sense refers to the review by a higher court of the correctness of the final decisions of the court, which have not yet been formally finalized, leading to the withdrawal of the court from the file, and the decision to be made by retrial when necessary. In the narrow sense, the remedy has two important characteristics, namely the postponement and the transposition effect. In addition, the legal remedies applied against final decisions that have not yet been finalized in formal terms are considered as ordinary remedies, while the remedies that can be applied against finalized judgments are considered as extraordinary remedies. In this respect, it can be stated that the renewal of the trial is an exceptional extraordinary remedy that can be applied against finalized judgments only on the grounds specified in the law.

As a rule, the application for renewal of the trial does not affect the execution of the judgment. However, in cases where the execution of the judgment will cause very difficult or impossible damages, the court may decide to suspend the execution upon request and against a certain collateral. On the other hand, there is also the possibility that the judgment subject to the renewal of the proceedings may have been partially or fully executed before the application. In this case, enforcement may be restored by applying the provisions of Article 40 of the İKK within the scope of the proceedings based on the judgment. In cases where the judgment has been executed voluntarily and not through forced execution, unjust enrichment or tort provisions may be applied if the conditions exist. In this study, the effect of the renewal of the proceedings on the execution of the judgment, the comparison of the suspension of execution regulated under Article 381 of the HMK and the suspension of execution procedures under Article 36 of the İKK, and the provisions under which the execution will be restored if the judgment is partially or fully executed are evaluated together with the judicial decisions.

Keywords: Remedies, Extraordinary Remedies, Renewal of Proceedings, Suspension of Execution, Restitution of Execution.